

Comisiwn Ffiniau i Gymru

Arolwg 2018 o Etholaethau Seneddol

Adroddiad Cynigion Cychwynnol

Medi 2016

© Hawlfraint y Goron 2016

Gallwch aildefnyddio'r wybodaeth hon (ac eithrio'r logos) yn rhad ac am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng, o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored. I weld y drwydded hon, ewch i <http://www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence> neu anfonwch neges e-bost: psi@nationalarchives.gsi.gov.uk

Lle'r ydym wedi nodi unrhyw wybodaeth hawlfraint trydydd parti, bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw.

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â'r cyhoeddiad hwn at y Comisiwn yn comffin.cymru@cymru.gsi.gov.uk

Mae'r ddogfen hon ar gael ar ein gwefan hefyd yn www.comffin-cymru.gov.uk

Rhagair

Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys ein Cynigion Cychwynnol ar gyfer etholaethau seneddol yng Nghymru. Dyma gychwyn y broses o adolygu'r etholaethau presennol, ac nid ei diwedd. Ein barnau cychwynnol yw'r rhain, ac edrychwn ymlaen, yn ystod yr ymgynghoriadau, i glywed gan bobl Cymru ynglŷn â sut gallai'r cynigion hyn gael eu newid a'u diwygio.

Gan i'r arolwg diwethaf gael ei gynnal yn 2005, gwnaed cryn newidiadau i'r ddeddfwriaeth sydd yn gysylltiedig a'r etholaethau Seneddol. Yn ychwanegol, ers yr Arolwg nas cwblhawyd yn 2013, bu newidiadau hefyd i faint a dosbarthiad yr etholwyr ledled y DU. Mae'r Ddeddf Seneddol sy'n llywodraethu etholaethau yn lleihau nifer yr etholaethau yn y Deyrnas Unedig i 600. Mae hefyd yn mynnu bod nifer yr etholwyr ym mhob etholaeth o fewn ystod benodol (heblaw am bedwar eithriad). Byddai'r newidiadau hyn yn arwain at ostyngiad o'r 40 o etholaethau Seneddol presennol yng Nghymru i 29 o etholaethau, ac yn darparu'r newidiadau mwyaf arwyddocaol i etholaethau Cymru mewn canrif. Maent felly wedi creu cryn her i'r Comisiwn o ran cynnig etholaethau newydd sy'n bodloni'r gofynion statudol. Mae'r broses hon ymhell o fod yn un syml, o gofio'r cyfyngiadau y mae'n rhaid i'r Comisiwn weithredu'n unol â hwy. Nid cwestiwn o symud llinellau ar fap yn syml ydyw. Rydym wedi dechrau gyda'r "sylfeini" presennol, sef y wardiau etholiadol a ddefnyddir yng Nghymru ar gyfer etholiadau Seneddol a lleol, ac yna wedi datblygu cynigion gyda'r nod o adlewyrchu'r meini prawf statudol ar gyfer etholaethau.

Wrth ddatblygu ein cynigion, rydym wedi ystyried, lle bo modd, ffiniau Seneddol presennol a ffiniau llywodraeth leol, ac rydym wedi ceisio osgoi neu leihau torri cysylltiadau lleol. Ar brydiau, rydym wedi rhoi sylw i ystyriaethau daeryddol arbennig. Cynigion cychwynnol yw'r rhain, fodd bynnag. Byddwn yn edrych yn ofalus ar bob cynrychiolaeth a wneir i ni i weld a ellir diwygio a gwella'r cynigion cychwynnol. Fodd bynnag, bydd rhaid i ni gydbwysu'r materion a godir mewn cynrychiolaethau yn erbyn yr holl ffactorau eraill y mae'n rhaid i ni eu hystyried, a'r cyfyngiadau a bennwyd yn y ddeddfwriaeth.

Yn olaf, hoffwn ddiolch i'r Dirprwy Gadeirydd blaenorol, Meistr Ustus Williams, a oruchwyliodd y gwaith paratoadol ar gyfer yr arolwg, y Comisiynwyr, yr Athro McNabb a Mr Loveluck, am eu cyfraniadau amhrisiadwy, yr Ysgrifennydd a'r Dirprwy Ysgrifennydd a swyddogion eraill y Comisiwn am eu cymorth yn ein gwaith. Hoffwn ddiolch hefyd i'n haseswyr statudol yn yr Arolwg Ordnans a'r Swyddfa Ystadegau Gwladol am eu cymorth a'u cyfraniadau.

Syr Clive Lewis
Dirprwy Gadeirydd

COMISIWN FFINIAU I GYMRU

AROLWG 2018 O ETHOLAETHAU SENEDDOL YNG NGHYMRU

ADRODDIAD CYNIGION CYCHWYNNOL

CYNNWYS		Tudalen	Para
Pennod 1	CYFLWYNIAD	1	1.
Pennod 2	MEINI PRAWF AR GYFER AROLYGU ETHOLAETHAU SENEDDOL		
	Cymhwysu darpariaethau Deddf System Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011	2	1.
	Y Cylch Arolygon	2	2.
	Lleihad yn nifer yr etholaethau	2	3.
	Amrediad etholwyr statudol	2	4.
	Ffactorau statudol eraill	2	7.
	Ystyriaethau daearyddol arbennig	3	8.
	Ffiniau llywodraeth leol a chysylltiadau lleol	3	9.
	Ffiniau etholaethau presennol	3	13.
	Cydadwaith yr ystyriaethau	3	14.
	Ffactorau na fydd y Comisiwn yn eu hystyried		
	Effaith ar ganlyniadau etholiadau yn y dyfodol	4	17.
	Ffiniau llywodraeth leol newydd	4	18.
	Newidiadau i nifer yr etholwyr ar ôl dyddiad yr arolwg	4	19.
	Enwi a dynodi etholaethau	5	20.
	Enwi	5	21.
	Dynodi	5	25.
Pennod 3	YR ETHOLAETHAU PRESENNOL		
	Nifer yr Etholwyr	6	1.
	Maint Etholaethau	6	2.
	Patrwm yr Etholaeth	6	3.
	Ffigur 1 – Dosbarthiad Etholwyr Cymru	7	
Pennod 4	CRYNODEB O'R CYNIGION	8	
Pennod 5	ETHOLAETHAU SENEDDOL	9	1.

CYNNWYS		Tudalen	Para
Pennod 6	MANYLION Y CYNIGION	10	
	1. Ynys Môn ac Arfon	13	
	2. Gogledd Clywd a Gwynedd	15	
	3. Colwyn and Conwy	19	
	4. Flint and Rhuddlan	21	
	5. Alyn and Deeside	23	
	6. Wrexham Maelor	25	
	7. De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn	27	
	8. Brecon, Radnor and Montgomery	31	
	9. Monmouthshire	33	
	10. Newport	35	
	11. Torfaen	37	
	12. Blaenau Gwent	39	
	13. Merthyr Tydfil and Rhymney	41	
	14. Caerphilly	43	
	15. Cynon Valley and Pontypridd	45	
	16. Rhondda and Llantrisant	47	
	17. Cardiff West	49	
	18. Cardiff North	51	
	19. Cardiff South and East	53	
	20. Vale of Glamorgan East	55	
	21. Bridgend and Vale of Glamorgan West	57	
	22. Ogmore and Port Talbot	59	
	23. Neath and Aberavon	61	
	24. Swansea East	63	
	25. Gower and Swansea West	65	
	26. Llanelli a Lliw	67	
	27. Caerfyrddin	69	
	28. South Pembrokeshire	71	
	29. Ceredigion a Gogledd Sir Benfro	73	
Pennod 7	MANYLION CYHOEDDI		
	Cyhoeddi'r Cynigion Cychwynnol	75	1.
	Mannau Archwilio	75	3.
	Y Gymraeg	75	4.
Pennod 8	Y CYFNOD YMGYNGHORI CYCHWYNNOL	76	1.
	Gwrandawiadau Cyhoeddus	76	5.
	Cyfnod Ymgynghori Eilaidd	77	15.
	Golygu a Pholisi Preifatrwydd	78	18.
Pennod 9	GWYBODAETH YCHWANEGOL		
	Hawlfraint y Goron	79	1.
	Ymholiadau	79	2.

		Tudalen
ATODIAD 1	Tabl Cynigion Cychwynnol	80
ATODIAD 2	Mynegai Etholaethau Presennol	81
ATODIAD 3	Mannau Adneuo	82
ATODIAD 4	Dyddiad, Lleoliad a Man Cyfarfod y Gwrandawiadau Cyhoeddus	84

Mae'r Comisiwn yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn
yn Gymraeg neu Saesneg.

Pennod 1 Cyflwyniad

1. Ar 24 Mawrth 2016, cyhoeddodd y Comisiwn Ffiniau i Gymru ('y Comisiwn') ddechrau Arolwg 2018 o Etholaethau Seneddol yng Nghymru, yn unol â darpariaethau Deddf Etholaethau Seneddol 1986 fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Systemau Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011. Ceir crynodeb o'r fframwaith statudol perthnasol ac ymagwedd gyffredinol y Comisiwn tuag at yr arolygon yn llyfryn y Comisiwn "*Canllaw i Arolwg 2018*" (2016), sydd ar gael yn Gymraeg a Saesneg gan y Comisiwn neu ar wefan y Comisiwn, sef www.comffin-cymru.gov.uk.
2. Mae'r Comisiwn yn gorff cyhoeddus anadrannol annibynnol a diduedd sy'n gyfrifol am adolygu ffiniau etholaethau Seneddol yng Nghymru. Mae'r Comisiwn yn cynnwys y Dirprwy Gadeirydd, Meistr Ustus Lewis, a dau Gomisiynydd, Paul Loveluck OBE (Aelod), a'r Athro Robert McNabb (Aelod). Mae Llefarydd Tŷ'r Cyffredin yn Aelod ac yn Gadeirydd yn rhinwedd ei swydd ond nid yw'n cymryd unrhyw ran yng ngwaith y Comisiwn. Fe'i cefnogir gan Ysgrifennydd, Mr Steve Halsall, ac Ysgrifenyddiaeth. Mae'r Adroddiad hwn wedi'i ystyried a'i gymeradwyo gan y Dirprwy Gadeirydd a'r ddau Gomisiynydd.
3. Erbyn hyn, mae'r Comisiwn yn cyhoeddi ei gynigion cychwynnol ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus. Mae'r cynigion hynny'n ystyried datblygiadau ers yr arolwg cyffredinol diwethaf yn ofalus, yn enwedig y newid i'r ddeddfwriaeth a chymhwyso ystadegau etholiadol 2015. Fodd bynnag, caiff ei bwysleisio bod y cynigion yn rhai dros dro. Felly, dylid ystyried unrhyw gyfeiriad at gynigion, argymhellion, penderfyniadau a chasgliadau yn y ddogfen hon yn unol â hynny. Yn fwyaf arwyddocaol, rhoddir pwys mawr i'r cyfle sydd ar gael yn awr i bawb dan sylw gyflwyno cynrychiolaethau i'r Comisiwn, p'un a ydynt o blaid neu yn erbyn y cynigion.
4. Mae'r Comisiwn wedi penderfynu cyhoeddi cynigion cychwynnol ar gyfer Cymru gyfan mewn un ddogfen. Mae'r Comisiynau Ffiniau ar gyfer Lloegr a'r Alban yn defnyddio grwpiau o awdurdodau lleol er mwyn cynnal eu harolygon. Yn anffodus, oherwydd daearyddiaeth Cymru a gofynion llym y Rheolau y mae'n rhaid i'r Comisiwn gadw atynt, ni fu modd cynnal yr arolwg yng Nghymru yn y modd hwnnw. Yn hytrach, bu'n angenrheidiol cynnal yr arolwg hwn ar sail Cymru gyfan.
5. Ceir manylion am bryd a sut i gyflwyno cynrychiolaethau yn nes ymlaen yn y ddogfen hon (gweler Pennod 8).
6. Mae Arolwg 2018 yn arolwg newydd. Mae'n seiliedig ar newid o 40 o etholaethau yn cael eu lleihau i 29 sydd yn adlewyrchiad o'r data etholiadol ym mis Rhagfyr 2015. Roedd Arolwg 2013 y Comisiwn yn golygu newid o 40 i 30 o etholaethau ond yn defnyddio data etholiadol gwahanol. Ni ellid felly defnyddio'r cynigion a'r cynrychiolaethau a wnaed yn ystod Arolwg 2013 ar gyfer Arolwg 2018. Ni fydd cynrychiolaethau a allai fod wedi'u cyflwyno yn Arolwg 2013 yn cael eu hystyried a bydd angen i gynrychiolaethau newydd gael eu cyflwyno i'w hystyried yn yr arolwg hwn.

Pennod 2 Meini prawf ar gyfer arolygu etholaethau Seneddol

Cymhwysio darpariaethau Deddf System Pleidleisio Seneddol ac Etholaethau 2011

1. Mae'r meini prawf a ddisgrifir yn y bennod hon yn berthnasol i'r arolwg o etholaethau Seneddol.

Y cylch arolygon

2. Dywed un o ofynion y Ddeddf fod rhaid i'r Comisiwn gyflwyno adroddiad cyfnodol ar arolwg cyffredinol o'r holl etholaethau yng Nghymru erbyn 1 Hydref 2018 ac erbyn 1 Hydref bob 5 mlynedd ar ôl y dyddiad hwnnw.

Lleihad yn nifer yr etholaethau

3. Bydd cwota etholiadol y DU a'r lleihad yng nghyfanswm yr etholaethau yn y DU o 650 i 600 yn golygu y bydd nifer yr etholaethau yng Nghymru yn lleihau o 40 i 29. Bydd hyn yn arwain at newid sylfaenol i'r patrwm etholaethau presennol ym mhob rhan o Gymru.

Amrediad etholwyr statudol

4. Mae Deddf 2011 yn pennu nifer o Reolau yn Atodlen 2 sy'n berthnasol i ddatblygu cynigion ar gyfer etholaethau unigol yn fanwl.¹ Rheol 2, sy'n amodi – ar wahân i bedwar eithriad penodol – bod rhaid i bob etholaeth gael cyfanswm o etholwyr (ar ddyddiad yr arolwg) nad yw'n llai na 95% ac nad yw'n uwch na 105% o 'gwota etholiadol y DU'. Cwota etholiadol y DU ar gyfer Arolwg 2018, i'r cyfanrif agosaf, yw 74,769.²
5. Yn unol â hynny, rhaid i bob etholaeth yng Nghymru fod â chyfanswm o etholwyr ar ddyddiad yr arolwg nad yw'n llai na 71,031 ac nad yw'n uwch na 78,507 (yr amrediad etholwyr statudol).
6. Yr unig etholaethau penodedig nad ydynt dan reolaeth gweithredu cwota etholiadol y DU yw'r ddwy etholaeth ar Ynys Wyth yn Lloegr, a'r ddwy etholaeth yn yr Alban, sef Orkney a Shetland a Na h-Eileanan â'n Iar.

Ffactorau statudol eraill

7. Mae Rheol 5 yn Atodlen 2 yn darparu ar gyfer nifer o ffactorau eraill y gall y Comisiwn eu hystyried wrth bennu map newydd o'r etholaethau ar gyfer Arolwg 2018, yn benodol:
 - Ystyriaethau daearyddol arbennig, gan gynnwys, yn benodol, maint, ffurf a hygyrchedd etholaeth;

¹ Mae Atodlen 2 i Ddeddf 2011 i'w gweld yn llawn yn Atodiad C yn y *Canllaw i Arolwg 2018*, sydd ar gael are wefan y Comisiwn

² Yn ôl Rheol 2(3) yn Atodlen 2 i Ddeddf 2011, cwota etholiadol y DU yw 44,562,440 (cyfanswm yr etholwyr yn y DU ar ddyddiad yr arolwg) wedi'i rannu â 596.

COMISIWN FFINIAU I GYMRU

- ffiniau llywodraeth leol fel yr oeddent ar 7 Mai 2015 (gweler y *Canllaw i Arolwg 2018*: Pennod 2 paragraff 2);
- ffiniau etholaethau presennol; ac
- unrhyw gysylltiadau lleol a fyddai'n cael eu torri gan newidiadau i etholaethau.³

Ystyriaethau daearyddol arbennig

8. Mae'r Comisiwn o'r farn y bydd ystyriaethau daearyddol arbennig a all effeithio ar y gallu i ffurfio etholaeth gyda chyfanswm etholwyr o fewn yr amrediad etholwyr statudol yn ymwneud yn bennaf â daearyddiaeth ffisegol fel mynyddoedd, bryniau, llynnoedd, afonydd, aberoedd ac ynysoedd, yn hytrach na daearyddiaeth ddynol neu gymdeithasol. Mae materion yn ymwneud â diwylliant, hanes, economeg gymdeithasol ac agweddau posibl eraill ar ddaearyddiaeth anffisegol yn fwy tebygol o ddod i'r amlwg fel ystyriaethau wrth ystyried y ffactor 'cysylltiadau lleol' ar wahân.

Ffiniau llywodraeth leol a chysylltiadau lleol

9. Gall y Comisiwn ystyried ffiniau llywodraeth leol. Mae'r rhain yn cynnwys ffiniau allanol prif gynghorau a'u ffiniau wardiau etholiadol, cymunedol a wardiau cymunedol mewnol.
10. Er i'r Comisiwn geisio ystyried ffiniau allanol prif gynghorau cyn belled ag y bo'n ymarferol, serch hynny, yn aml roedd rhaid croesi'r ffiniau hyn er mwyn ffurfio etholaethau sy'n cydymffurfio â'r amrediad etholwyr statudol.
11. Mae'r Comisiwn wedi defnyddio wardiau etholiadol yn sylfeini ar gyfer cynllunio etholaethau.
12. Yn gyffredinol, mae'r Comisiwn wedi ceisio osgoi rhannu wardiau etholiadol rhwng etholaethau. Mae wardiau etholiadol yn unedau sydd wedi'u diffinio'n dda ac mae dealltwriaeth dda ohonynt ac, yn gyffredinol, maent yn arwydd o ardaloedd â chymuned fuddiant eang. Fodd bynnag, fe ystyriwyd yn briodol gwneud hynny mewn un achos.

Ffiniau etholaethau presennol

13. Yn gyffredinol, mae'r Comisiwn wedi ceisio ystyried etholaethau presennol, cyn belled ag y bo modd. Fodd bynnag, nid yw hyn yn golygu y gellir ystyried bod unrhyw etholaeth bresennol wedi'i hamddiffyn rhag newid, hyd yn oed os yw nifer yr etholwyr o fewn yr amrediad statudol neu os gall diwygiad bychan ddod â hi o fewn yr amrediad statudol. Oherwydd lleihau nifer y seddi a'r gofynion mewn perthynas â nifer yr etholwyr ym mhob etholaeth, gall fod yn angenrheidiol serch hynny gwneud newidiadau i etholaeth debyg er mwyn cyflawni etholaethau ymarferol a chydymffurfiol ledled Cymru.

Cydadwaith yr ystyriaethau

14. Polisi'r Comisiwn yw ystyried yr holl ffactorau a restrir yn Rheol 5 cyn belled ag y bo modd, yn amodol ar ystyriaeth bennaf yr amrediad etholwyr statudol dan Reol 2. Ambell waith, mae lleihau nifer yr etholaethau yng Nghymru o 40 i 29 wedi ei gwneud yn arbennig o anodd i ni

³ Mae ffactor pellach – 'yr anghyfleustra sydd ynghlwm wrth newidiadau tebyg' – wedi'i hepgor yn benodol ar gyfer Arolwg 2018, ond gellir ei ystyried ar gyfer arolygon dilynol.

gyfleu'r ffactorau yn Rheol 5. Felly, er enghraifft, gall fod angen cyfuno ardaloedd sydd wedi bod ar wahân yn hanesyddol. Yn yr un modd, gall fod angen i gysylltiadau hirsefydlog gael eu rhoi o'r neilltu a bu rhaid ffurfio rhai cysylltiadau llai amlwg o bryd i'w gilydd.

15. Nid yw Deddf 2011 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiwn geisio cyflawni cyfanswm etholwyr mewn etholaethau sydd 'mor agos â phosibl' at gwota etholiadol y DU. Nid yw'r Comisiwn ychwaith yn ei hystyried yn briodol gosod amcan polisi ar y cynllun statudol o geisio lleihau gwyro oddi wrth gwota etholiadol y DU. Byddai amcan o'r fath yn tanseilio gallu'r Comisiwn i roi ystyriaeth briodol i'r ffactorau a restrir yn Rheol 5 yn unol â'r polisi ym mharagraff 13 uchod. Felly, i ddangos hynny, gallai fod yn well gan y Comisiwn bennu etholaeth ag amrywiant o 4% o gwota etholiadol y Deyrnas Unedig, er enghraifft, ond sy'n parchu cysylltiadau lleol, yn hytrach na dewis arall a fyddai'n creu etholaeth ag amrywiant o 1% yn unig, ond a fyddai'n rhannu cymunedau.
16. Cyn belled ag y bo modd, mae'r Comisiwn am greu etholaethau:
 - o wardiau etholiadol sy'n gyfagos at ei gilydd;
 - o gymunedau cyfan; ac
 - nad ydynt yn cynnwys 'rhannau datgysylltiedig', h.y. lle byddai'r unig gysylltiad ffisegol rhwng un rhan o'r etholaeth a'r gweddill ohoni yn golygu teithio trwy etholaeth wahanol.

Ffactorau na wnaeth y Comisiwn eu hystyried

Effaith ar ganlyniadau etholiadau yn y dyfodol

17. Mae'r Comisiwn yn gorff annibynnol a diduedd. Mae'n pwysleisio'n gryf iawn nad yw patrymau pleidleisio presennol a ffawd pleidiau gwleidyddol yn y dyfodol yn rhan o'i ystyriaethau.

Ffiniau llywodraeth leol newydd

18. Y ffiniau llywodraeth leol y gall y Comisiwn eu hystyried – fel y nodwyd uchod – yw'r rheiny a oedd yn bodoli ar 7 Mai 2015. O ganlyniad, nid yw'r Comisiwn wedi ystyried ffiniau newydd ar ôl y dyddiad hwnnw.

Newidiadau i nifer yr etholwyr ar ôl dyddiad yr arolwg

19. Mae'n ofynnol i'r Comisiwn weithio ar sail niferoedd yr etholwyr ar y cofrestri etholiadol ar 'ddyddiad yr arolwg'. Ni all ystyried newidiadau i faint etholaethau ar ôl 'ddyddiad yr arolwg'. Hefyd, nid yw'n gallu ystyried unrhyw achosion o dangofrestru neu orgofrestru y gellir eu hawlio mewn ardal benodol.

Enwi a dynodi etholaethau

20. Wrth wneud ei gynigion, mae'r Ddeddf hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiwn bennu enw a dynodiad ar gyfer pob etholaeth arfaethedig. Nid yw'r Ddeddf yn cynnwys llawer o arweiniad ar y pwyntiau hyn.

Enwi

21. Polisi'r Comisiwn ar enwi etholaethau yw, os yw'r etholaethau yn aros yn bur ddigyfnewid, y dylid cadw enw presennol yr etholaeth fel arfer. Yn yr achosion hyn, mae enwau etholaethau'n debygol o gael eu newid dim ond pan fydd rheswm da dros newid.
22. Ar gyfer etholaeth newydd, fel arfer dylai'r enw adlewyrchu enw'r prif gyngor neu brif gynghorau sydd yn gyfan gwbl neu'n bennaf o fewn yr etholaeth. Fodd bynnag, os oes enw arall addas sy'n mynnu mwy o gefnogaeth leol yn gyffredinol, bydd y Comisiwn yn ystyried yr enw arall hwnnw.
23. Mae'r Comisiwn yn mabwysiadu enwau pwyntiau'r cwmpawd pan nad oes enw mwy addas. Yn gyffredinol, bydd y cyfeiriad pwynt cwmpawd a ddefnyddir yn ffurfio rhagddodiad mewn enwau arfaethedig Cymraeg.
24. Mae'r Comisiwn o'r farn ei bod yn briodol i bob etholaeth yng Nghymru gael enw arall yn Gymraeg neu Saesneg. Mae'r Comisiwn felly wedi darparu ar gyfer enwau swyddogol eraill yn Gymraeg ar gyfer enwau'r etholaethau hynny yn Saesneg, ac fel arall. Fel hyn, byddai'r ddwy iaith yn cael eu trin yn gyfartal. Lle mae enw etholaeth yn ddwyieithog, er enghraifft Blaenau Gwent, ni fyddai enw arall.

Dynodi

25. Mae Deddf 2011 hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i bob etholaeth gael ei dynodi naill ai'n 'etholaeth sirol' neu'n 'etholaeth fwrdeistrefol'. Fel egwyddor gyffredinol, mae'r Comisiwn o'r farn, lle mae etholaethau'n cynnwys mwy nag elfen wledig fach y dylid fel arfer eu dynodi'n etholaethau sirol. Mewn achosion eraill dylid eu dynodi'n etholaethau bwrdeistrefol. Caiff y dynodiad ei ôl-ddodi at enw'r etholaeth, a'i dalfyrru fel arfer: BC ar gyfer 'borough constituency' a CC ar gyfer 'county constituency'.
26. Yn gyffredinol, mae'r dynodiad yn pennu pwy fydd yn gweithredu fel Swyddog Canlyniadau ar gyfer etholiadau Seneddol. Mae'r dynodiad hefyd yn pennu'r terfyn ar y swm y caniateir i ymgeisydd ei wario yn ystod etholiad Seneddol yn yr etholaeth. Mae'r terfyn ychydig yn is mewn etholaethau bwrdeistrefol, er mwyn adlewyrchu'r costau is o gynnal ymgyrch mewn ardal drefol, mwy cywasgedig fel arfer.

Pennod 3 Yr etholaethau presennol

Nifer yr Etholwyr

1. Ar hyn o bryd, mae 40 o etholaethau yng Nghymru. Mae nifer yr etholwyr yn yr etholaethau yn amrywio o 37,739 (Arfon CC) i 72,392 (Cardiff South and Penarth BC). Dan y ddeddfwriaeth, caiff nifer yr etholaethau yng Nghymru ei lleihau o 40 i 29, ac mae'r amrediad etholwyr statudol rhwng 71,031 a 78,507. O ganlyniad i hynny, un etholaeth bresennol yn unig, sef Cardiff South and Penarth BC, sydd o fewn yr amrediad statudol. Un o effeithiau lleihau nifer gyffredinol yr etholaethau a ddyrannwyd i Gymru, a gofynion yr amrediad etholwyr statudol, yw y gall fod angen newid yr etholaeth bresennol y mae nifer ei hetholwyr o fewn yr amrediad statudol, serch hynny, o ganlyniad i'r angen i greu etholaethau ymarferol mewn ardaloedd eraill. Bydd angen gwneud newidiadau sylweddol i batrwm presennol yr etholaethau er mwyn bodloni'r amrediad statudol a nifer yr etholaethau.

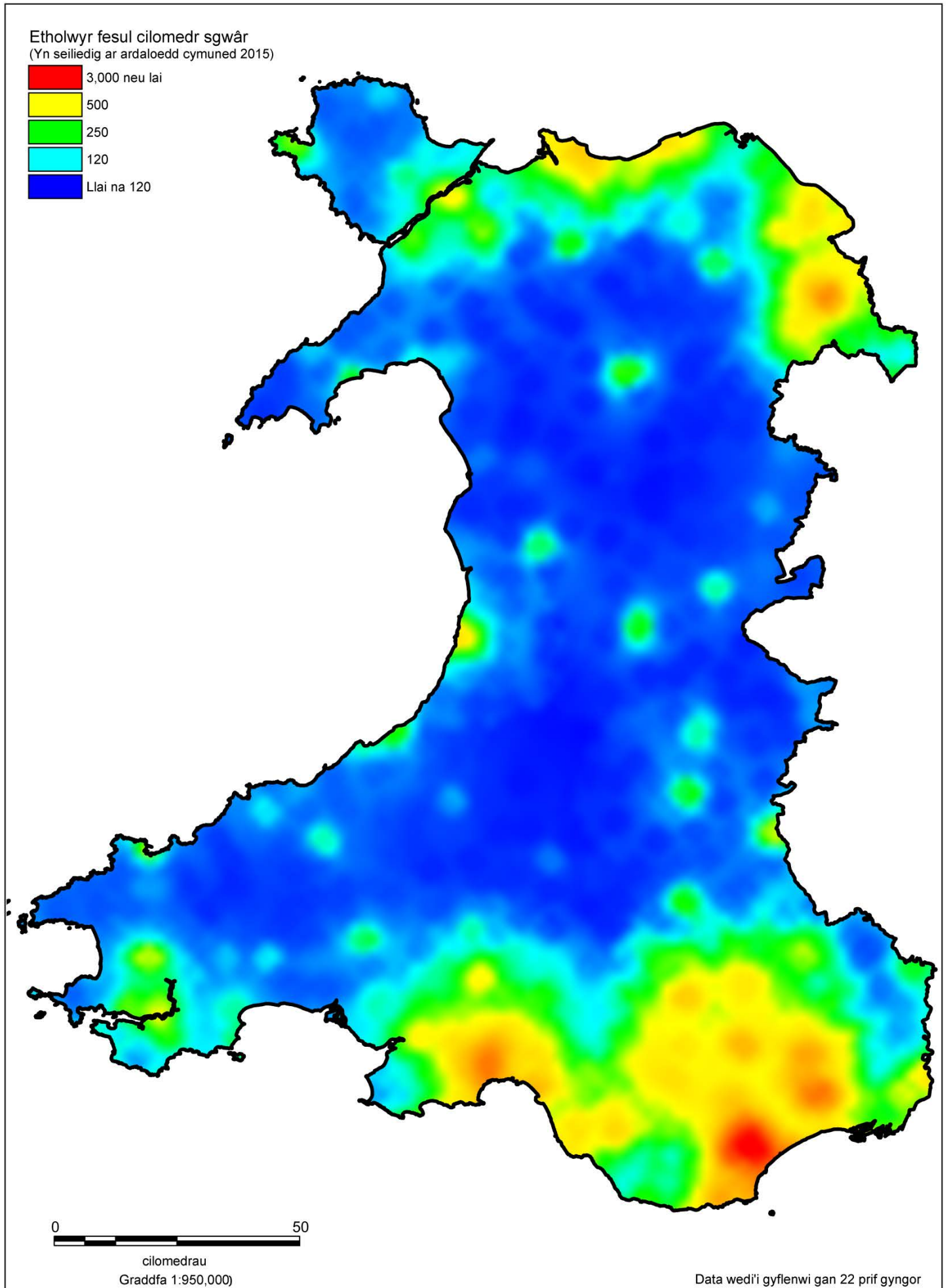
Maint Etholaethau

2. Mae maint (o ran arwynebedd) yr etholaethau presennol yn amrywio o 17km² (Cardiff Central BC) i 3,014km² (Brecon and Radnorshire CC). Y maint mwyaf a ganiateir ar gyfer etholaeth gan y ddeddfwriaeth newydd yw 13,000km². Byddai etholaeth o'r maint hwnnw yn gorchuddio tua 61% o Gymru. Nid oes yr un o'r etholaethau arfaethedig yn dod yn agos at y maint mwyaf.

Patrwm yr Etholaethau

3. O ystyried y nifer gymharol fach o etholwyr mewn rhannau gwledig o Gymru, mae'n anochel y bydd rhai etholaethau'n fawr iawn o ran eu harwynebedd dan y trefniadau newydd. (Gweler Ffigur 1 ar dudalen 7.) Yn ogystal, oherwydd niferoedd cyfyngedig yr etholwyr mewn rhai o gymoedd De Cymru, bydd rhaid i rai etholaethau gynnwys fwy nag un cwm. Yn yr un modd, efallai y bydd angen rhannu prif gynghorau mewn rhai ardaloedd trefol. Bydd angen cyfaddawdu er mwyn greu patrwm o etholaethau ledled Cymru sy'n dilyn Rheolau'r ddeddfwriaeth. Mae'n bwysig deall y bydd hyd yn oed mân newidiadau i un etholaeth yn cael effeithiau ôl-ddilynol ar ardaloedd cyfagos ac yn ehangach, o bosibl.

Ffigur 1: Dosbarthiad Etholwyr Cymru

Pennod 4 Crynodeb o'r cynigion

1. Mae'r ddeddfwriaeth newydd wedi lleihau nifer yr etholaethau Seneddol yng Nghymru o 40 i 29.
2. Ni fydd unrhyw etholaeth yn parhau heb ei newid dan y cynigion cychwynnol. Ar gyfer llawer o ardaloedd, mae'r newidiadau arfaethedig yn helaeth.
3. Cwota Etholiadol y DU yw 74,769 â goddefiant o rhwng 95% a 105% o'r ffigur hwn (71,031 a 78,507 yn y drefn honno). Ar hyn o bryd, mae 39 etholaeth yn is na nifer leiaf yr etholwyr ac mae un ohonynt (Cardiff South and Penarth BC) yn disgyn o fewn yr amrediad statudol. Dan y cynigion, byddai pob etholaeth o fewn yr amrediad statudol, gyda naw etholaeth yn is na'r cwota etholiadol ac 20 ohonynt yn uwch na'r cwota etholiadol.
4. Byddai 16 etholaeth bresennol wedi'u cynnwys yn llawn mewn etholaethau newydd (Alyn and Deeside, Blaenau Gwent, Brecon and Radnorshire, Bridgend, Cardiff West, Ceredigion, Cynon Valley, Llanelli, Merthyr Tydfil and Rhymney, Neath, Ogmores, Rhondda, Swansea East, Torfaen, Wrexham ac Ynys Môn).
5. Mae saith o brif gynghorau yng Nghymru sy'n disgyn islaw nifer uchaf yr amrediad etholwyr statudol, ac felly gellid eu cynnwys yn llawn mewn etholaeth newydd. Blaenau Gwent, Ceredigion, Denbighshire, Isle of Anglesey, Merthyr Tydfil, Monmouthshire a Torfaen yw'r rhain. Dan y cynigion, byddai chwe phrif gyngor wedi'u cynnwys yn llawn mewn etholaethau newydd (Blaenau Gwent, Ceredigion, Isle of Anglesey, Merthyr Tydfil, Monmouthshire a Torfaen).
6. Byddai chwe etholaeth dros 1,000 km² (Brecon, Radnor and Montgomery, Caerfyrddin, Ceredigion a Gogledd Sir Benfro, De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn, Gogledd Clwyd a Gwynedd, a South Pembrokeshire). Byddai pedair o'r etholaethau hyn rhwng 2,000 a 3,000 km² (Caerfyrddin, Ceredigion a Gogledd Sir Benfro, De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn, a Gogledd Clwyd a Gwynedd), ac un etholaeth dros 3,000 km² (Brecon, Radnor and Montgomery).
7. Byddai wyth o'r enwau presennol yr etholaethau yn cael eu cadw.
8. O'r 881 o wardiau etholiadol yng Nghymru, byddai 880 wedi'u cynnwys yn llawn mewn etholaethau newydd. Ystyriwyd ei bod yn briodol rhannu un ward etholiadol er mwyn cadw at Reolau 2 a 5 (byddai Ponciau yn cael ei rhannu rhwng ei wardiau cymunedol).

Pennod 5 Etholaethau Seneddol

1. Manylir ar yr etholaethau newydd arfaethedig ym Mhennod 6 ac maent i'w gweld yn fapiau amlinellol yn y Bennod honno (Tudalennau 11 a 12). Mae mapiau manylach ar gael ar wefan y Comisiwn hefyd yn www.comffin-cymru.gov.uk (sylwch ar y rhybudd hawlfraint, ym Mhennod 9 paragraff 1, yn ymwneud â'r mapiau) ac maent wedi'u hadneuo mewn man(nau) penodol ym mhob etholaeth bresennol (gweler Atodiad 3 am fanylion ar gyfer pob etholaeth bresennol). Dylid defnyddio'r mapiau ar y cyd â'r wybodaeth ystadegol sy'n ymwneud â'r wardiau etholiadol a ddisgrifiwyd yn y cynigion. Mae'r wybodaeth hefyd ar gael i'w lawrlwytho o wefan y Comisiwn ar fformat Excel ac mae'n dangos nifer yr etholwyr yn y wardiau etholiadol y mae'n ofynnol yn gyfreithiol i'r Comisiwn ei defnyddio ar gyfer yr arolwg hwn.
2. Byddai cynigion cychwynnol y Comisiwn, pe baent yn cael eu mabwysiadu, yn arwain at fap Seneddol o Gymru sy'n wahanol iawn i'r hyn yr ydym yn gyfarwydd ag ef. Mae'r Comisiwn wedi wynebu'r dasg o lunio cynigion ar gyfer y 29 etholaeth ofynnol yn lle'r 40 etholaeth bresennol. Wrth wneud hynny, fe'i cyfyngwyd ymhellach gan y gofyniad absoliwt bod rhaid i nifer yr etholwyr ym mhob etholaeth ddisgyn o fewn yr amrediad statudol. Oherwydd hynny, mae rhyddid y Comisiwn i roi ystyriaethau statudol eraill ar waith wedi'i gyfyngu, ar adegau. Yn yr un modd, wrth ystyried rhinweddau cynlluniau amgen, nid ystyriwyd atebion amlwg yn ymarferol, mewn rhai achosion, oherwydd na allent gael eu cynnwys o fewn y gofynion o ran maint yr etholaeth neu oherwydd eu heffaithiau ôl-ddilynol ar etholaethau eraill, y mae'n rhaid i bob un ohonynt gydymffurfio â'r un gofynion hyn. Fodd bynnag, ym mhob cam o'i ystyriaethau, mae'r Comisiwn wedi ceisio dod o hyd i'r atebion mwyaf addas ar gyfer anghenion lleol ledled Cymru, y gellir eu bodloni o fewn y Rheolau statudol.
3. Hoffai'r Comisiwn bwysleisio bod y cynigion hyn yn cynnwys safbwyntiau cychwynnol y Comisiwn a'i fod yn croesawu barn a chynigion eraill gan y cyhoedd.

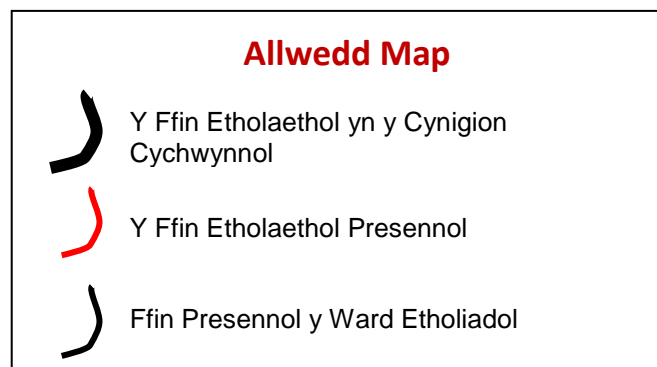
Pennod 6 Manylion y Cynigion

Disgrifir cynigion cychwynnol y Comisiwn yn fanwl yn y bennod hon. Ar gyfer pob etholaeth arfaethedig mae'r adroddiad yn nodi'r canlynol:

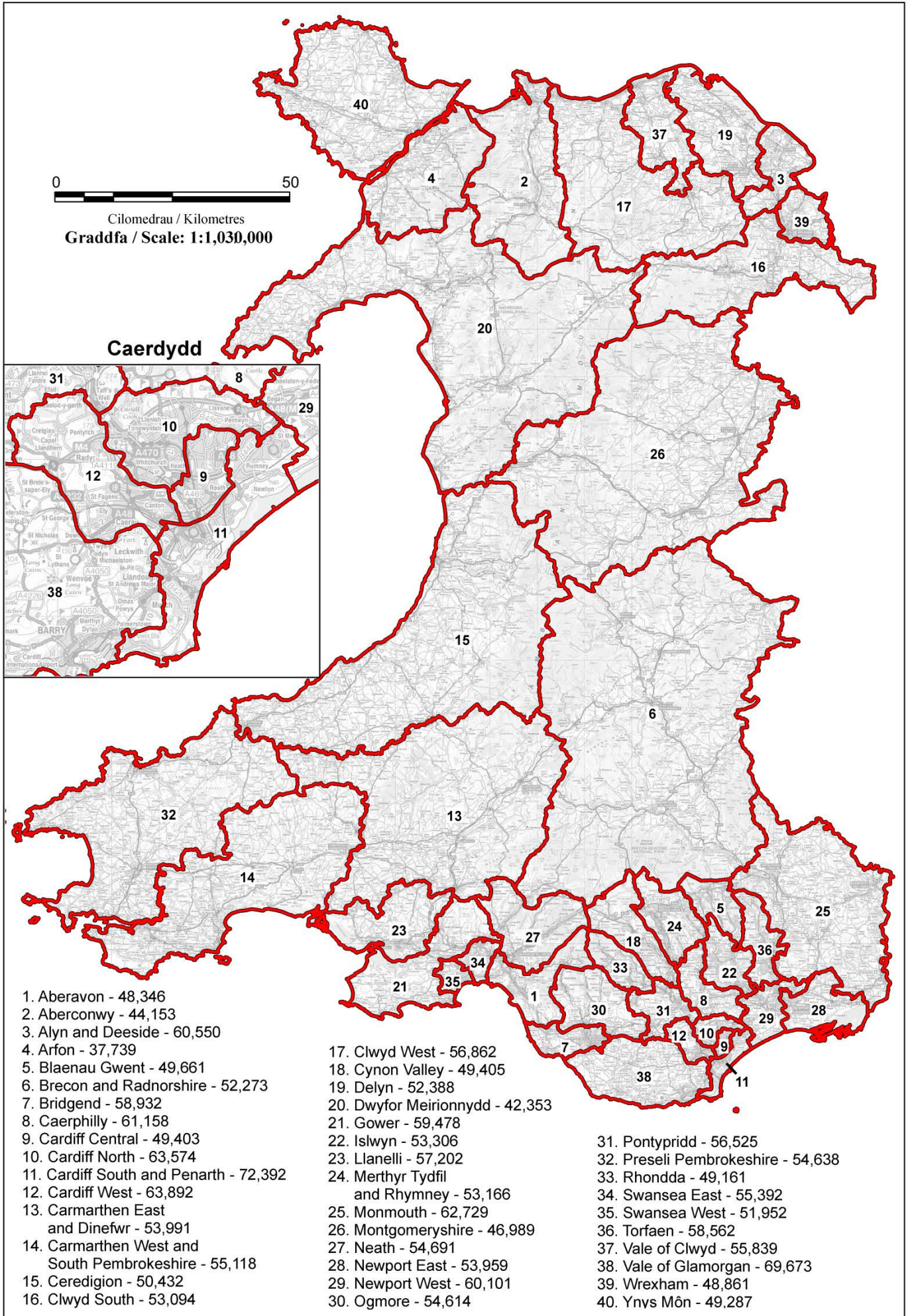
- enw'r etholaeth a gynigir gan y Comisiwn, gan gynnwys yr enw arall swyddogol arfaethedig (os yw'n gymwys);
- cyfansoddiad yr etholaeth y mae'r Comisiwn yn ei hargymell, y wardiau etholiadol y byddai'n eu cynnwys a'i hamrywiant oddi wrth y cwota etholiadol;
- y prif ddadleuon yn esbonio'r etholaeth arfaethedig;
- esboniad o'r enw arfaethedig; a,
- map o'r etholaeth argymelledig.

Mewn rhai achosion, mae tudalen wag wedi'i rhoi i mewn yn fwriadol i ganiatáu gallu gweld disgrifiadau o bob cynnig a'r map o'r cynnig ochr yn ochr.

Mae'r ddwy dudalen ganlynol yn amlinellu darlun cyffredinol o'r trefniadau presennol a chynigion cychwynnol y Comisiwn. Mae'r Allwedd Map a ddangosir isod yn esbonio'r lliwiau a'r llinellau a ddefnyddiwyd ym mhob map cynigion o Dudalen 14 ymlaen.

Etholaethau Presennol

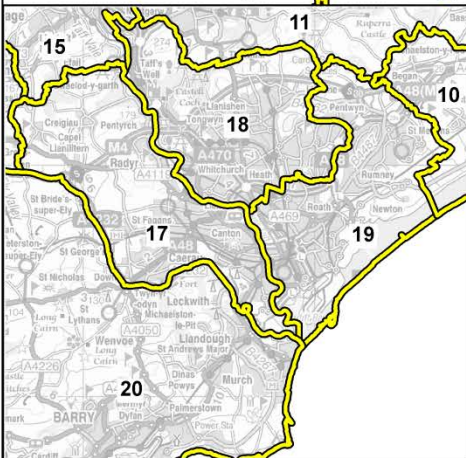
AROLWG 2018 ADRODDIAD CYNIGION CYCHWYNNOL
Cynigion Cychwynnol

1. Ynys Môn ac Arfon (Isle of Anglesey and Arfon) - 77,425
2. Gogledd Clwyd a Gwynedd (North Clwyd and Gwynedd) - 76,147
3. Colwyn and Conwy (Colwyn a Conwy) - 75,035
4. Flint and Rhuddlan (Flint a Rhuddlan) - 75,902
5. Alyn and Deeside (Alyn a Glannau Dyfrdwy) - 76,678

Graddfa / Scale: 1:1,030,000

Caerdydd

6. Wrexham Maelor (Wrescam Maelor) - 72,137
7. De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn (South Clwyd and North Montgomeryshire) - 71,097
8. Brecon, Radnor and Montgomery (Aberhonddu, Maesyfed a Threfaldwyn) - 72,115
9. Monmouthshire (Sir Fynwy) - 74,532
10. Newport (Casnewydd) - 75,986
11. Torfaen - 72,367
12. Blaenau Gwent - 75,664
13. Merthyr Tydfil and Rhymney (Merthyr Tudful a Rhymni) - 77,770
14. Caerphilly (Caerffili) - 76,323
15. Cynon Valley and Pontypridd (Cwm Cynon a Phontypridd) - 78,005
16. Rhondda and Llantrisant (Rhondda a Llantrisant) - 74,965

17. Cardiff West (Gorllewin Caerdydd) - 75,563
18. Cardiff North (Gogledd Caerdydd) - 78,014
19. Cardiff South and East (De a Dwyrain Caerdydd) - 77,059
20. Vale of Glamorgan East (Dwyrain Bro Morgannwg) - 76,984
21. Bridgend and Vale of Glamorgan West (Pen-y-bont a Gorllewin Bro Morgannwg) - 73,004
22. Ogmore and Port Talbot (Ogwr a Phort Talbot) - 72,503
23. Neath and Aberavon (Castell-nedd ac Aberafon) - 77,397
24. Swansea East (Dwyrain Abertawe) - 76,514
25. Gower and Swansea West (Gŵyr a Gorllewin Abertawe) - 77,873
26. Llanelli and Lliw (Llanelli a Lliw) - 76,751
27. Caerfyrddin (Carmarthenshire) - 72,569
28. South Pembrokeshire (De Sir Benfro) - 74,070
29. Ceredigion a Gogledd Sir Benfro (Ceredigion and North Pembrokeshire) - 71,392

1. Ynys Môn ac Arfon (Isle of Anglesey and Arfon)

1.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. **Ynys Môn** CC presennol yn gyfan yn cynnwys wardiau etholiadol Sir Ynys Môn, sef Aethwy (4,906), Bro Aberffraw (2,882), Bro Rhosyr (3,626), Caergybi (6,146), Canolbarth Môn (4,874), Llifôn (3,963), Lligwy (4,621), Seiriol (4,407), Talybolion (4,430), Twrcelyn (5,229) ac Ynys Gybi (4,203); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Arfon** CC presennol a Sir Gwynedd, sef Arllechwedd (971), Bethel (1,020), Cadnant (1,438), Cwm-y-Glo (710), Deiniol (496), Deiniolen (1,263), Dewi (1,098), Garth (420), Gerlan (1,559), Glyder (1,139), Hendre (835), Hirael (881), Llanrug (1,289), Marchog (1,446), Menai (Bangor) (839), Menai (Caernarfon) (1,671), Ogwen (1,556), Peblig (Caernarfon) (1,344), Penisarwaun (1,293), Pentir (1,636), Seiont (2,079), Tregarth & Mynydd Llandygai (1,531) a Y Felinheli (1,624).

1.2 Byddai gan yr etholaeth hon 77,425 o etholwyr sydd 3.6% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Ynys Môn ac Arfon**. Yr enw arall a awgrymir yw **Isle of Anglesey and Arfon**.

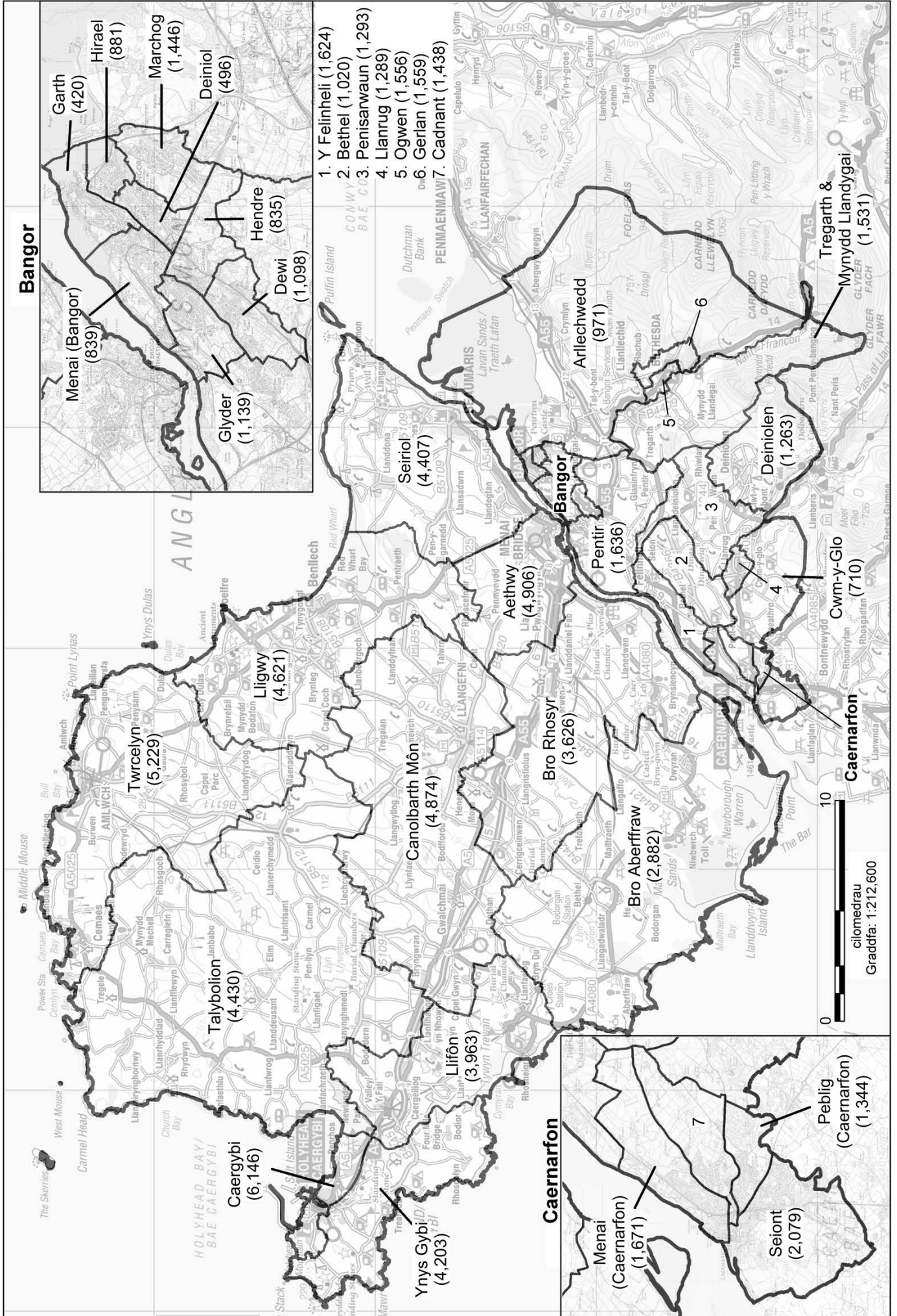
1.3 Ni all Ynys Môn fodloni'r gofynion statudol mewn perthynas â maint yr etholaeth ar ei phen ei hun. Felly, rhaid cynnwys nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol o'r tir mawr yn yr etholaeth newydd arfaethedig. Mae gan Ddinas Bangor, sydd wedi'i chysylltu â'r Ynys gan ffordd a rheilffordd ar draws dwy bont, gysylltiad naturiol ag Ynys Môn. Yn ogystal â Dinas Bangor, bydd rhaid ychwanegu rhai adrannau etholiadol pellach yn yr ardaloedd cyfagos er mwyn dod â'r etholaeth o fewn yr amrediad gofynnol. Ystyriwyd sawl opsiwn, ond teimlwyd, oherwydd nifer yr etholwyr ychwanegol sydd eu hangen a'r gofyniad i'r Comisiwn ystyried ffiniau llywodraeth leol, y dylai'r etholaeth gynnwys y wardiau o amgylch Bangor ac yn cynnwys Tref Caernarfon a'r wardiau hynny yn uniongyrchol i'r dwyrain o Gaernarfon. Yn y modd hwn, mae'r etholaeth i'r de o Ynys Môn yn gyfan gwbl o fewn Sir Gwynedd.

1.4 Dewis arall fyddai cynnwys wardiau etholiadol i'r gogledd o Fangor, ond, gan ystyried yn benodol maint daearyddol 'Gogledd Clwyd a Gwynedd' (gweler tudalen 15) ac etholaeth 'Colwyn and Conwy' (gweler tudalen 19), ystyriwyd y byddai effeithiau niweidiol ar yr etholaethau cyfagos a fyddai'n llai dymunol.

1.5 Gan fod etholaeth bresennol Ynys Môn wedi'i chynnwys yn gyfan gwbl o fewn yr etholaeth, defnyddiodd y Comisiwn yr enw hwnnw yn gyntaf yn yr enw etholaethol arfaethedig. Er mwyn i'r etholaeth ystyried yr ardal ychwanegol i'r de o Ynys Môn, mae angen enw ychwanegol. Ystyriwyd sawl opsiwn, ac oherwydd y gyfran o etholaeth bresennol Arfon a gwmpesir gan yr etholaeth newydd - tua 75% o'r etholaeth - ystyriwyd mai Arfon oedd yr enw mwyaf priodol.

1.6 Gellir gweld gweddill y wardiau etholiadol yn etholaeth bresennol **Arfon** presennol ar dudalen 15.

Ynys Môn ac Arfon (Isle of Anglesey and Arfon)

2. Gogledd Clwyd a Gwynedd (North Clwyd and Gwynedd)

2.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Aberconwy** CC presennol a Sir Conwy, sef Betws-y-Coed (932), Caerhun (1,609), Crwst (1,583), Eglwysbach (1,195), Gower (887), Trefriw (1,022), ac Uwch Conwy (1,230);
2. y wardiau etholiadol yn **Arfon** CC presennol a Sir Gwynedd, sef Bontnewydd.(824), Groeslon (1,246), Llanberis (1,445), Llanllyfni (892), Llanwnda (1,428), Penygroes (1,289), Talysarn (1,276) a Waunfawr (1,201);
3. y wardiau etholiadol yn **Clwyd West** CC presennol a Sir Conwy, sef Betws yn Rhos (1,626), Llangernyw (1,147), a Llansannan (1,470);
4. y wardiau etholiadol yn **Dwyfor Meirionydd** CC presennol a Sir Gwynedd, sef Aberdaron (712), Aberdovey (851), Abererch (971), Abermaw (1,468), Abersoch (510), Botwnnog (698), Bowydd & Rhiw (1,211), Brithdir a Llanfachreth/Ganllwyd/Llanelltud (1,080), Bryn-crug/Llanfihangel (732), Clynnog (698), Corris/Mawddwy (917), Criccieth (1,263), Diffwys a Maenofferen (744), Dolbenmaen (888), Gogledd Dolgellau (862), De Dolgellau (992), Dyffryn Ardudwy (1,128) Efail-newydd/Buan (988), Harlech (1,419), Llanaelhaearn (1,121), Llanbedr (783), Llanbedrog (733), Llanengan (802), Llangelynin (1,505), Llanystumdwy (1,452), Morfa Nefyn (880), Nefyn (952), Penrhyndeudraeth (1,718), Dwyrain Porthmadog (1,076), Gorllewin Porthmadog (1,193), Porthmadog-Tremadog (918), Gogledd Pwllheli (1,407), De Pwllheli (1,218), Teigl (1,321), Trawsfynydd (1,070), Tudweiliog (661), a Tywyn (2,358); a,
5. y wardiau etholiadol yn **Vale of Clwyd CC** presennol a Sir Ddinbych, sef Bodelwyddan (1,583), Canol Dinbych (1,567), Dinbych Isaf (3,575), Dinbych Uchaf/Henllan (2,371), Dwyrain Llanelwy (1,375), Gorllewin Llanelwy (1,265), Trefnant (1,496), a Tremeirchion (1,313).

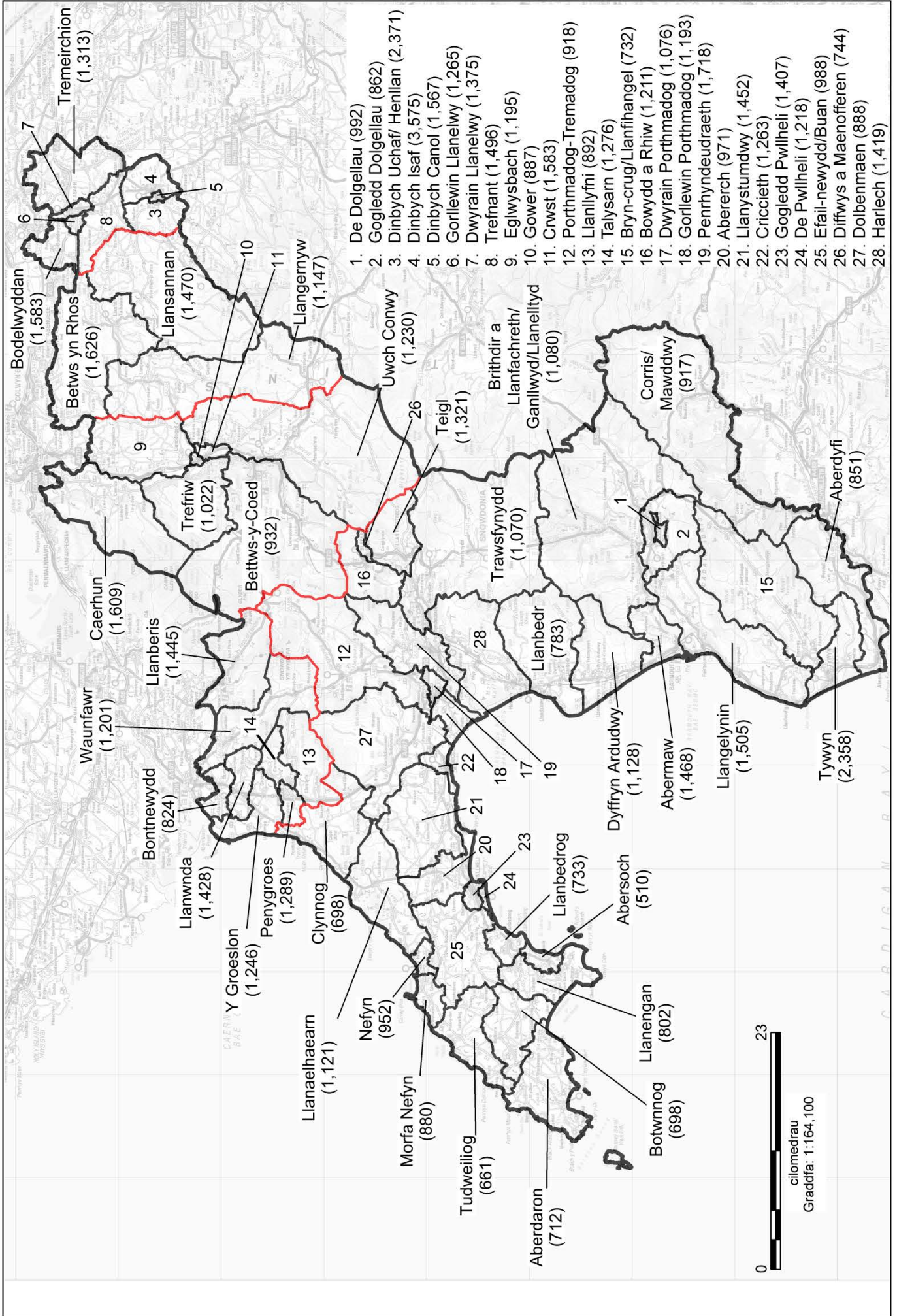
2.2 Byddai gan yr etholaeth hon 76,147 o etholwyr sydd 1.8% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Gogledd Clwyd a Gwynedd**. Yr enw arall a awgrymir yw **North Clwyd and Gwynedd**.

2.3 Gan nad yw'r wardiau etholiadol o etholaeth bresennol Arfon wedi'u cynnwys yn etholaeth arfaethedig 'Ynys Môn ac Arfon', a wardiau etholaeth bresennol Dwyfor Meirionnydd (ac eithrio'r tair ward, Bala, Llandderfel, a Llanuwchllyn, gweler tudalen 27) i gyd yn yr un ardal prif gyngor, sef Gwynedd, ystyrid bydd yn addas i'w huno i ffurfio etholaeth. Fodd bynnag, ni fyddai digon o etholwyr i ffurfio etholaeth o fewn yr amrediad statudol o hyd. Rhoddwyd ystyriaeth felly i gynnwys ardaloedd cyfagos y gellir eu cynnwys yn briodol yn yr etholaeth hon.

2.4 Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai'n briodol i ychwanegu'r wardiau etholiadol o'r de o etholaethau presennol Aberconwy, Clwyd West a Vale of Clwyd. Ystyrir bod y wardiau hyn i gyd yn debyg o ran cysylltiadau cymdeithasol, demograffeg, natur wledig a thopograffeg â wardiau etholiadol eraill yn yr etholaeth arfaethedig.

- 2.5 Yn ystod y broses roedd y Comisiwn yn ystyriol iawn o faint yr etholaeth a fydd, er ei bod yn 2,890km² ac yn dra islaw o'r terfyn 13,000km² yn y ddeddfwriaeth, yn dal yn etholaeth fawr, eang. Mae'r Comisiwn o'r farn fod y cynnig yn gyffredinol yn cynnwys ardaloedd gwledig sy'n darparu cyflogaeth amaethyddol, ond sydd hefyd yn ganolfan twristiaeth gyffredin sy'n cynnwys Parc Cenedlaethol Eryri. Mae cyswllt rheilffordd a ffordd yr A470 sy'n darparu cyswllt da rhwng y gogledd/ de yng ngorllewin yr etholaeth arfaethedig, a'r A453 a ffyrdd eraill tua'r dwyrain.
- 2.6 Oherwydd ehangder mawr yr etholaeth nid ystyriwyd ei bod yn briodol enwi'r holl etholaethau presennol a gynhwysir yn y cynnig. Daeth y Comisiwn i'r casgliad y gallai Gogledd Clwyd fod yn enw priodol ar gyfer rhan ddwyreiniol yr etholaeth, gyda'r rhan orllewinol i gyd yn wardiau ym mhrif gyngor Gwynedd. Oherwydd natur ieithyddol yr ardaloedd dan sylw, penderfynodd y Comisiwn roi enw swyddogol Cymraeg i'r cynnig ac enw arall Saesneg.
- 2.7 Ystyriodd y Comisiwn nifer o drefniadau gwahanol ar gyfer Gogledd Cymru, gan gynnwys ad-drefnu posibl ar gyfer 'Gogledd Clwyd a Gwynedd' a 'De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn' lle'r oedd yr holl wardiau a oedd yn weddill yn ardal prif gyngor Gwynedd wedi'u cynnwys gyda Gogledd Sir Faldwyn mewn un etholaeth a'r ardaloedd yng Nghonwy, Sir Ddinbych a Wrecsam wedi'u cyfuno i ffurfio etholaeth arall. Fodd bynnag, roedd y Comisiwn o'r farn, er na fyddai'r etholaethau hyn yn cyfuno gymaint o rannau o brif gynghorau mewn etholaethau gwahanol, efallai na fyddai etholaeth sy'n ymestyn o Benrhyn Llŷn i ffin Lloegr yn dderbyniol i'r rheiny sy'n byw yn yr ardaloedd yr effeithir arnynt.
- 2.8 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Aberconwy** (tudalen 19), **Arfon** (tudalen 13), **Clwyd West** (tudalennau 19 a 27), **Dwyfor Meirionnydd** (tudalen 28) a **Vale of Clwyd** (tudalennau 21 a 27).

Gogledd Clwyd a Gwynedd (North Clwyd and Gwynedd)

Tudalen wag yn fwriadol

3. Colwyn and Conwy (Colwyn a Conwy)

3.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Aberconwy CC** presennol a wardiau etholiadol Sir Conwy, sef Bryn (1,349), Capel Ulo (1,179), Conwy (3,227), Craig-y-Don (2,801), Deganwy (3,235), Gogarth (2,829), Llansanffraid (1,807), Marl (3,500), Mostyn (2,751), Pandy (1,433), Pant-yr-afon/Penmaenan (2,119), Penrhyn (3,784), Pensarn (2,075), a Tudno (3,606); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Clwyd West** CC presennol a wardiau etholiadol Sir Conwy, sef Abergele Pensarn (1,905), Colwyn (3,288), Eirias (2,749), Gele (3,784), Glyn (2,935), Bae Cinnel (4,506), Llanddulas (1,323), Llandrillo yn Rhos (6,032), Llysfaen (1,862), Mochdre (1,458), Pentre Mawr (2,747), Rhiw (4,909), a Tywyn (1,842).

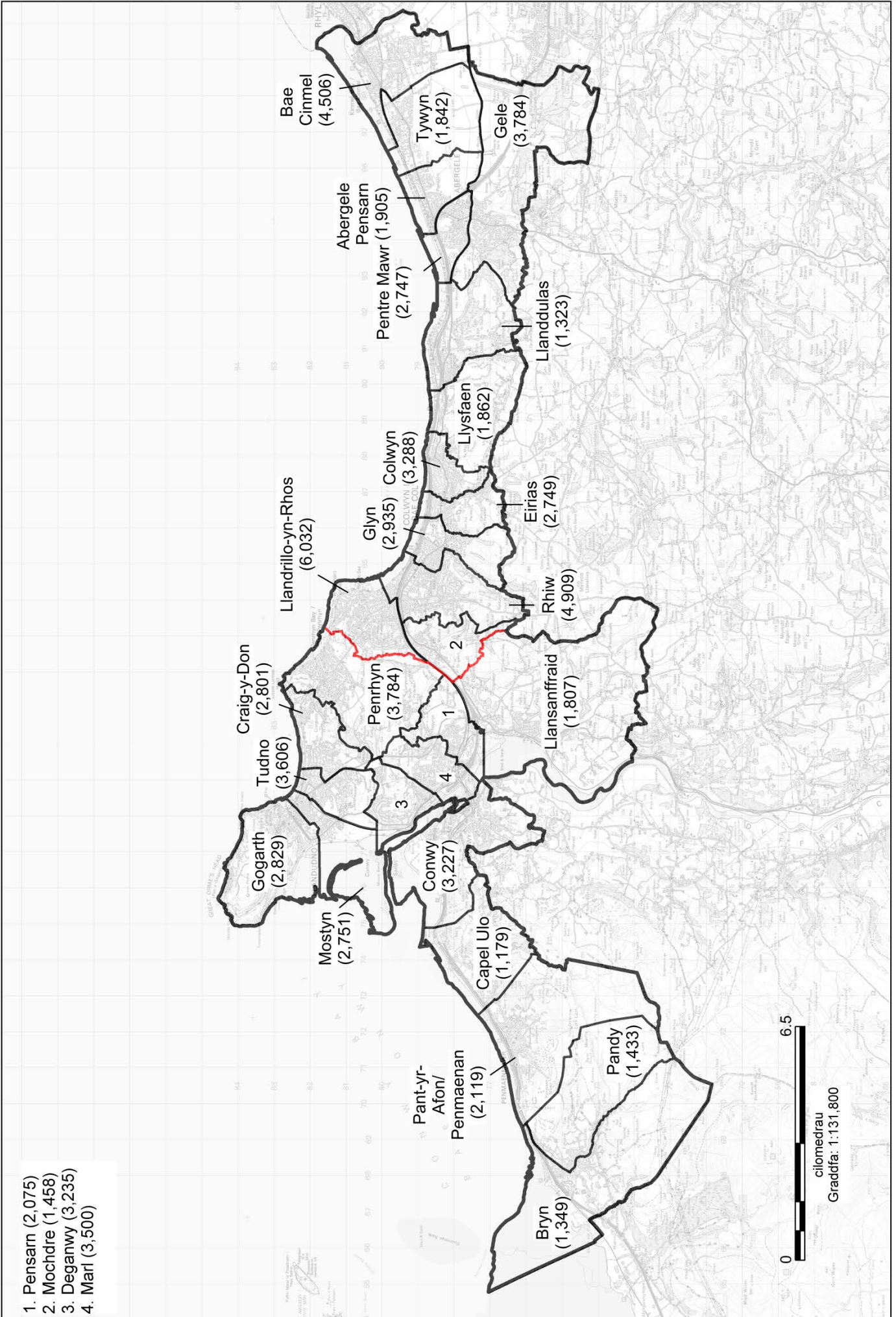
3.2 Byddai gan yr etholaeth hon 75,035 o etholwyr sydd 0.4% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Colwyn and Conwy**. Yr enw arall a awgrymir yw **Colwyn a Conwy**.

3.3 Cynigir y byddai'r wardiau etholiadol o'r rhan ogleddol o etholaeth bresennol Aberconwy a'r rhan ogleddol o etholaeth bresennol Clwyd West yn ffurfio etholaeth gyda nifer o etholwyr o fewn yr amrediad statudol. Byddai'n cynnwys cyrchfannau gwyliau arfordir y gogledd, sef Abergele, Bae Colwyn, Conwy, Llandudno, Bae Penrhyn a Llandrillo-yn-Rhos. Mae pob un o'r ardaloedd hyn yn rhan o'r un prif gyngor, yn debyg o ran eu demograffeg, wedi'u cysylltu gan ffordd a rheilffordd ac yn rhannu'r diwydiant twristiaeth fel prif gynheiliaid yr economi leol. Byddai'r cynnig yn creu yr etholaeth fwyaf cydlynol.

3.4 Ystyriwyd, am fod y cynnig yn rhedeg ar hyd baeau Conwy a Cholwyn, a dyma hefyd yw enwau'r hen gynghorau dosbarth, dylai'r enw a awgrymir adlewyrchu'r rhain.

3.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Aberconwy** (tudalen 15) a **Clwyd West** (tudalennau 15 a 27).

Colwyn and Conwy (Colwyn a Conwy)

4. Flint and Rhuddlan (Fflint a Rhuddlan)

4.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Delyn** CC presennol a Sir y Fflint, sef Dwyrain Bagillt (1,420), Gorllewin Bagillt (1,559), Brynffordd (1,702), Caerwys (1,979), Cilcain (1,495), Ffynngroyw (1,409), Castell Y Fflint (1,324), Coleshill Y Fflint (2,914), Oakenholt Y Fflint (2,026), Trelawny Y Fflint (2,645), Maesglas (1,965), Gronant (1,182), Gwernaffield (1,602), Helygain (1,395), Canol Treffynnon (1,389), Dwyrain Treffynnon (1,361), Gorllewin Treffynnon (1,766), Mostyn (1,413), Llaneurgain (2,439), Trelawnyd a Gwaenysgor (1,451) a Chwitffordd (1,824)); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Vale of Clwyd** CC presennol a Sir Ddinbych, sef Diserth (1,905), Canol Prestatyn (2,814), Dwyrain Prestatyn (3,219), Prestatyn Allt Melyd (1,572), Gogledd Prestatyn (4,691), De Orllewin Prestatyn (2,848), Rhuddlan (2,851), Dwyrain Y Rhyl (3,684), De Y Rhyl (2,948), De Dwyrain Y Rhyl (6,007), De Orllewin Y Rhyl (3,736) a Gorllewin Y Rhyl (3,367).

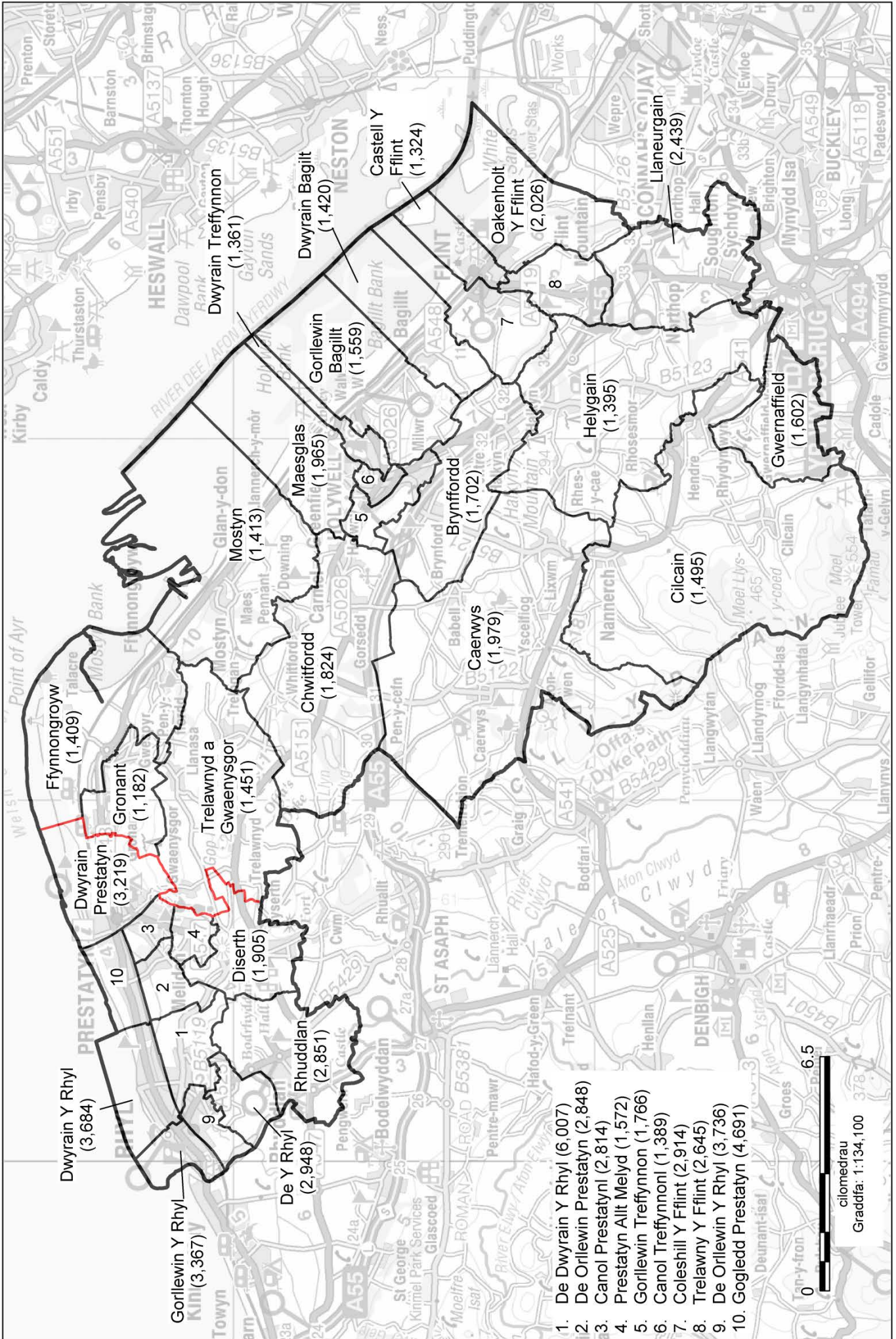
4.2 Byddai gan yr etholaeth hon 75,902 o etholwyr sydd 1.5% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Flint and Rhuddlan**. Yr enw arall a awgrymir yw **Fflint a Rhuddlan**.

4.3 Mae'r Comisiwn yn cynnig creu etholaeth sy'n rhedeg ar hyd arfordir gogledd Cymru hyd at Aber Dyfrdwy, yn cynnwys adrannau etholiadol o'r prif gynghorau Sir Ddinbych a Sir y Fflint. Byddai'r etholaeth arfaethedig yn ymestyn ar hyd coridor yr A55 o Sir y Fflint i Sir Ddinbych. Byddai'n cynnwys y wardiau etholiadol hynny yn etholaeth bresennol Vale of Clwyd nad ydynt wedi'u cynnwys yn etholaethau arfaethedig 'Gogledd Clwyd a Gwynedd' a 'De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn' (gweler tudalennau 15 a 27). Trwy gyfuno'r ardaloedd hyn gellir bodloni'r amrediad etholwyr statudol a gellir creu etholaeth o wardiau etholiadol â nodweddion cymharol debyg ar hyd Aber Dyfrdwy ac i ganol y tir.

4.4 Byddai'r etholaeth arfaethedig yn cynnwys rhan fawr o ardal bresennol prif gyngor Sir y Fflint a hefyd Cyngor Dosbarth hanesyddol Rhuddlan. Byddai'r Comisiwn felly yn cynnig defnyddio'r ddau deitl wrth enwi'r etholaeth hon.

4.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Delyn** (tudalen 23) a **Vale of Clwyd** (tudalennau 15 a 27).

Flint and Rhuddlan (Fflint a Rhuddlan)

5. **Alyn and Deeside (Alyn a Glannau Dyfrdwy)**

5.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Alyn and Deeside CC** presennol yn cynnwys wardiau etholiadol Sir y Fflint, sef Aston (2,440), Gogledd Dwyrain Brychdyn (1,660), De Brychdyn (2,808), Dwyrain Bistre Bwcle (2,596), Gorllewin Bistre Bwcle (3,139), Mynydd Bwcle (2,436), Pentrobin Bwcle (3,956), Caergwrle (1,157), Ewlo (4,171), Canol Cei Conna (2,232), Cei Conna Golftyn (3,662), De Cei Conna (4,357), Cei Conna Gweptra (1,591), Penarlâg (1,549), Kinnerton Uchaf (1,283), Yr Hôb (2,008), Llanfynydd (1,391), Mancot (2,582), Pen-y-ffordd (3,283), Queensferry (1,236), Saltney Cyffordd Yr Wyddgrug (878), Saltney Stonebridge (2,583), Sealand (1,917), Dwyrain Shotton (1,267), Shotton Uchaf (1,678), Gorllewin Shotton (1,409), a Treuddyn (1,281); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Delyn CC** presennol a Sir y Fflint, sef Argoed (2,130), Gwernymynydd (1,371), Coed Llai (1,543), Broncoed Yr Wyddgrug (1,878), Dwyrain Yr Wyddgrug (1,491), De Yr Wyddgrug (2,155), Gorllewin Yr Wyddgrug (1,965), New Brighton (2,347) a Northop Hall (1,248).

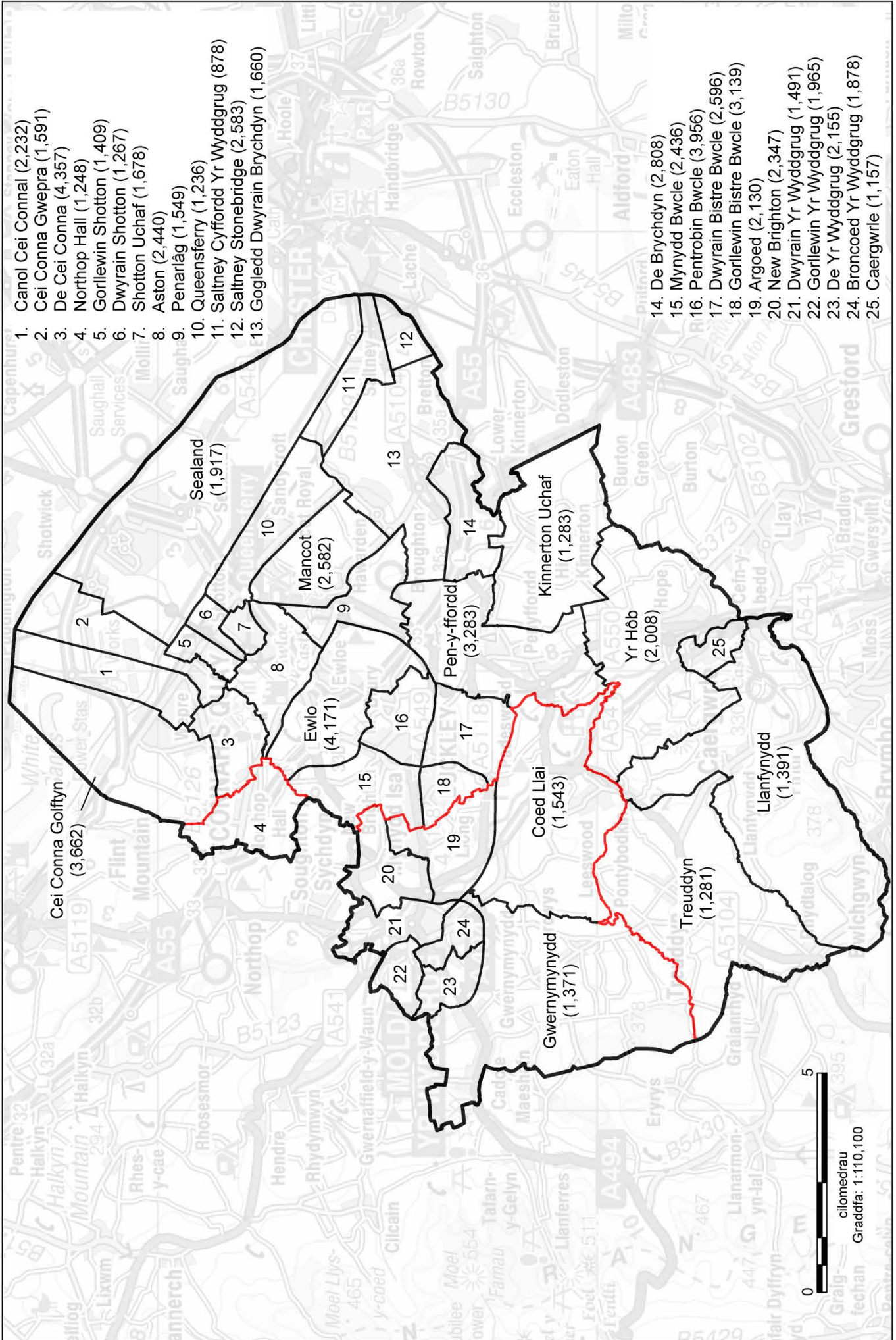
5.2 Byddai gan yr etholaeth hon 76,678 o etholwyr sydd 2.6% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Alyn and Deeside**. Yr enw arall a awgrymir yw **Alyn a Glannau Dyfrdwy**.

5.3 Mae'r Comisiwn yn cynnig creu etholaeth o etholaeth bresennol Alyn and Deeside a wardiau etholiadol o Sir y Fflint. Cynigir y dylai'r wardiau etholiadol o etholaeth bresennol Delyn nad ydynt wedi'u cynnwys yn y cynnig ar gyfer 'Flint and Rhuddlan' gael eu cynnwys mewn cynnig newydd 'Alyn and Deeside'. Byddai'r rhain yn cynnwys ardaloedd yr Wyddgrug, New Brighton a Northop Hall a byddai'n creu etholaeth a fyddai o fewn yr amrediad etholwyr statudol a byddai'n cynnwys wardiau etholiadol y mae pob un ohonynt o fewn Sir y Fflint.

5.4 Am fod etholaeth bresennol Alyn and Deeside wedi'i chynnwys yn gyfan gwbl o fewn yr etholaeth, roedd y Comisiwn o'r farn ei bod yn briodol parhau i ddefnyddio'r enw hwnnw fel yr enw arfaethedig.

5.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol **Delyn** presennol ar dudalen 21.

Alyn and Deeside (Alyn a Glannau Dyfrdwy)

6. Wrexham Maelor (Wreccsam Maelor)

6.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Wrexham** CC presennol a wardiau etholiadol Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam, sef Acton (2,141), Parc Borrass (1,941), Brynyffynnon (2,190), Cartrefle (1,547), Erddig (1,437), Garden Village (1,614), Dwyrain a Gorllewin Gresford (2,202), Grosvenor (1,518), Dwyrain a De Gwersyllt (3,599), Gogledd Gwersyllt (1,967), Gorllewin Gwersyllt (2,141), Hermitage (1,549), Holt (2,411), Little Acton (1,812), Llai (3,519), Maesydre (1,402), Merffordd a Hoseley (1,818), Offa (1,383), Queensway (1,436), Rhosnesni (2,838), Yr Orsedd (2,544), Smithfield (1,364), Stansty (1,631), Whitegate (1,590), a Wynnstay (1,267); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Clwyd South CC** presennol a Chyngor Bwrdeistref Wreccsam, sef Bronington (2,540), Brymbo (2,982), Bryn Cefn (1,482), Coedpoeth (3,482), Esclusham (2,023), Gwenfro (1,214), Marchwail (1,824), Mwynglawdd (1,843), Brychdyn Newydd (2,649), Owrtyn (2,601) a Ponciau (heb wardiau Gogledd Ponciau, De Ponicaau, a Rhos o Gymuned Rhosllanerchrugog) (636).

6.2 Byddai gan yr etholaeth hon 72,137 o etholwyr sydd 3.5% yn is na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Wrexham Maelor**. Yr enw arall a awgrymir yw **Wreccsam Maelor**.

6.3 Nid yw nifer yr etholwyr yn etholaeth bresennol Wrexham yn ddigonol i ffurfio etholaeth, felly rhoddwyd ystyriaeth i uno wardiau etholiadol yn yr ardaloedd cyfagos. Ystyriwyd ei bod yn briodol cyfuno etholaeth bresennol Wrexham gyda wardiau etholiadol etholaeth bresennol Clwyd South i'r de a'r gorllewin o Wrexham. Mae'r wardiau etholiadol ychwanegol sydd union gerllaw etholaeth bresennol Wrexham yn ardaloedd preswyl yn bennaf a allai edrych tua Wreccsam fel canolfan gyflogaeth, manwerthu a gweithgareddau cymdeithasol.

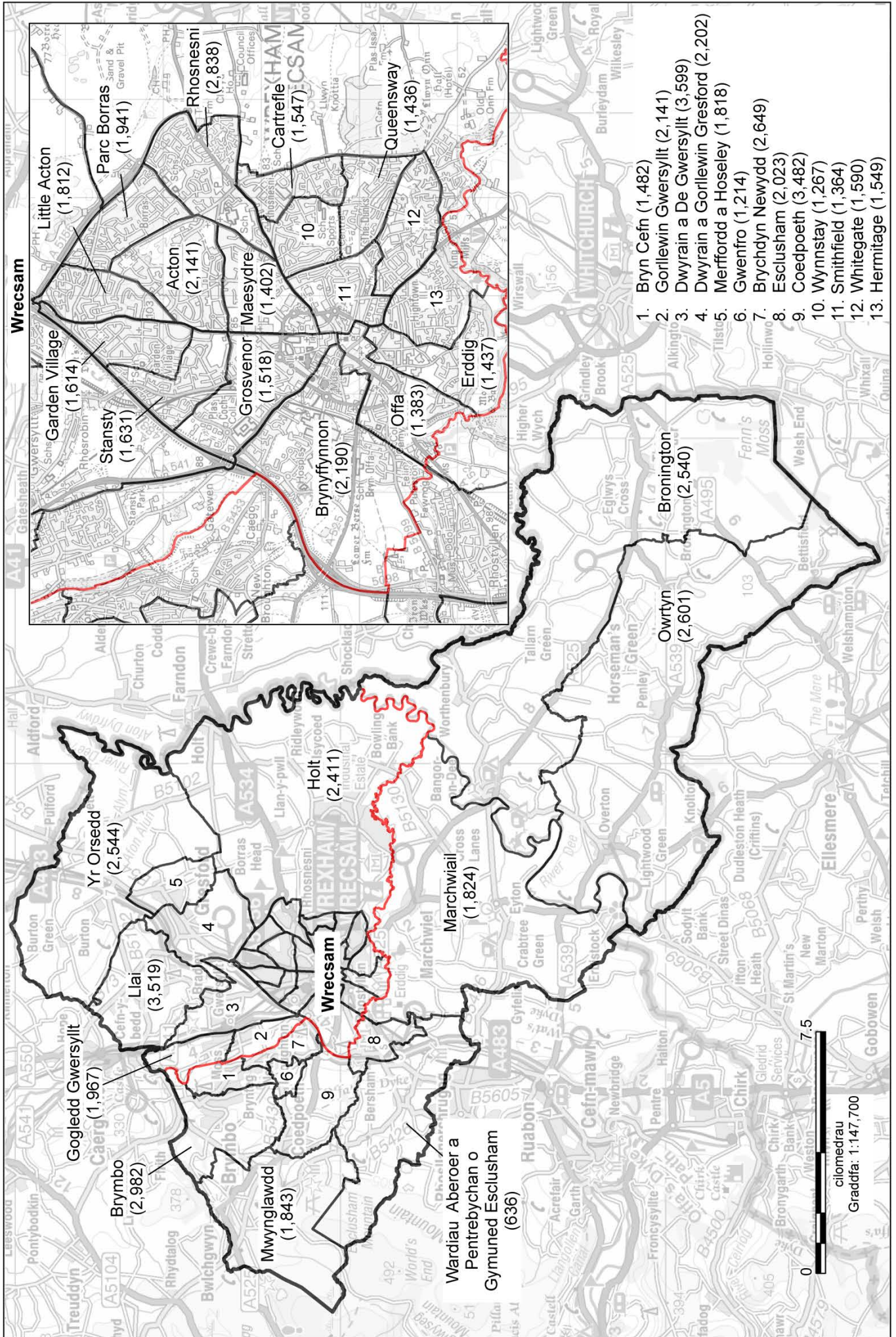
6.4 Mae ward etholiadol Ponciau yn cynnwys wardiau Aberoer a Phentrebychan yng Nghymuned Esclusham a wardiau Gogledd Ponciau, De Ponciau a Rhos yng Nghymuned Rhosllanerchrugog. Mae'r Comisiwn yn cynnig gosod wardiau Aberoer a Phentrebychan yng Nghymuned Esclusham yn etholaeth arfaethedig Wrexham Maelor, gyda gweddill wardiau Cymuned Rhosllanerchrugog yn ffurfio rhan o etholaeth arfaethedig 'De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn' (gweler tudalen 27).

6.5 Er bod y cynnig hwn yn rhannu ward etholiadol, mae'n galluogi'r Comisiwn i gadw at Reol 2 y ddeddfwriaeth (torri cysylltiadau cymunedol) ond hefyd i roi sylw i ystyriaethau Rheol 5 yn yr etholaeth hon a'r ardaloedd cyfagos.

6.6 Gan fod pob un o'r wardiau etholiadol sy'n rhan o'r cynnig hwn yn cwmpasu ardal debyg i Gyngor Dosbarth blaenorol Wrexham Maelor, mae'r Comisiwn wedi dewis defnyddio'r enw hwn.

6.7 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol **Clwyd South** presennol ar dudalen 27.

Wrexham Maelor (Wrecsam Maelor)

7. De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn (South Clwyd and North Montgomeryshire).

7.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

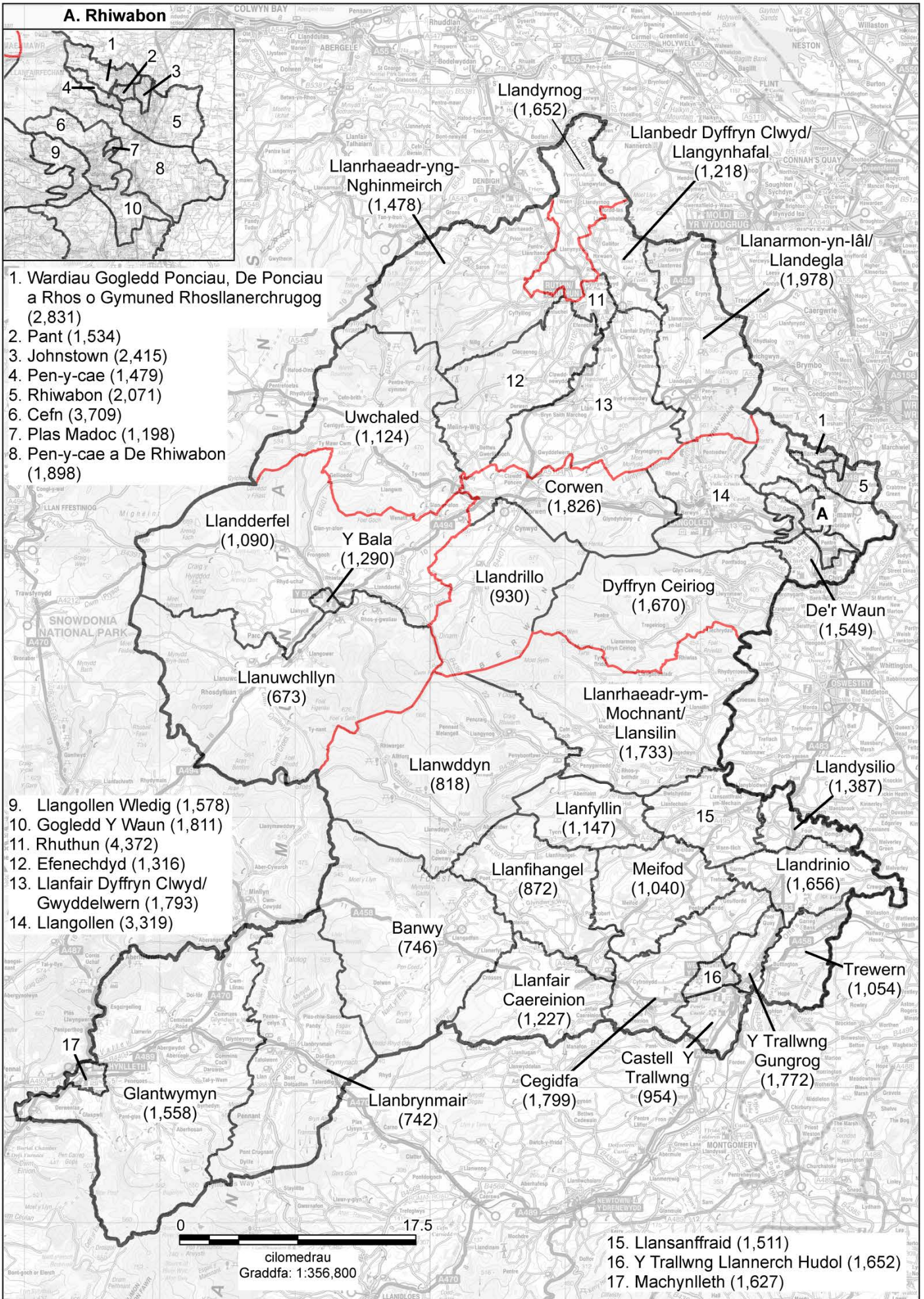
1. Y rhannau canlynol o **Clwyd South** CC presennol yn cynnwys:
 - i. Wardiau etholiadol Sir Ddinbych, sef Corwen (1,826), Llandrillo (930) a Llangollen (3,319); a,
 - ii. wardiau etholiadol Bwrdeistref Sirol Wrecsam, sef Cefn (3,709); Dyffryn Ceiriog (1,670), Gogledd Y Waun (1,811), De'r Waun (1,549), Johnstown (2,415), Llangollen Wledig (1,578), Pant (1,534), Pen-y-cae (1,479), Pen-y-cae a De Rhiwabon (1,898), Plas Madoc (1,198), Rhiwabon (2,071) a Ponciau (heb wardiau Aberoer a Pentrebychan o Gymuned Esclusham) (2,831);
2. y rhannau canlynol o **Clwyd West** CC presennol yn cynnwys:
 - i. ward etholiadol Bwrdeistref Sirol Conwy, sef Uwchaled (1,124); a,
 - ii. wardiau etholiadol Sir Ddinbych, sef Efenechdyd (1,316), Llanarmon-yn-lâl/Llandegla (1,978), Llanbedr Dyffryn Clwyd/Llangynhafal (1,218) Llanfair Dyffryn Clwyd/Gwyddelwern (1,793), Llanrhaeadr-yng-Nghinmeirch (1,478) a Ruthun (4,372);
3. y wardiau etholiadol yn **Dwyfor Meirionnydd** CC presennol yn cynnwys Sir Gwynedd, sef Y Bala (1,290), Llandderfel (1,090) a Llanuwchllyn (673);
4. y wardiau etholiadol yn **Montgomeryshire** CC presennol a Sir Powys, sef Glantwymyn (1,558), Banwy (746), Llanrhaeadr-ym-Mochnant/ Llansilin (1,733), Llanbrynmair (742), Llanfair Caereinion (1,227), Llanfihangel (872), Llanwddyn (818), Meifod (1,040), Llandrinio (1,656), Cegidfa (1,799), Castell Y Trallwng (954), Y Trallwng Gungrog (1,772), Y Trallwng Llannerch Hudol (1,652), Trewern (1,054), Llanfyllin (1,147), Llansanffraid (1,511), Machynlleth (1,627) a Llandysilio (1,387); a,
5. y ward etholiadol yn **Vale of Clwyd** CC presennol yn cynnwys Sir Ddinbych, sef Llandyrnog (1,652).

7.2 Byddai gan yr etholaeth hon 71,097 o etholwyr sydd 4.9% yn is na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn**. Yr enw arall a awgrymir yw **South Clwyd and North Montgomeryshire**.

7.3 Ystyriwyd bod y wardiau etholiadol a oedd yn weddill o etholaethau presennol Clwyd South, Clwyd West a Vale of Clwyd yn briodol i'w cyfuno mewn etholaeth gan eu bod yn rhannu nodweddion gwledig, economaidd a chymdeithasol tebyg. Fodd bynnag, nid oes nifer ddigonol o etholwyr yn yr ardaloedd hyn i ffurfio etholaeth. Mae angen felly ymestyn y cynnig i'r de i gynnwys wardiau gogleddol etholaeth bresennol Montgomeryshire. Mae wardiau o etholaeth bresennol Dwyfor Meirionnydd wedi'u cynnwys hefyd i alluogi mynediad ffordd digonol i bob rhan o'r etholaeth arfaethedig. Mae'r Comisiwn yn cydnabod mai hwn yw'r newid mwyaf aflonyddgar i drefniadau presennol yr holl etholaethau arfaethedig newydd. Mae'r etholaeth arfaethedig yn fawr yn ddaearyddol yn 2,704 km², gan adlewyrchu poblogaeth brin a natur wledig yr ardal.

- 7.4 Mae ward etholiadol Ponciau yn cynnwys wardiau Aberoer a Phentrebychan yng Nghymuned Esclusham a wardiau Gogledd Ponciau, De Ponciau a Rhos yng Nghymuned Rhosllanerchrugog. Mae'r Comisiwn yn cynnig gosod wardiau Gogledd Ponciau, De Ponciau a Rhos yng Nghymuned Rhosllanerchrugog yn etholaeth arfaethedig 'De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn' gyda'r wardiau sy'n weddill o Gymuned Esclusham yn ffurfio rhan o etholaeth arfaethedig 'Wrexham Maelor' (gweler tudalen 25).
- 7.5 Er bod y cynnig hwn yn rhannu ward etholiadol, mae'n galluogi'r Comisiwn i gadw at Reol 2 y ddeddfwriaeth (torri cysylltiadau cymunedol) ond hefyd i roi sylw i ystyriaethau Rheol 5 yn yr etholaeth hon a'r ardaloedd cyfagos.
- 7.6 Mae'r etholaeth arfaethedig yn cadw llawer o wardiau etholiadol o ardal de Clwyd ac yn cyfuno'n bennaf â wardiau etholiadol gogleddol Sir Drefaldwyn. Mae'r Comisiwn wedi penderfynu ar yr enw i adlewyrchu'r ardaloedd yn yr etholaeth arfaethedig. Gan roi ystyriaeth i briodweddau ieithyddol y rhan fwyaf o'r ardal dan sylw, mae'r Comisiwn wedi penderfynu rhoi enw swyddogol Cymraeg i'r cynnig ac enw arall Saesneg.
- 7.7 Fel y nodwyd yn mharagraff 2.7 uchod, ystyriodd y Comisiwn nifer o drefniadau gwahanol ar gyfer Gogledd Cymru, yn cynnwys ad-drefnu posibl i etholaethau arfaethedig 'Gogledd Clwyd a Gwynedd' a 'De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn' lle cafodd yr holl wardiau a oedd yn weddill yn ardal prif gyngor Gwynedd eu cynnwys gyda Gogledd Sir Faldwyn mewn un etholaeth, a chyfunwyd yr ardaloedd yng Nghonwy, Sir Ddinbych a Wrecsam i ffurfio etholaeth arall. Fodd bynnag, roedd y Comisiwn o'r farn, er na fyddai'r etholaethau hyn yn cyfuno gymaint o rannau o brif gynghorau mewn etholaethau gwahanol, efallai na fyddai etholaeth sy'n ymestyn o Benrhyn Llŷn i ffin Lloegr yn dderbyniol i'r rheiny sy'n byw yn yr ardaloedd yr effeithir arnynt.
- 7.8 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Clwyd South** (tudalen 25), **Clwyd West** (tudalennau 15 a 19), **Dwyfor Meirionnydd** (tudalen 15), **Montgomeryshire** (tudalennau 31 a 73) a **Vale of Clwyd** (tudalennau 15 a 21).

De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn (South Clwyd and North Montgomeryshire)

Tudalen wag yn fwriadol

8. Brecon, Radnor and Montgomery (Aberhonddu, Maesfedyd a Threfaldwyn)

8.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Brecon and Radnorshire CC** presennol yn cynnwys wardiau etholiadol Sir Powys, sef Aber-craf (1,110), Bugeildy (1,099), Bronllys (957), Llanfair-ym-Muallt (1,809), Bwlch (774), Crucywel (2,202), Cwm-twrch (1,486), Dyserth a Threcoed (1,045), Felin-fâch (1,030), Clas-ar-Wy (1,754), Gwernyfed (1,163), Y Gelli (1,137), Trefyclo (2,221), Llanafanfawr (1,103), Llanbadarn Fawr (861), Gogledd Llandrindod (1,417), Dwyrain Llandrindod/Gorllewin Llandrindod (892), De Llandrindod (1,562), Llanelwedd (951), Llangatwg (749), Llangors (855), Llangynllo (1,025), Llangynidr (821), Llanwrtyd (1,404), Llanllyr (948), Maescar/Llywel (1,354), Nantmel (1,150), Pencraig (1,292), Llanandras (2,129), Rhaeadr Gwy (1,486), St. David Fewnol (1,210), St. John (2,521), St. Mary (1,852), Talgarth (1,241), Cymuned Talgarth (1,469), Tawe-Uchaf (1,680), Ynyscedwyn (1,686), Yscir (848) ac Ystradgynlais (1,980); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Montgomeryshire CC** presennol a Sir Powys, sef Aberriew (1,064), Caersws (1,712), Yr Ystog (1,214), Dolforwyn (1,587), Ffordun (1,083), Ceri (1,563), Llandinam (1,063), Trefaldwyn (1,059), Canol y Drenewydd (2,103), Dwyrain y Drenewydd (1,391), Y Drenewydd Gogledd Llanllwchaearn (1,726), Y Drenewydd Gorllewin Llanllwchaearn (1,361), De y Drenewydd (1,242) a Rhiwcynon (1,674).

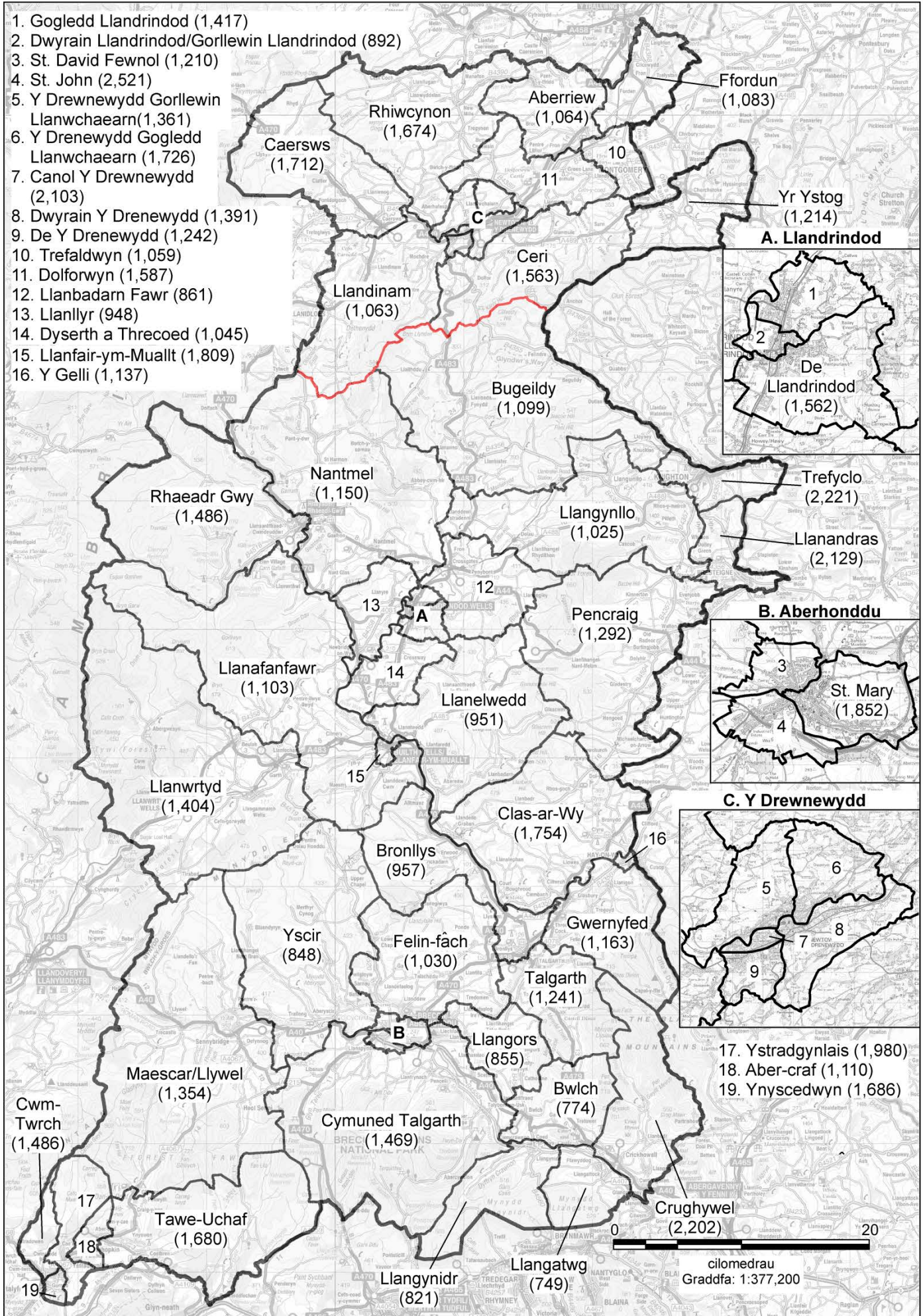
8.2 Byddai gan yr etholaeth hon 72,115 o etholwyr sydd 3.5% yn is na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Brecon, Radnor and Montgomery**. Yr enw arall a awgrymir yw **Aberhonddu, Maesfedyd a Threfaldwyn**.

8.3 Nid oes gan etholaeth bresennol Brecon and Radnorshire nifer ddigonol o etholwyr i fodloni'r amrediad statudol. Rhaid i'r Comisiwn felly ystyried rhannau o'r etholaethau cyfagos er mwyn cynyddu nifer yr etholwyr i gyrraedd yr amrediad statudol yn yr ardal hon. Mae'r Comisiwn o'r farn mai'r ateb mwyaf priodol fyddai cynnwys y mwyafrif o wardiau etholiadol deheuol Montgomeryshire presennol nad ydynt wedi'u cynnwys yn y cynnig ar gyfer 'De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn', gydag etholaeth bresennol Brecon and Radnorshire i greu'r etholaeth newydd. Mae'r etholaeth arfaethedig hon yn cynnwys wardiau o ardal prif gyngor Powys yn unig. Byddai'r etholaeth hon yn 3,624km² a'r fwyaf o'r etholaethau arfaethedig yng Nghymru.

8.4 Am fod y cynnig yn cynnwys etholaeth gyfan bresennol Brecon and Radnorshire a thref hanesyddol Trefaldwyn, mae'r Comisiwn o'r farn y dylai'r enw arfaethedig gynnwys y rhain i gyd.

8.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol **Montgomeryshire CC** presennol ar dudalennau 28 a 73.

Brecon, Radnor and Montgomery (Aberhonddu, Maesyfed a Threfaldwyn)

1. Gogledd Llandrindod (1,417)
2. Dwyrain Llandrindod/Gorllewin Llandrindod (892)
3. St. David Fewnol (1,210)
4. St. John (2,521)
5. Y Drewnwydd Gorllewin Llanwchaearn(1,361)
6. Y Drewnwydd Gogledd Llanwchaearn (1,726)
7. Canol Y Drewnwydd (2,103)
8. Dwyrain Y Drewnwydd (1,391)
9. De Y Drewnwydd (1,242)
10. Trefaldwyn (1,059)
11. Dolforwyn (1,587)
12. Llanbadarn Fawr (861)
13. Llanllyr (948)
14. Dyserth a Threcoed (1,045)
15. Llanfair-ym-Muallt (1,809)
16. Y Gelli (1,137)

Ffordun (1,083)
Yr Ystog (1,214)
A. Llandrindod

1
2
De Llandrindod (1,562)

Trefyclo (2,221)
Llanandras (2,129)

3
4
St. Mary (1,852)
B. Aberhonddu

5
6
7
8
9
C. Y Drewnwydd

17. Ystradgynlais (1,980)
18. Aber-craf (1,110)
19. Ynyscedwyn (1,686)

Rhiwcyon (1,674)
Caersws (1,712)
Aberriew (1,064)
Ceri (1,563)
Llandinam (1,063)
Bugeildy (1,099)
Rhaeadr Gwy (1,486)
Nantmel (1,150)
Llangynllo (1,025)
Llanafanfawr (1,103)
Llanelwedd (951)
Penraig (1,292)
Llanwrtyd (1,404)
Bronllys (957)
Clas-ar-Wy (1,754)
Yscir (848)
Felin-fâch (1,030)
Gwernnyfed (1,163)
Talgarth (1,241)
Maescar/Llywel (1,354)
Cwm-Twrch (1,486)
Cymuned Talgarth (1,469)
Llangors (855)
Bwlch (774)
Tawe-Uchaf (1,680)
Llangatwg (749)
Llangynidr (821)
Crughywel (2,202)

9. Monmouthshire (Sir Fynwy)

9.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys wardiau etholiadol:

1. Y wardiau etholiadol yn **Monmouth** CC presennol a Sir Fynwy, sef Caer-went (1,615), Cantref (1,579), Y Castell (1,507), Croesonnen (1,607), Crucornau Fawr (1,691), Devauden (1,174), Dixton gydag Osbaston (1,793), Drybridge (2,423), Goetre Fawr (1,833), Grofield (1,285), Lansdown (1,540), Larkfield (1,475), Llanbadoc (1,014), Bryn Llanelli (3,014), Llanffwyst Fawr (1,616), Llanybi Fawr (1,439), Llanofer (1,717), Llandeilo Gresynni (1,422), Llanwenarth Tu Draw (1,073), Y Maerdy (1,331), Llanfihangel Troddi (953), Overmonnow (1,509), Porth Sgiwed (1,684), Y Priordy (1,437), Rhaglan (1,510), Drewnewydd Gelli-farch (1,754), St. Arvans (1,253), St. Christopher's (1,762), St. Kingsmark (2,226), St. Mary's (1,414), Thornwell (1,860), Tryleg Unedig (2,122), Brynbuga (1,862), a Wyesham (1,644); a,
 2. y rhannau canlynol o **Newport East** CC presennol yn cynnwys:
 - i. Wardiau etholiadol Sir Fynwy sef Castell Caldicot (1,736), Dewstow (1,370), Green Lane (1,363), Mill (2,242), Rogiet (1,303), Hafren (1,269), The Elms (2,408), a West End (1,438); a,
 - ii. wardiau etholiadol Dinas a Sir Casnewydd sef Langstone (3,620) a Llan-wern (2,645).

9.2 Byddai gan yr etholaeth hon 74,532 o etholwyr sydd 0.3% yn is na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Monmouthshire**. Yr enw arall a awgrymir yw **Sir Fynwy**.

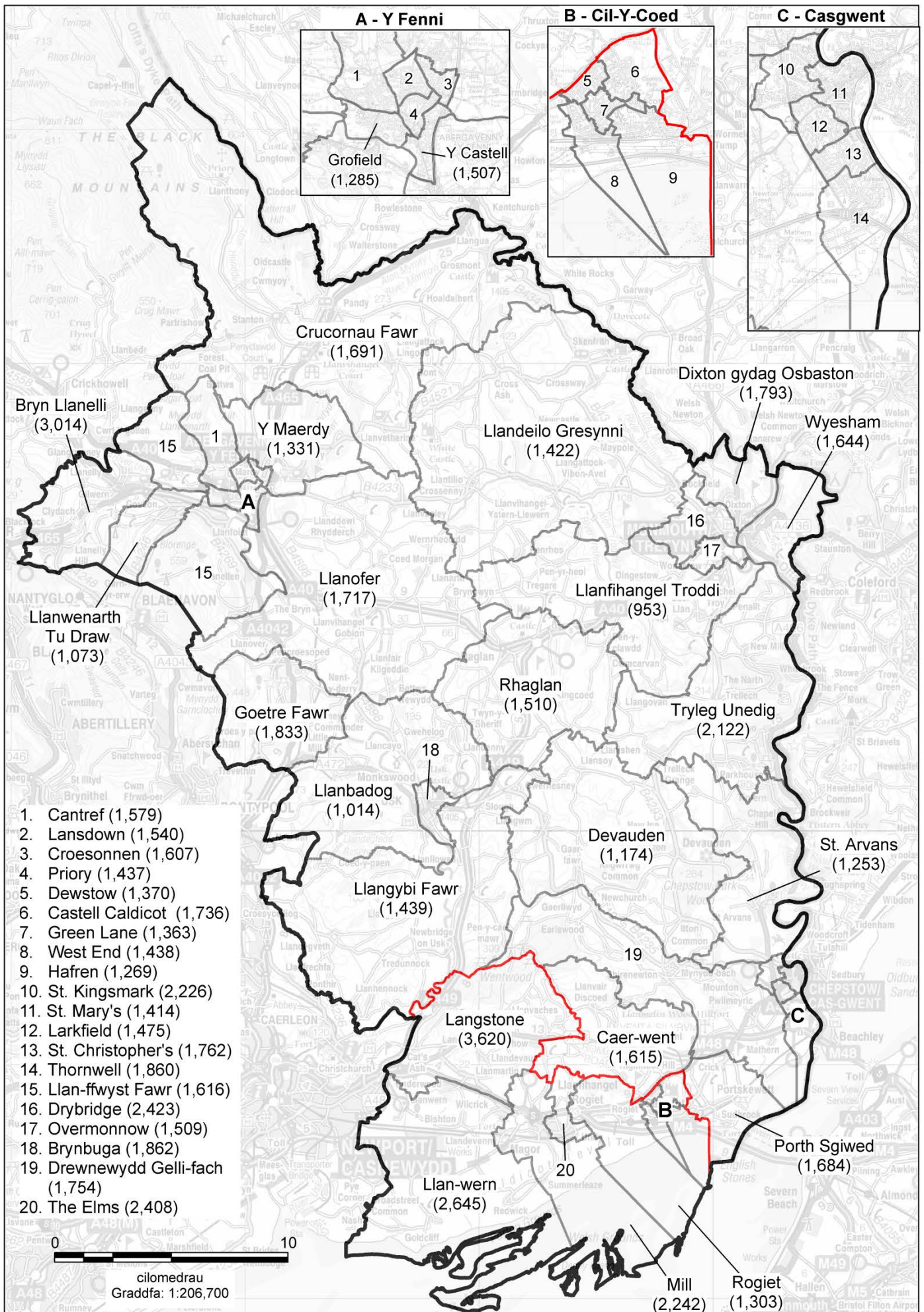
9.3 Mae'r Comisiwn yn cynnig cynnwys y cyfan o brif gyngor Sir Fynwy yn yr etholaeth newydd. Byddai hyn hefyd yn cadw'r mwyafrif o etholaeth bresennol Monmouth a byddai'n cynnwys wardiau etholiadol de Sir Fynwy sydd yn etholaeth bresennol Newport East ar hyn o bryd.

9.4 Fodd bynnag, os yw ffiniau'r prif gyngor â Thorfaen a Chasnewydd i'w parchu, ni fydd digon o etholwyr yn Sir Fynwy i greu etholaeth sydd o fewn yr amrediad etholwyr statudol. Felly, mae'r Comisiwn yn cynnig cynnwys wardiau etholiadol Langstone a Llan-wern, wardiau etholiadol Dinas Casnewydd sy'n rhan o etholaeth Newport East ar hyn o bryd, yn yr etholaeth hon. Mae'r wardiau etholiadol hyn wedi'u cysylltu â Sir Fynwy gan yr M4, yr A48 a phrif reilffordd. Mae eu cynnwys yn caniatáu i ni ffurfio'r etholaeth gydlynol arfaethedig ac yn caniatáu hefyd i ni greu etholaethau priodol yn yr ardaloedd cyfagos.

9.5 Mae'r etholaeth arfaethedig yn cynrychioli Sir Fynwy gyfan yn yr etholaeth ac ystyriwyd ei bod yn briodol adlewyrchu hyn yn enw'r etholaeth.

9.6 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol etholaethau presennol **Monmouth** a **Newport East** ar dudalennau 37 a 35, yn y drefn honno.

AROLWG 2018 ADRODDIAD CYNIGION CYCHWYNNOL
Monmouthshire (Sir Fynwy)

10. Newport (Casnewydd)

10.1 Cynigir creu etholaeth fwrdeistrefol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Newport East** BC presennol a Dinas a Sir Casnewydd, sef Alway (5,427), Beechwood (5,353), Liswerry (7,897), Ringland (5,732), Sain Silian (5,876), a Victoria (4,280); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Newport West** BC presennol a Dinas a Sir Casnewydd, sef Allt-yr-yn (6,368), Betws (5,275), Y Gaer (6,084), Malpas (5,939), Maerun (4,554), Pilgwenlli (4,067), Shaftesbury (3,548), Stow Hill (2,794), a Parc Tredegar (2,792).

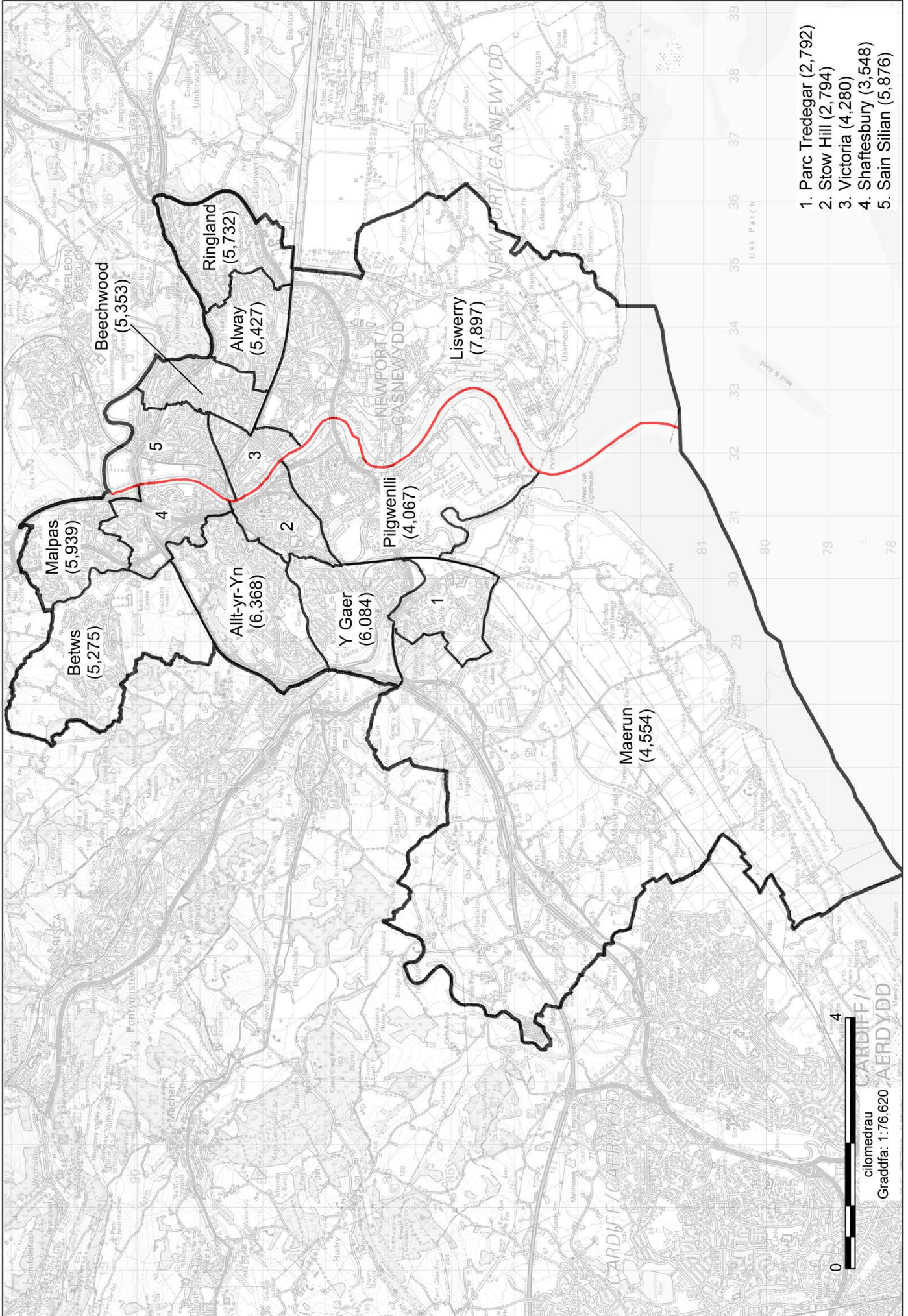
10.2 Byddai gan yr etholaeth hon 75,986 o etholwyr sydd 1.6% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Newport**. Yr enw arall a awgrymir yw **Casnewydd**.

10.3 Mae'r etholaeth arfaethedig hon yn cynnwys pob un ond pump o wardiau etholiadol Dinas a Sir Casnewydd. Mae etholaeth arfaethedig Newport yn cynnwys wardiau etholiadol â chysylltiad da, sydd â chymeriad a natur debyg iawn, ac yn galluogi ffurfio etholaethau yn yr ardaloedd cyfagos.

10.4 Gan fod yr etholaeth arfaethedig yn gyfan gwbl o fewn Dinas a Sir Casnewydd, ystyrir ei bod yn briodol mai Newport ddylai'r enw dewisedig fod.

10.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Newport East** (tudalen 33) a **Newport West** (tudalennau 37 a 43).

Newport (Casnewydd)

11. Torfaen

11.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Torfaen** CC presennol a wardiau etholiadol Bwrdeistref Sirol Torfaen, sef Abersychan (5,002), Blaenafon (4,193), Bryn-wern (1,243), Coed Efa (1,792), Cwmynisgoi (979), Fairwater (3,839), Greenmeadow (2,649), Llantarnam (4,099), New Inn (4,773), Panteg (5,585), Pontnewydd (4,370), Pontnewynydd (1,030), Pont-y-pŵl (1,329), St. Cadocs a Phen-y-garn (1,170), Llanfihangel Llantarnam (2,684), Snatchwood (1,535), Trefddyn (2,300), Two Locks (4,525), Cwmbrân (3,739) a Waunfelin (1,726);
2. y wardiau etholiadol yn **Monmouth** CC presennol a Bwrdeistref Sirol Torfaen, sef Gogledd Croesyceiliog (2,580), De Croesyceiliog (1,420), Gogledd Llanyrafon (1,492), De Llanyrafon (2,099); a,
3. y ward etholiadol yn **Newport West** CC presennol a Dinas a Sir Casnewydd, sef Caerllion (6,214).

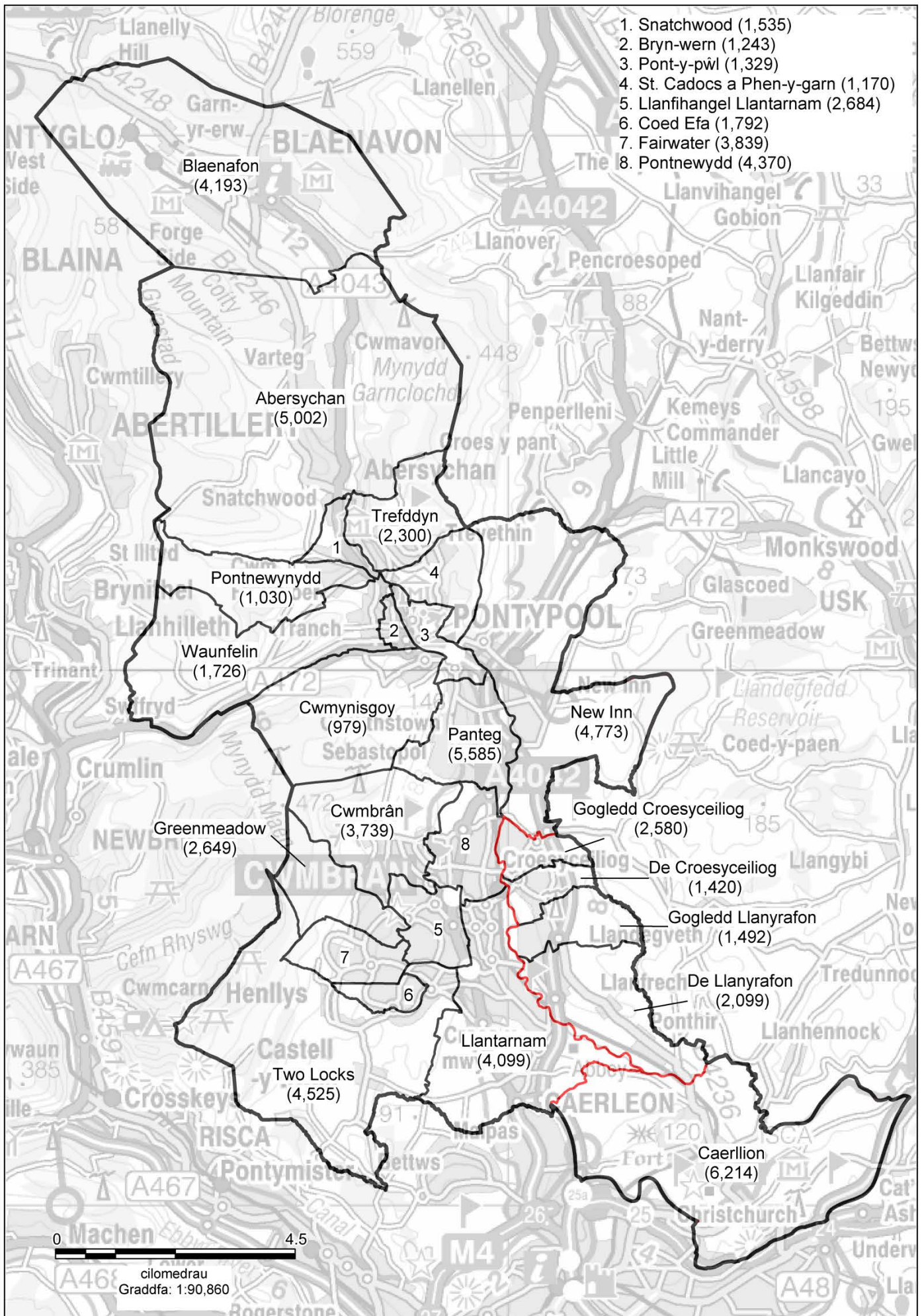
11.2 Byddai gan yr etholaeth hon 72,367 o etholwyr sydd 3.2% yn is na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Torfaen**. Gan fod Torfaen yn enw a ddefnyddir yn y Gymraeg a'r Saesneg, nid oes enw arall swyddogol wedi'i awgrymu ar gyfer yr etholaeth arfaethedig hon.

11.3 Mae'r Comisiwn yn cynnig creu etholaeth sy'n cynnwys holl wardiau etholiadol prif gyngor Torfaen. Fodd bynnag, nid yw'r wardiau hyn yn ddigonol ar eu pennau'u hunain i greu etholaeth sydd o fewn yr amrediad etholwyr statudol. Mae'r Comisiwn o'r farn mai'r ward etholiadol fwyaf priodol i'w chynnwys yn y cynnig hwn yw Caerllion.

11.4 Byddai'r etholaeth arfaethedig yn cynnwys y cyfan o ardal prif gyngor Torfaen, ac felly mae'r Comisiwn o'r farn y byddai'r enw a awgrymir yn adlewyrchu'r cynnig.

11.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Monmouth** (tudalen 33) a **Newport West** (tudalennau 35 a 43).

AROLWG 2018 ADRODDIAD CYNIGION CYCHWYNNOL
Torfaen

12. Blaenau Gwent

12.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Blaenau Gwent** CC presennol yn cynnwys wardiau etholiadol Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent, sef Abertyleri (3,095), Badminton (2,428), Beaufort (2,768), Y Blaenau (3,351), Bryn-mawr (3,826), Cwm (3,168), Cwmtyleri (3,358), Gogledd Glynebwy (3,249), De Glynebwy (2,905), Georgetown (2,942), Llanhilleth (3,324), Nant-y-glo (3,187), Rasa (2,386), Sirhowi (4,125), Six Bells (1,702) a Canol a Gorllewin Tredegar (3,847); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Islwyn** CC presennol a Bwrdeistref Sirol Caerffili, sef Argoed (1,910), Y Coed Duon (5,947), Cefn Fforest (2,765), Crymlyn (4,195), Trecelyn (4,611), Pengam (2,571) a Penmaen (4,004).

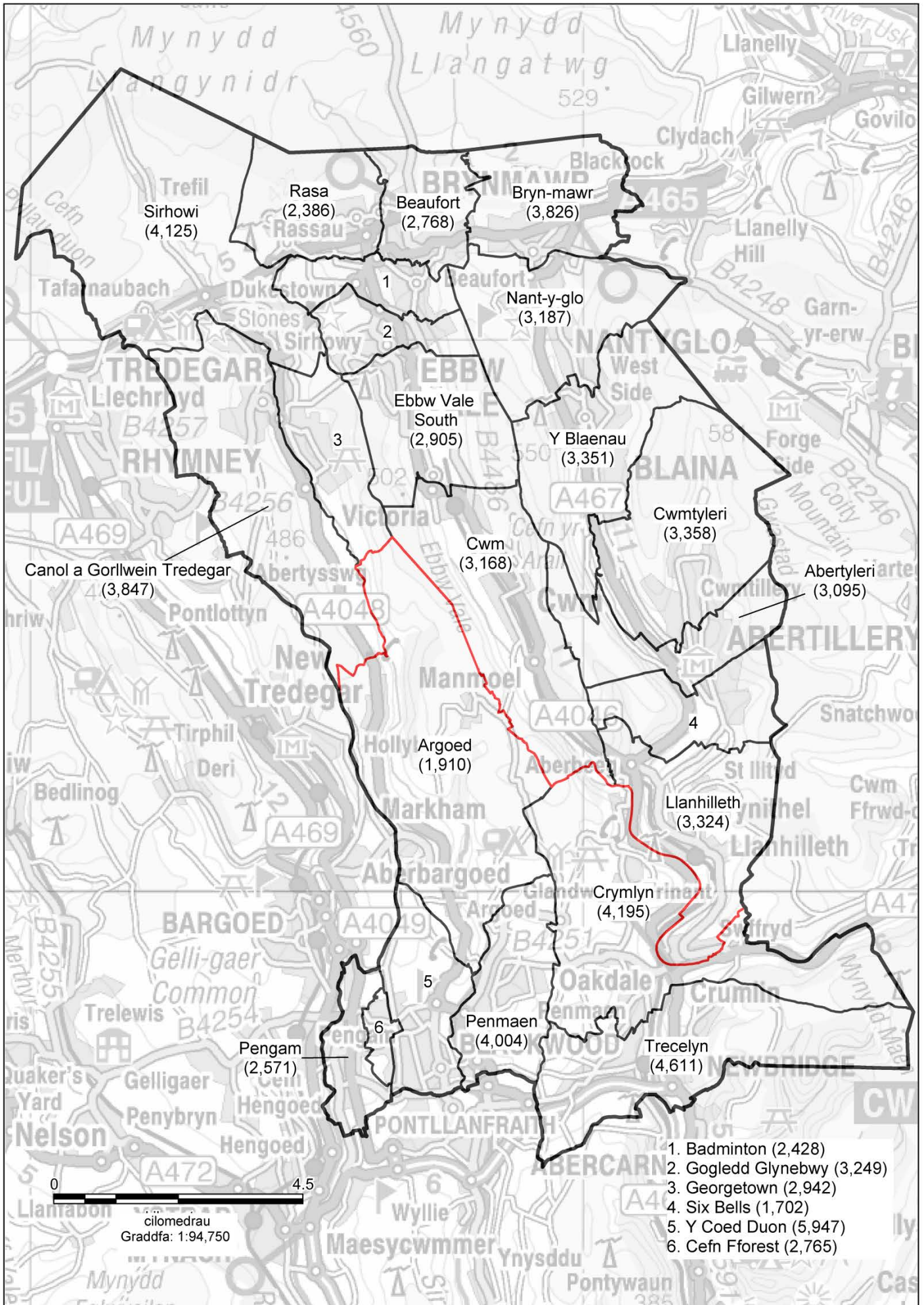
12.2 Byddai gan yr etholaeth hon 75,664 o etholwyr sydd 1.2% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Blaenau Gwent**. Gan fod Blaenau Gwent yn enw a ddefnyddir yn y Gymraeg a'r Saesneg, nid oes enw arall swyddogol wedi'i awgrymu ar gyfer yr etholaeth arfaethedig hon.

12.3 Nid yw etholaeth bresennol Blaenau Gwent yn bodloni'r gofynion statudol o ran nifer yr etholwyr. Felly, mae'n angenrheidiol cynnwys nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol o'r etholaethau cyfagos yn yr etholaeth newydd arfaethedig. Mae wardiau etholiadol gogleddol etholaeth bresennol Islwyn wedi'u cysylltu â Blaenau Gwent gan yr A467 a'r A4048 ac maent yn barhad naturiol o'r cymoedd yn yr ardal hon. Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai'r wardiau hyn yn darparu cyswllt naturiol i etholaeth bresennol Blaenau Gwent a'u bod yn fwy priodol na chysylltu ardaloedd i'r gogledd ym Mhowys, i'r dwyrain yn Sir Fynwy neu i'r gorllewin ar draws y cymoedd.

12.4 Gan fod etholaeth bresennol Blaenau Gwent wedi'i chynnwys yn gyfan gwbl o fewn yr etholaeth, mae'r Comisiwn o'r farn ei bod yn briodol parhau i ddefnyddio hynny fel yr enw arfaethedig.

12.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol **Islwyn** presennol ar dudalennau 41 a 43.

AROLWG 2018 ADRODDIAD CYNIGION CYCHWYNNOL
Blaenau Gwent

1. Badminton (2,428)
2. Gogledd Glynebwy (3,249)
3. Georgetown (2,942)
4. Six Bells (1,702)
5. Y Coed Duon (5,947)
6. Cefn Fforest (2,765)

13. Merthyr Tydfil and Rhymney (Merthyr Tudful a Rhymni)

13.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Merthyr Tydfil and Rhymney** CC presennol yn cynnwys:
 - i. wardiau etholiadol Bwrdeistref Sirol Caerffili, sef Cwm Darran (1,760), Moriah (3,031), Tredegar Newydd (3,233), Pontlotyn (1,405), a Twyn Carno (1,655); a,
 - ii. wardiau etholiadol Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful, sef Bedlinog (2,649), Cyfarthfa (4,961), Dowlais (4,736), Gurnos (3,309), Bro Merthyr (2,663), Y Parc (3,176), Penydarren (3,678), Plymouth (3,855), Y Dref (5,580), Treharris (4,831) ac Y Faenor (2,644);
2. y wardiau etholiadol yn **Caerphilly** CC presennol a Bwrdeistref Sirol Caerffili, sef Bargoed (4,277), Gilfach (1,481), Hengoed (3,617), Nelson (3,374), St. Cattwg (5,400) ac Ystrad Mynach (3,935): a,
3. y ward etholiadol yn **Islwyn** CC presennol a Bwrdeistref Sirol Caerffili, sef Aberbargoed (2,520).

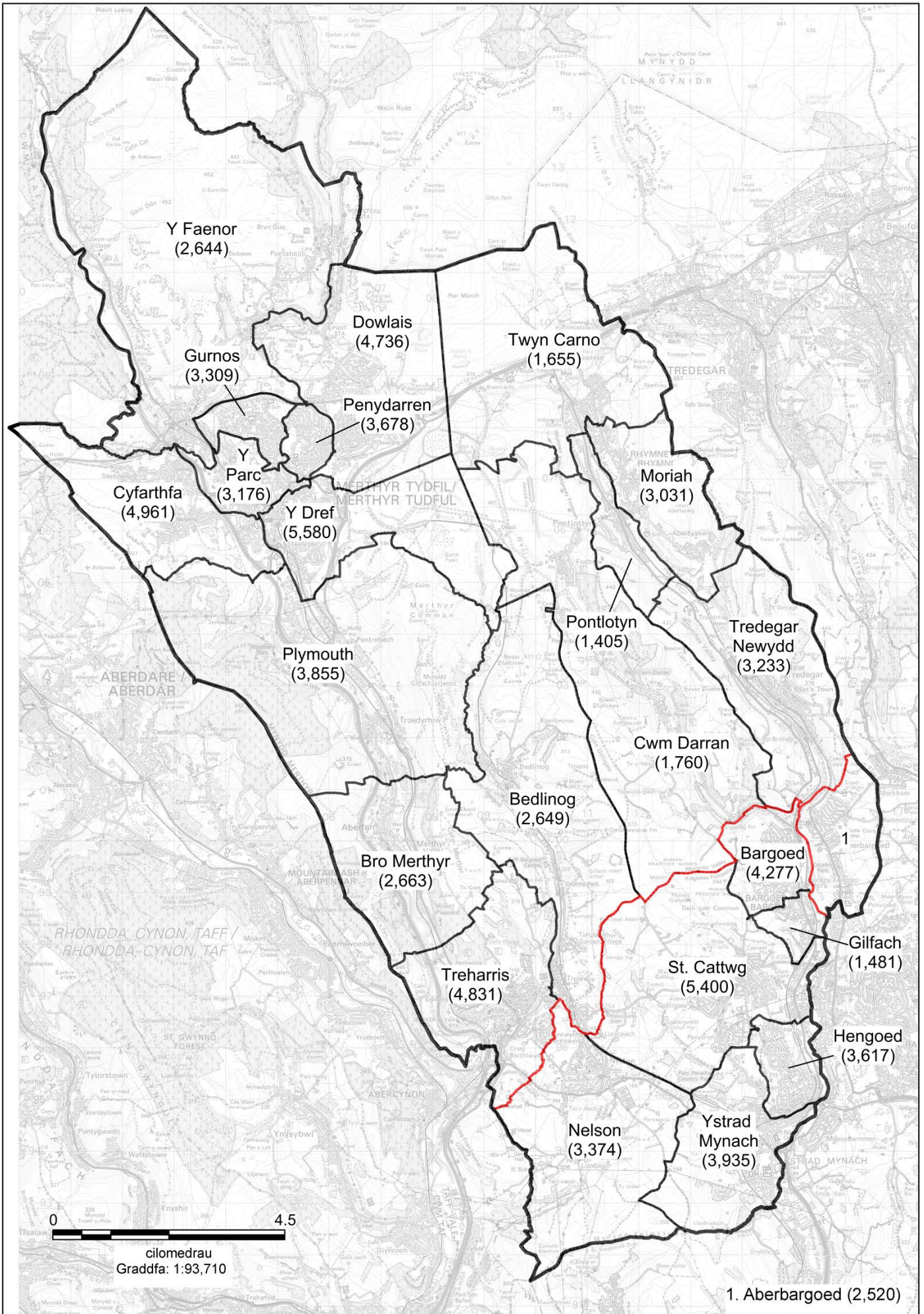
13.2 Byddai gan yr etholaeth hon 77,770 o etholwyr sydd 4% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Merthyr Tydfil and Rhymney**. Yr enw arall a awgrymir yw **Merthyr Tudful a Rhymni**.

13.3 Nid yw etholaeth bresennol Merthyr Tydfil and Rhymney yn bodloni'r gofynion statudol o ran nifer yr etholwyr. Felly, mae'n angenrheidiol cynnwys nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol o'r etholaethau cyfagos yn yr etholaeth newydd arfaethedig. Ystyriwyd bod y wardiau etholiadol yng ngogledd etholaeth bresennol Caerphilly (ac Aberbargoed o etholaeth bresennol Islwyn) yn addas am eu bod wedi'u cysylltu â chwm Rhymni a Merthyr Tudful gan ffyrdd yr A469 a'r A472 ac maent yn barhad naturiol o'r cymoedd yn yr ardal hon. Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai'r wardiau etholiadol hyn yn darparu estyniad naturiol i'r etholaeth bresennol, a'u bod yn fwy priodol na chysylltu ardaloedd i'r gogledd ym Mhowys, neu ar draws y cymoedd i'r dwyrain neu i'r gorllewin.

13.4 Ystyriodd y Comisiwn amryw o enwau ar gyfer yr etholaeth arfaethedig, ond am fod gan bob un o'r wardiau etholiadol ychwanegol sydd i'w cynnwys gysylltiadau cryf â chwm Rhymni, penderfynodd y Comisiwn barhau i ddefnyddio enw'r etholaeth bresennol.

13.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Caerphilly** (tudalen 43) ac **Islwyn** (tudalennau 39 a 43).

Merthyr Tydfil and Rhymney (Merthyr Tudful a Rhymni)

14. Caerphilly (Caerffili)

14.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Caerphilly** CC presennol a Bwrdeistref Sirol Caerffili, sef Cwm Aber (4,478), Bedwas, Trethomas a Machen (7,456), Llanbradach (3,133), Morgan Jones (5,153), Penyrheol (8,525), St. James (4,126), a St. Martins (6,203);
2. y wardiau etholiadol yn **Islwyn** CC presennol a Bwrdeistref Sirol Caerffili, sef Abercarn (3,884), Crosskeys (2,344), Maesycwmmmer (1,607), Pontllanfraith (5,976), Dwyrain Rhisga (4,468), Gorllewin Rhisga (3,795), ac Ynysddu (2,709); a,
3. y wardiau etholiadol yn **Newport West** CC presennol a Dinas a Sir Casnewydd, sef Y Graig (4,723), a Tŷ-du (7,743).

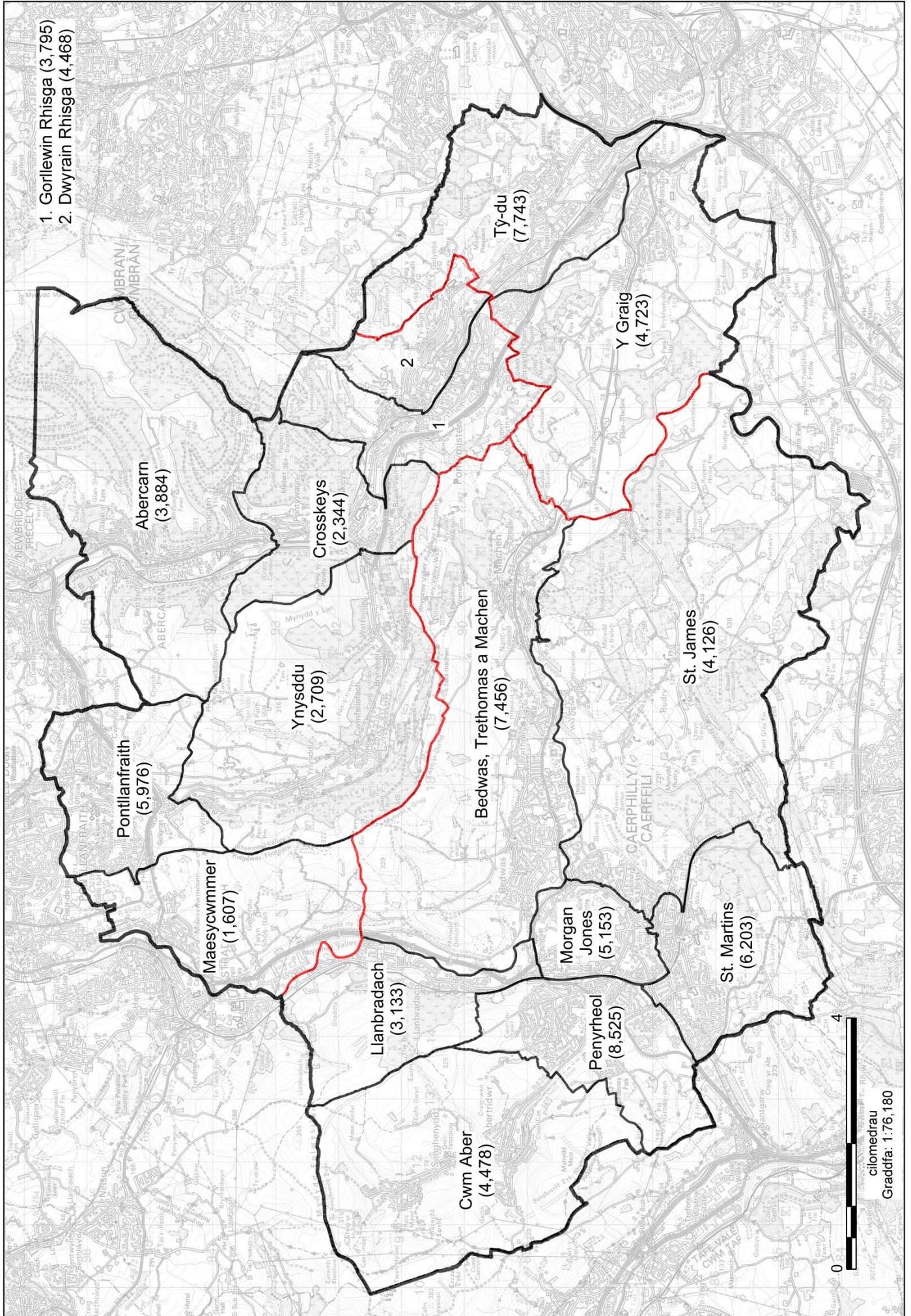
14.2 Byddai gan yr etholaeth hon 76,323 o etholwyr sydd 2.1% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Caerphilly**. Yr enw arall a awgrymir yw **Caerffili**.

14.3 Nid yw wardiau etholiadol etholaeth bresennol Caerphilly nad ydynt wedi'u cynnwys yn y cynigion ar gyfer 'Merthyr Tydfil and Rhymney' yn bodloni'r gofynion statudol o ran nifer yr etholwyr. Felly, mae'n angenrheidiol cynnwys nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol o'r etholaethau cyfagos yn yr etholaeth newydd arfaethedig. Mae pob un o'r wardiau etholiadol i'r de o etholaeth bresennol Islwyn o fewn prif gyngor Caerffili, a byddent yn wardiau priodol i'w cyfuno gyda wardiau Caerffili. Fodd bynnag, ni fyddai'r ychwanegion yma yn cyrraedd y nifer etholwyr gofynnol o hyd i fodloni'r gofynion statudol. Ystyriwyd y byddai cynnwys dwy ward Y Graig a Ty-du yng ngogledd ddwyrain etholaeth bresennol Newport West yn galluogi'r cynnig i fodloni'r amrediad statudol. Mae'r ddwy ward hon ar ochr ogleddol traffordd yr M4 ac yn cydweddu â'r etholaeth arfaethedig hon, yn adeiladu ar gysylltiadau lleol presennol ac yn defnyddio llawer o'r cysylltiadau cyfathrebu da trwy gydol y cynnig.

14.4 Gan fod y dref a mwyafrif y wardiau yn yr etholaeth arfaethedig ym Mwrdeistref Sirol Caerffili, penderfynodd y Comisiwn barhau i defnyddio'r enw hwnnw fel yr enw arfaethedig i'r etholaeth.

14.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Caerphilly** (tudalen 41), **Islwyn** (tudalennau 39 a 41) a **Newport West** (tudalennau 35 a 37).

Caerphilly (Caerffili)

cilomedrau
Graddfa: 1:76,180

15. Cynon Valley and Pontypridd (Cwm Cynon a Phontypridd)

15.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. y cyfan o **Cynon Valley** CC presennol a wardiau etholiadol Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, sef Gogledd Aberaman (3,571), De Aberaman (3,261), Abercynon (4,288), Dwyrain Aberdâr (4,772), Gorllewin Aberdâr/Llwyd-coed (7,036), Cilfynydd (1,998), Cwmbach (3,467), Glyncoch (2,039), Hirwaun (3,076), Dwyrain Aberpennar (2,086), Gorllewin Aberpennar (3,046), Penrhiw-ceibr (4,013), Pen-y-waun (1,993), Y Rhigos (1,337) ac Ynysybwl (3,422); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Pontypridd** CC presennol a Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, sef Pentre'r Eglwys (3,469), Graig (1,455), Y Ddraenen Wen (2,869), Llanilltud Faerdre (4,593), Tref Pontypridd (2,141), Rhondda (3,364), Canol Rhydfelen/ Ilan (2,924), Ton-Teg (3,170), Trallwng (2,770) a Trefforest (1,845).

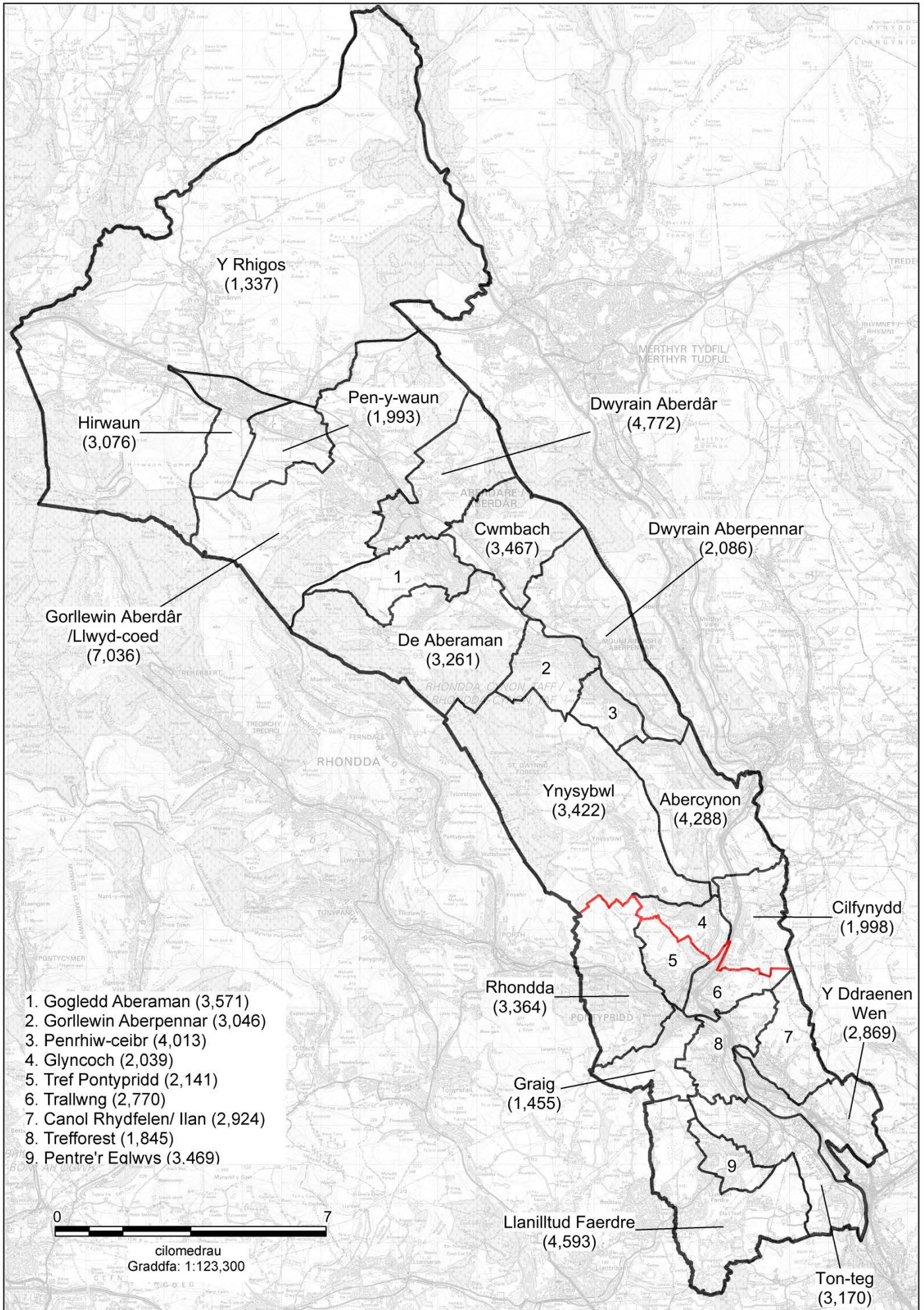
15.2 Byddai gan yr etholaeth hon 78,005 o etholwyr sydd 4.3% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Cynon Valley and Pontypridd**. Yr enw arall a awgrymir yw **Cwm Cynon a Phontypridd**.

15.3 Nid yw etholaeth bresennol Cynon Valley yn bodloni'r gofynion statudol o ran nifer yr etholwyr. Felly, mae'n angenrheidiol cynnwys nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol o'r etholaethau cyfagos yn yr etholaeth newydd arfaethedig. Mae wardiau etholiadol dwyreiniol etholaeth bresennol Pontypridd wedi'u cysylltu â chwm Cynon gan yr A470 a'r A4059 ac maent yn barhad naturiol o'r cymoedd yn yr ardal hon. Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai'r wardiau hyn yn darparu ychwanegion addas i'r etholaeth bresennol yng nghwm Cynon, ac maent yn fwy priodol na chysylltu ardaloedd ym Mhowys i'r gogledd neu ar draws y cymoedd i'r dwyrain neu'r gorllewin.

15.4 Byddai'r etholaeth arfaethedig yn cadw etholaeth bresennol Cynon Valley a byddent wedyn yn ymestyn i'r de i Pontypridd a'r wardiau etholiadol cyfagos eraill. Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai'r enw arfaethedig yn adlewyrchu etholaeth bresennol Cynon Valley yn ogystal â chynrychioli'r ardal sydd wedi'i chyfuno i gyflawni'r amrediad statudol.

15.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol **Pontypridd** presennol ar dudalennau 47 a 51.

Cynon Valley and Pontypridd (Cwm Cynon a Phontypridd)

16. Rhondda and Llantrisant (Rhondda a Llantrisant)

16.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Rhondda** CC presennol yn cynnwys wardiau etholiadol Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, sef Cwm Clydach (1,975), Cymer (3,905), Glyn Rhedyn (3,040), Llwyn-y-pia (1,644), Y Maerdy (2,244), Pentre (3,722), Pen-y-graig (3,879), Y Porth (4,280), Tonypany (2,618), Trealaw (2,803), Treherbert (4,035), Treorci (5,545), Tylorstown (2,895), Ynyshir (2,372) ac Ystrad (4,204); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Pontypridd** CC presennol a Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, sef Beddau (3,090), Tref Llantrisant (3,590), Pont-y-clun (5,888), Tonysguboriau (1,936), Dwyrain Tonyrefail (4,215), Gorllewin Tonyrefail (4,620) a Tyn-y-nant (2,465).

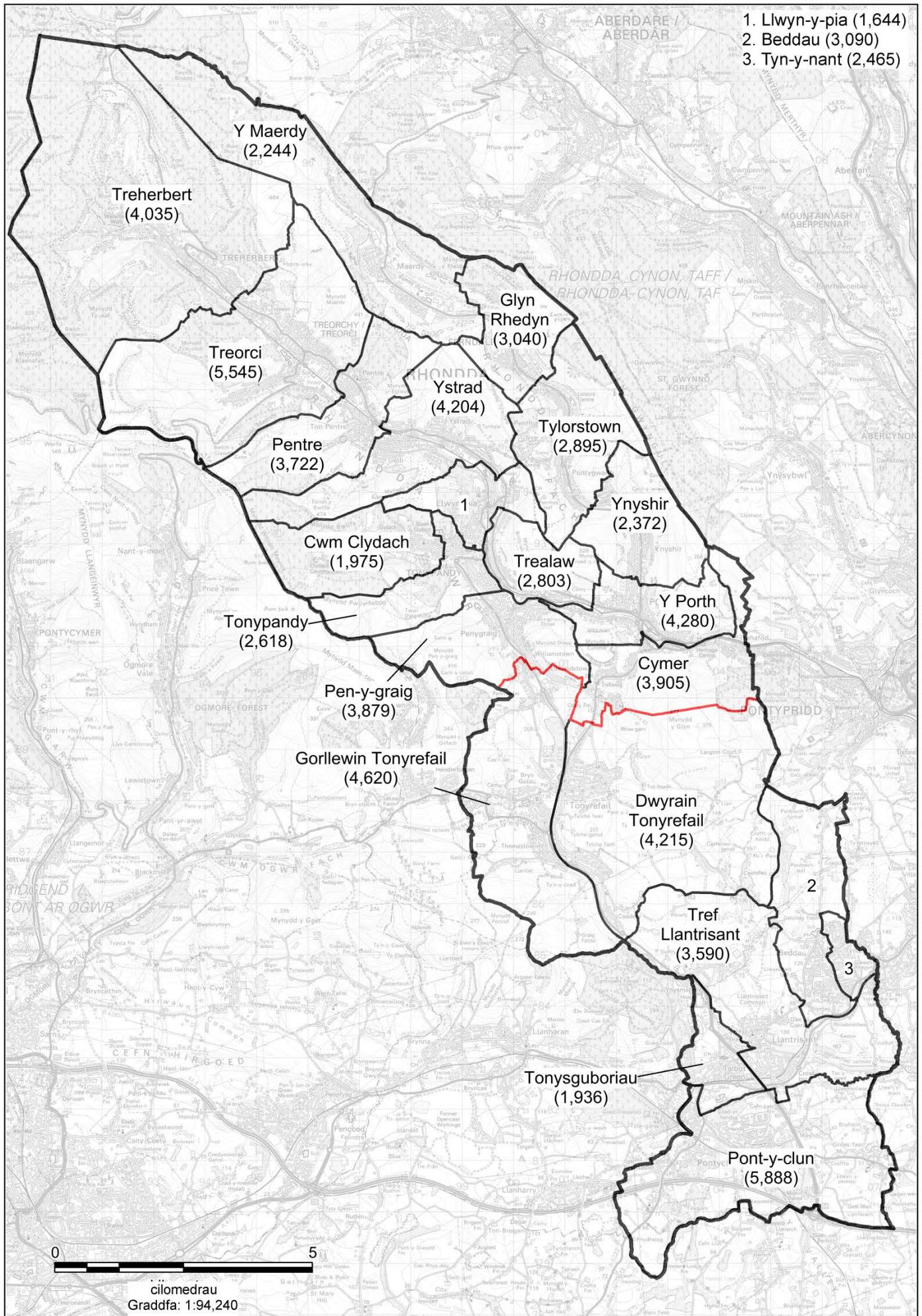
16.2 Byddai gan yr etholaeth hon 74,965 o etholwyr sydd 0.3% yn is na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Rhondda and Llantrisant**. Yr enw arall a awgrymir yw **Rhondda a Llantrisant**.

16.3 Nid yw etholaeth bresennol Rhondda yn bodloni'r gofynion statudol o ran nifer yr etholwyr. Felly, mae'n angenrheidiol cynnwys nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol o'r etholaethau cyfagos yn yr etholaeth newydd arfaethedig. Mae wardiau etholiadol gorllewinol etholaeth bresennol Pontypridd wedi'u cysylltu â'r Rhondda gan yr A4119, ac maent yn barhad naturiol o'r cymoedd yn yr ardal hon gan eu bod yn rhannu cymeriad a demograffeg. Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai'r wardiau hyn yn darparu ychwanegion addas i'r etholaeth bresennol Rhondda, ac maent yn fwy priodol na chysylltu ardaloedd i'r gogledd ym Mhowys neu ar draws y cymoedd i'r dwyrain neu'r gorllewin.

16.4 Byddai'r etholaeth arfaethedig yn cadw etholaeth bresennol Rhondda ac yn ymestyn i'r de-orllewin i Lantrisant a'i wardiau etholiadol cyfagos eraill. Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai'r enw arfaethedig yn adlewyrchu etholaeth bresennol Rhondda yn ogystal â chynrychioli'r ardal sydd wedi'i chyfuno i gyflawni'r amrediad statudol.

16.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol **Pontypridd** presennol ar dudalennau 45 a 51.

AROLWG 2018 ADRODDIAD CYNIGION CYCHWYNNOL
Rhondda and Llantrisant (Rhondda a Llantrisant)

1. Llwyn-y-pia (1,644)
2. Beddau (3,090)
3. Tyn-y-nant (2,465)

17. Cardiff West (Gorllewin Caerdydd)

17.1 Cynigir creu etholaeth fwrdeistrefol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Cardiff West** BC presennol yn cynnwys wardiau etholiadol Dinas a Sir Caerdydd, sef Caerau (7,480), Treganna (10,371), Creigiau/Sain Ffagan (3,888), Trelai (9,449), Y Tyllgoed (9,338), Llandaf (6,828), Pentyrch (2,752), Radyr (5,146) a Riverside (8,640); a,
2. y ward etholiadol yn **Cardiff South and Penarth** BC presennol a Dinas a Sir Caerdydd, sef Grangetown (11,671).

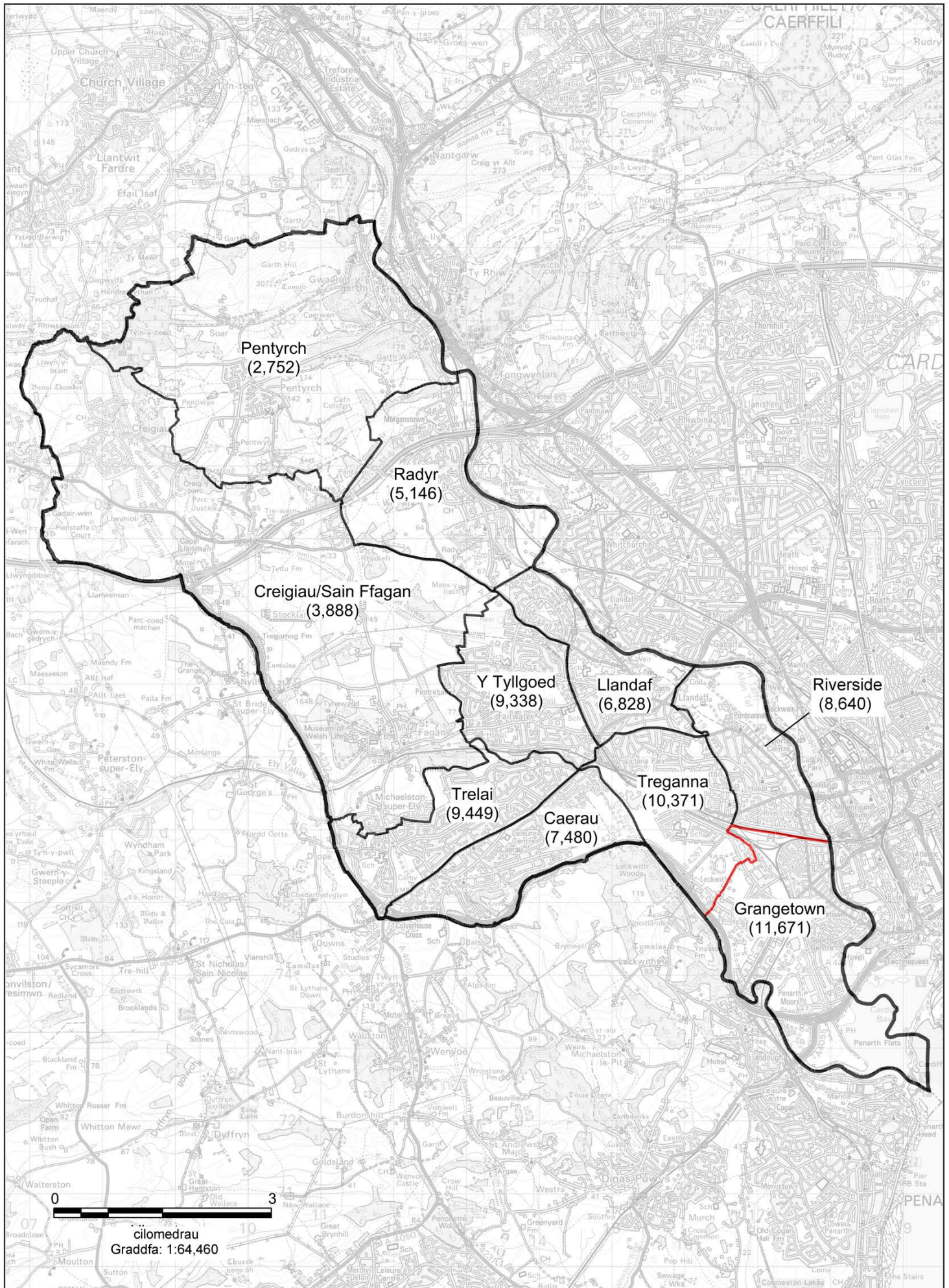
17.2 Byddai gan yr etholaeth hon 75,563 o etholwyr sydd 1.1% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Cardiff West**. Yr enw arall a awgrymir yw **Gorllewin Caerdydd**.

17.3 Er mwyn cael y nifer ofynnol o etholwyr i fodloni'r amrediad etholwyr statudol, mae'r Comisiwn yn cynnig ychwanegu un ward etholiadol ar etholaeth bresennol Cardiff West. Mae'r Comisiwn o'r farn mai Grangetown yw'r ward etholiadol fwyaf priodol i'w hychwanegu at yr etholaeth gan ei bod hefyd yn rhan o Ddinas a Sir Caerdydd ac o gymeriad tebyg. Mae ganddi gysylltiadau da â'r wardiau etholiadol cyfagos, a bydd yn creu etholaeth yng Nghaerdydd sy'n gyfan gwbl i'r de a'r gorllewin o Afon Taf. Byddai'r cynnig yn creu etholaeth gydlynol.

17.4 Gan fod etholaeth bresennol Cardiff West wedi'i chynnwys yn y cynnig hwn a bod ward etholiadol Grangetown hefyd i'r gorllewin o Afon Taf, mae'r Comisiwn o'r farn ei bod yn briodol i barhau i ddefnyddio'r enw Cardiff West.

17.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol **Cardiff South and Penarth** presennol ar dudalennau 53 a 55.

AROLWG 2018 ADRODDIAD CYNIGION CYCHWYNNOL
Cardiff West (Gorllewin Caerdydd)

18. Cardiff North (Gogledd Caerdydd)

18.1 Cynigir creu etholaeth fwrdeistrefol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Cardiff Central** BC presennol a Dinas a Sir Caerdydd, sef Cyncoed (8,139) a Pentwyn (10,435);
2. y wardiau etholiadol yn **Cardiff North** BC presennol a Dinas a Sir Caerdydd, sef Gabalfa (4,045), Y Mynydd Bychan (9,326), Llysfaen (2,871), Ystum Taf (5,722), Llanisien (12,916), Rhiwbeina (9,129), Yr Eglwys Newydd a Tongwynlais (12,673)); a,
3. y ward etholiadol yn **Pontypridd** CC presennol a Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, sef Ffynnon Taf (2,758).

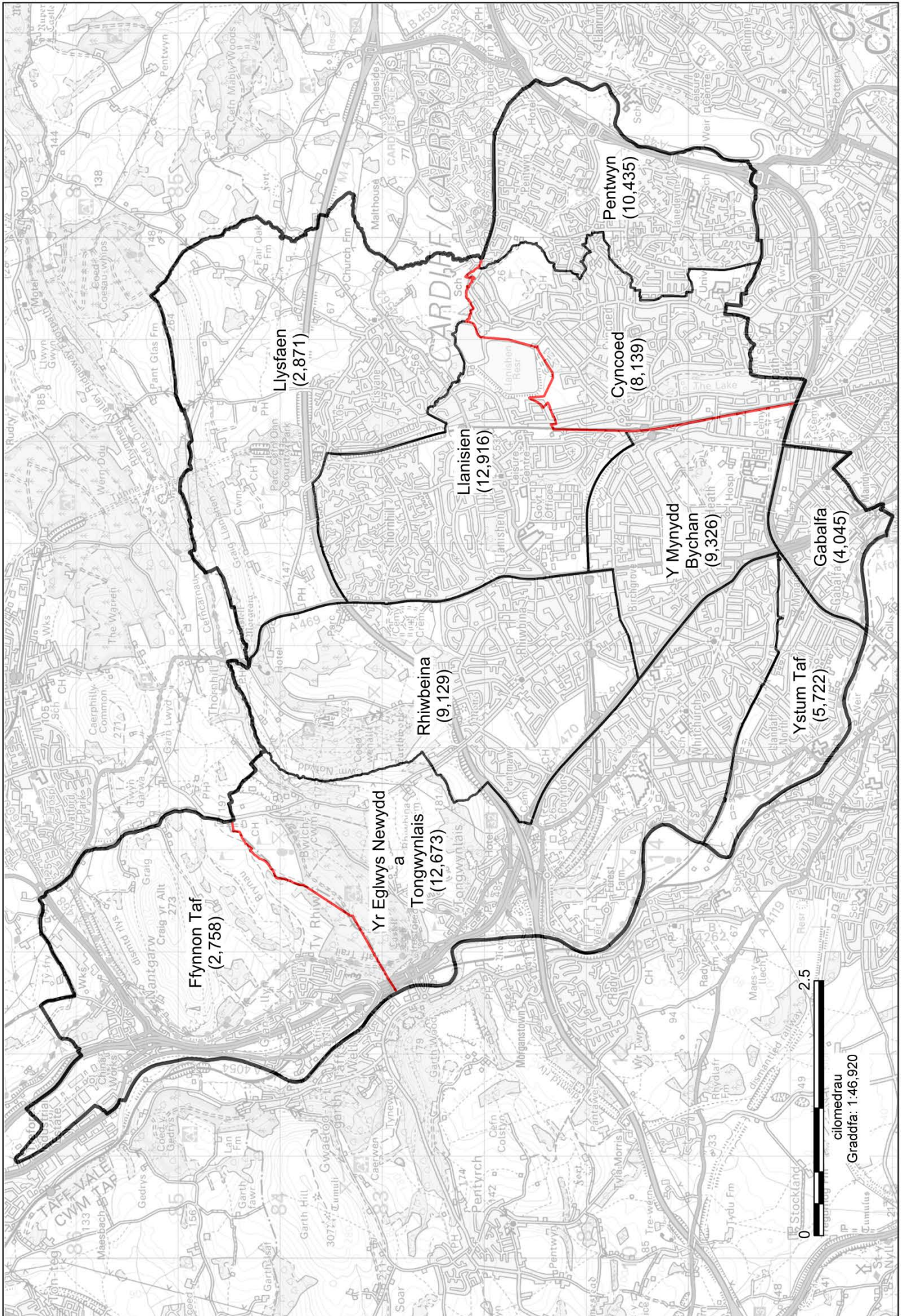
18.2 Byddai gan yr etholaeth hon 78,014 o etholwyr sydd 4.3% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Cardiff North**. Yr enw arall yw **Gogledd Caerdydd**.

18.3 Mae'r Comisiwn o'r farn fod y wardiau etholiadol hynny sydd yn rhannau o'r etholaethau presennol Cardiff North a Cardiff Central ar hyn o bryd yn creu cydweddiad priodol pan gânt eu cynnwys yn yr etholaeth arfaethedig hon. Fodd bynnag, nid yw'r wardiau hyn ar eu pennau'u hunain yn darparu digon o etholwyr i ffurfio etholaeth o fewn yr amrediad etholwyr statudol, felly mae'r Comisiwn yn cynnig cynnwys ward etholiadol arall o etholaeth bresennol Pontypridd, Ffynnon Taf, sydd union gerllaw ward Yr Eglwys Newydd a Tongwynlais yng Nghaerdydd ac sydd â chysylltiadau cyfathrebu da â gogledd Caerdydd gan gefnffordd yr A470 a rheilffordd y Cymoedd.

18.4 Mae'r etholaeth arfaethedig yn cynnwys nifer fawr o wardiau etholiadol o Cardiff North presennol, a Ffynnon Taf sydd i'r gogledd o'r etholaeth honno. Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai Cardiff North yn dal yn enw priodol ar gyfer yr etholaeth newydd hon.

18.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Cardiff Central** (tudalen 53), **Cardiff North** (tudalen 53) a **Pontypridd** (tudalennau 45 a 47).

Cardiff North (Gogledd Caerdydd)

19. Cardiff South and East (De a Dwyrain Caerdydd)

19.1 Cynigir creu etholaeth fwrdeistrefol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Cardiff Central BC** presennol a Dinas a Sir Caerdydd, sef Adamsdown (5,044), Cathays (7,176), Penylan (9,188), Plasnewydd (9,421);
2. y ward etholiadol yn **Cardiff North BC** presennol a Dinas a Sir Caerdydd, sef Pontprennau/Yr Hen Laneirwg (6,976); a,
3. y wardiau etholiadol yn **Cardiff South and Penarth BC** presennol a Dinas a Sir Caerdydd, sef Butetown (6,524), Llanrhymni (7,387), Tredelerch (6,304), Y Sblot (8,454) a Trowbridge (10,585).

19.2 Byddai gan yr etholaeth hon 77,059 o etholwyr sydd 3.1% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Cardiff South and East**. Yr enw arall a awgrymir yw **De a Dwyrain Caerdydd**.

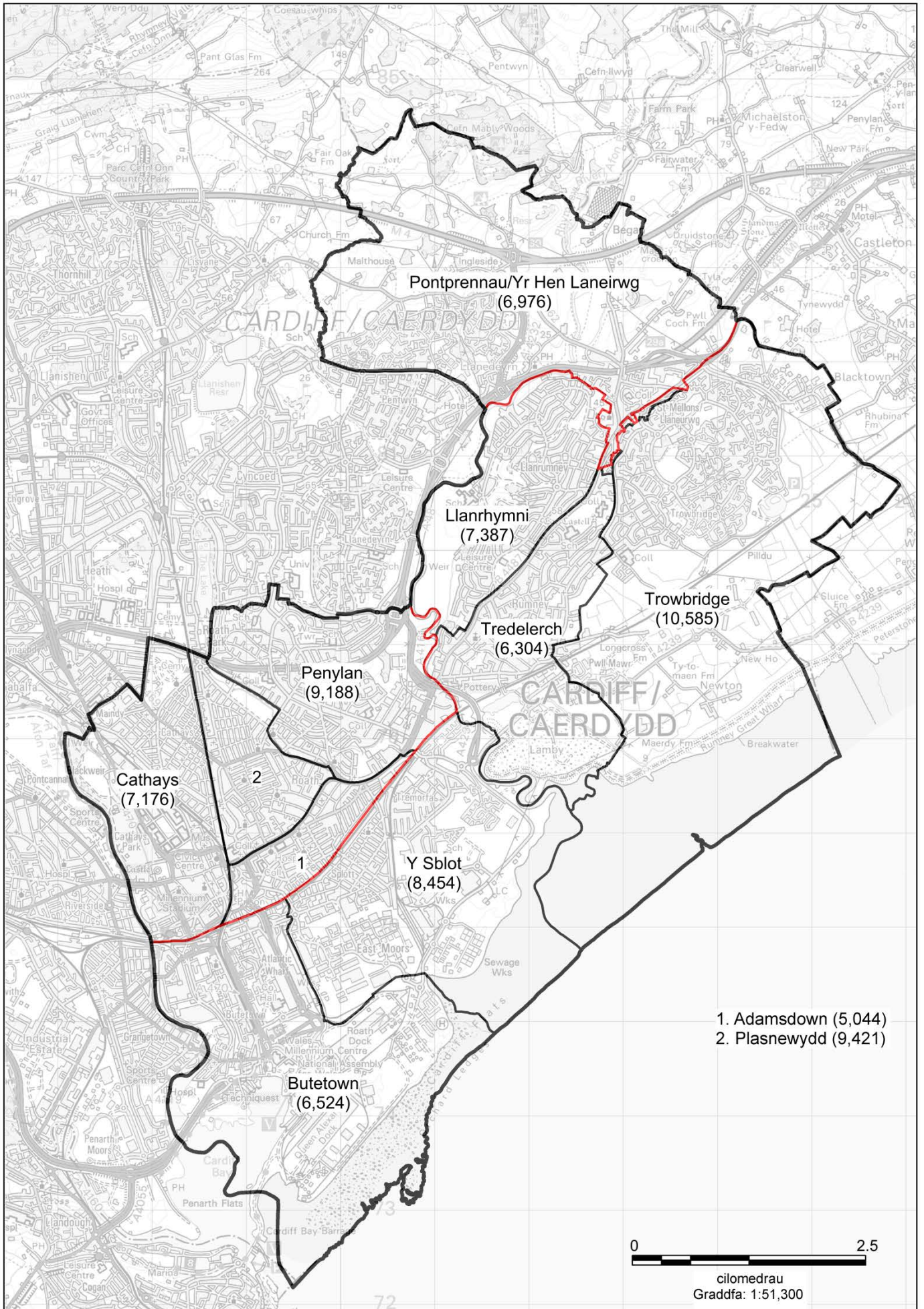
19.3 Mae'r Comisiwn yn cynnig creu etholaeth newydd o rannau o etholaethau presennol Cardiff Central, Cardiff North, a Cardiff South and Penarth. Ystyriwyd bod hyn yn briodol er mwyn cyflawni'r amrediad statudol gan fod pob un o'r wardiau etholiadol sy'n ffurfio cynnig cydlynol wedi'u cynnwys ym mhrif gyngor Dinas a Sir Caerdydd, maent yn debyg o ran demograffeg ac maent o'r un cymeriad â chysylltiadau da.

19.4 Er bod hyn yn wriad sylweddol o'r etholaethau presennol yn y rhan hon o Gaerdydd, mae'r Comisiwn o'r farn ei fod yn darparu trefniant priodol ar gyfer yr etholaeth hon a'r etholaethau yn yr ardal gyfagos.

19.5 Mae'r enw y mae'r Comisiwn wedi'i ddewis yn adlewyrchu ehangder daearyddol y cynnig, ac yn cyfateb i'r enwau ar gyfer y ddwy etholaeth arall yng Nghaerdydd.

19.6 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Cardiff Central** (tudalen 51), **Cardiff North** (tudalen 51) a **Cardiff South and Penarth** (tudalen 55).

Cardiff South and East (De a Dwyrain Caerdydd)

20. Vale of Glamorgan East (Dwyrain Bro Morgannwg)

20.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Cardiff South and Penarth** BC presennol a Bwrdeistref Sirol Bro Morgannwg, sef Cornerswell (3,885), Llandochau (1,454), Plymouth (4,419), St. Augustine's (4,913), Stanwell (3,178) Y Sili (3,531); a,
2. Y wardiau etholiadol yn **Vale of Glamorgan** CC presennol a Bwrdeistref Sirol Bro Morgannwg, sef Baruc (4,636), Buttrills (4,175), Cadoc (6,842), Castleland (3,096), Y Cwrt (3,031), Y Bont-faen (4,997), Dinas Powys (6,139), Dyfan (3,983), Gibbonsdown (3,646), Illtyd (5,951), Llanbedr-y-fro (1,828), Y Rhws (5,158), a Gwenfô (2,122).

20.2 Byddai gan yr etholaeth hon 76,984 o etholwyr sydd 3% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Vale of Glamorgan East**. Yr enw arall yw **Dwyrain Bro Morgannwg**.

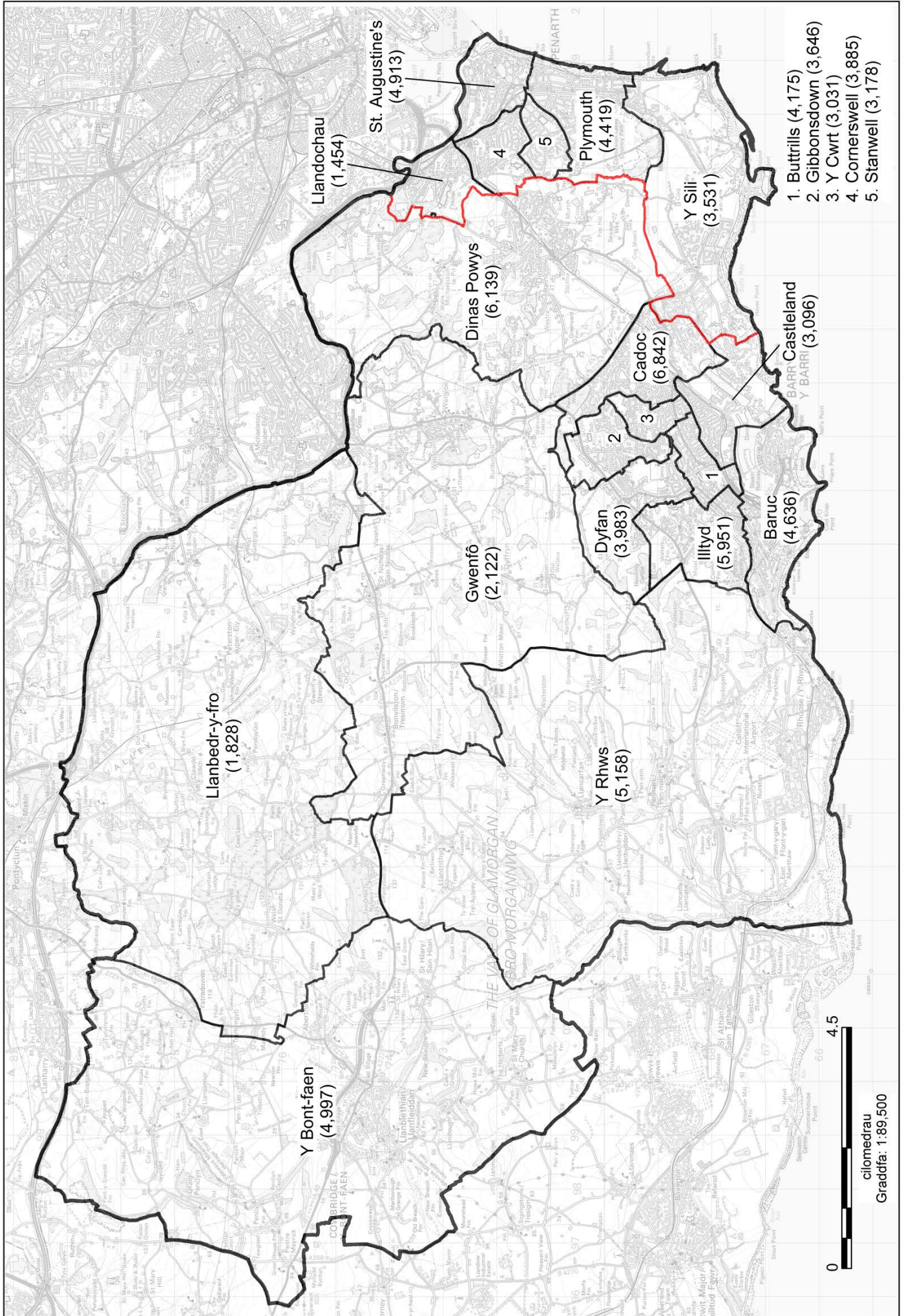
20.3 Mae etholaeth bresennol Vale of Glamorgan yn etholaeth yng Nghymru y mae nifer bresennol ei hetholwyr gerllaw'r amrediad statudol. Fodd bynnag, er mwyn creu etholaethau yn Ne Cymru sy'n gydlynol, ac sydd, cyn belled ag y bo'n ymarferol, yn cadw etholaethau nad ydynt yn croesi ffiniau prif gynghorau lle nad ydynt yn gwneud hynny ar hyn o bryd, neu'n creu etholaethau â nodweddion daearyddol sylweddol a fyddai fel arfer yn cael eu hystyried yn rhwystr rhag creu etholaeth, mae'r Comisiwn yn cynnig rhannu Vale of Glamorgan. Er y byddai'r trefniant hwn yn gweld etholaeth bresennol Vale of Glamorgan yn cael ei rhannu'n ddau, byddai'r etholaeth arfaethedig hon yn cynnwys wardiau etholiadol y mae pob un ohonynt yn rhan o brif gyngor Bro Morgannwg.

20.4 Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai manteision yr etholaeth arfaethedig yn gorbwysu'r buddion o gadw etholaethau presennol Vale of Glamorgan a Cardiff South and Penarth. Un o'r prif resymau dros hyn yw y bydd etholaethau arfaethedig Caerdydd yn cael eu cadw o fewn prif awdurdod Caerdydd yn awr. Mae hyn, yn ei dro, yn galluogi ffurfio etholaethau eraill yng Nghymoedd De Cymru i redeg mewn cyfeiriad gogledd-deheuol naturiol, yn hytrach na chreu etholaethau sy'n rhedeg o'r dwyrain i'r gorllewin, gan groesi'r cymoedd. Byddai'r trefniant arfaethedig hwn hefyd yn gweld tair prif ganolfan poblogaeth Bro Morgannwg yn cael eu cadw o fewn rhaniad dwyreiniol etholaeth bresennol Vale of Glamorgan.

20.5 Byddai'r cynnig yn gweld etholaeth Vale of Glamorgan yn cael ei rhannu yn ddwy, gyda'r wardiau etholiadol i'r dwyrain o'r rhaniad wedi'u cyfuno fel un etholaeth, ac felly mae'r Comisiwn o'r farn fod hwn yn awgrym priodol i adlewyrchu hynny.

20.6 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol **Cardiff South and Penarth** a **Vale of Glamorgan** presennol ar dudalennau 53 a 57, yn y drefn honno.

Vale of Glamorgan East (Dwyrain Bro Morgannwg)

1. Buttrills (4,175)
2. Gibbonsdown (3,646)
3. Y Cwrt (3,031)
4. Cornerswell (3,885)
5. Stanwell (3,178)

0 4.5
 cilomedrau
 Graddfa: 1:89,500

21. Bridgend and Vale of Glamorgan West (Pen-y-bont a Gorllewin Bro Morgannwg)

21.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Bridgend** CC presennol yn cynnwys wardiau etholiadol Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, sef Bracla (7,934), Bryntirion, Trelaes a Merthyr Mawr (6,305), Cefn Glas (1,237), Coety (1,708), Corneli (5,101), Llangrallo Isaf (1,131), Litchard (1,715), Llangewydd and Brynhyfryd (1,831), Morfa (3,080), Y Castellnewydd (4,010), Newton (2,901), Notais (2,750), Yr Hengastell (3,530), Pendre (1,321), Pen-y-fai (1,828), Canol Dwyrain Porthcawl (2,518), Canol Gorllewin Porthcawl (2,775), Y Pil (5,331) Rest Bay (1,926); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Vale of Glamorgan CC** presennol a Bwrdeistref Sirol Bro Morgannwg, sef Llandw/Ewenni (2,061), Llanilltud Fawr (7,502), Sain Tathan (2,412) a Saint-y-Brid (2,097).

21.2 Byddai gan yr etholaeth hon 73,004 o etholwyr sydd 2.4% yn is na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Bridgend and Vale of Glamorgan West**. Yr enw arall a awgrymir yw **Pen-y-bont a Gorllewin Bro Morgannwg**.

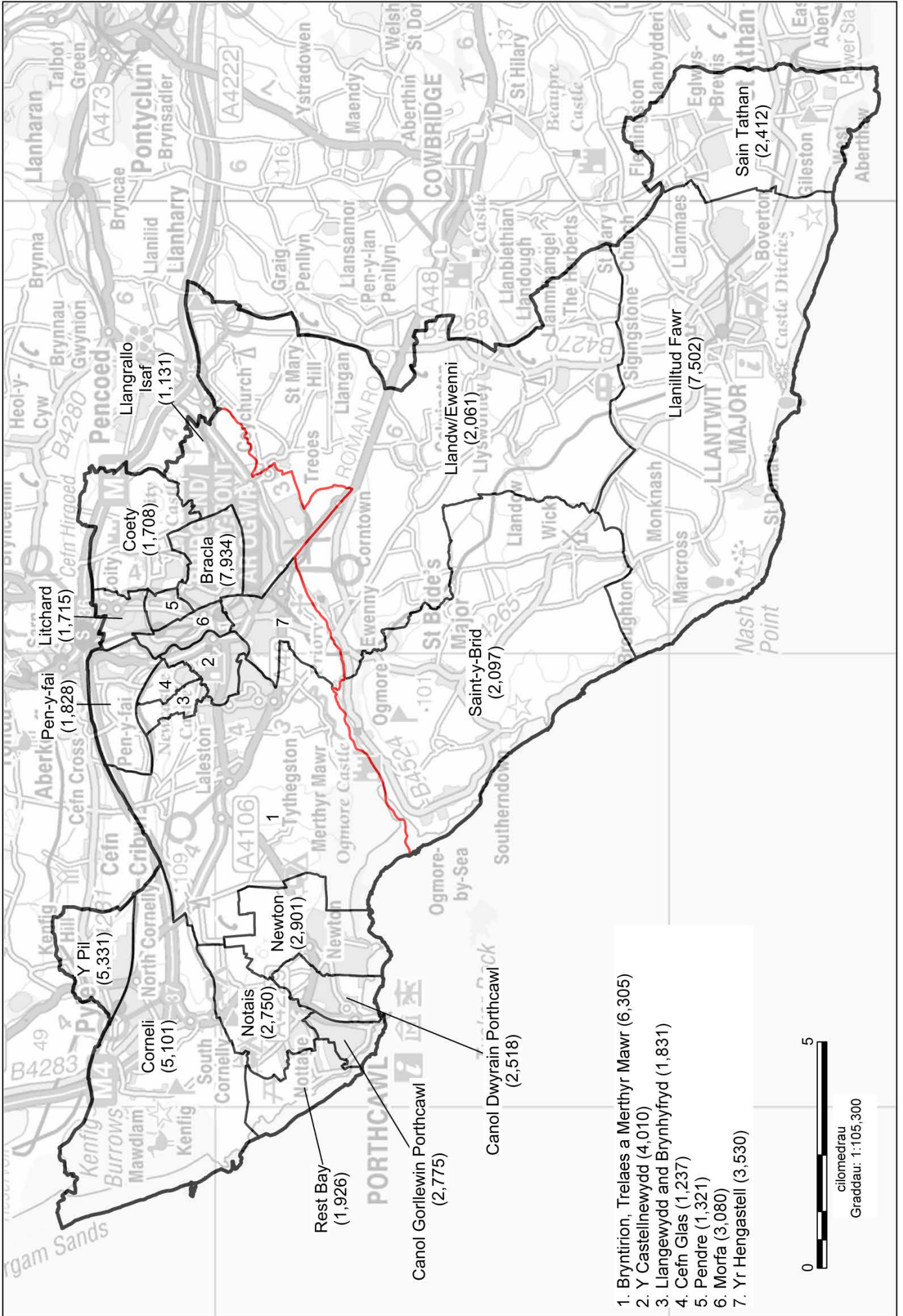
21.3 Nid yw etholaeth bresennol Bridgend yn bodloni'r gofynion statudol o ran nifer yr etholwyr. Felly, mae'n angenrheidiol cynnwys nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol o'r etholaethau cyfagos yn yr etholaeth newydd arfaethedig. Mae etholaeth bresennol Bridgend yn cynnwys prif ardal tref Pen-y-bont ar Ogwr yn ogystal â'r cyrchfan twristiaid, Porthcawl. Ceir elfen dwristiaeth debyg yng ngorllewin y Fro hefyd, ac felly mae'r Comisiwn yn cynnig cyfuno Bridgend gyda gorllewin Vale of Glamorgan i gyrraedd yr amrediad statudol.

21.4 Fel y nodwyd uchod, mae'r Comisiwn o'r farn y byddai manteision yr etholaeth arfaethedig yn gorbwysu'r buddion o gadw etholaeth bresennol Vale of Glamorgan. Un o'r prif resymau dros hyn yw y bydd etholaethau arfaethedig Caerdydd yn cael eu cadw o fewn prif awdurdod Caerdydd yn awr. Mae hyn, yn ei dro, yn galluogi ffurfio etholaethau eraill yng Nghymoedd De Cymru i redeg mewn cyfeiriad gogledd-deheuol naturiol, yn hytrach na chreu etholaethau sy'n rhedeg o'r dwyrain i'r gorllewin, gan groesi'r cymoedd.

21.5 Gan fod y cyfan o etholaeth bresennol Bridgend wedi'i chynnwys yn y cynnig, roedd y Comisiwn o'r farn ei bod yn briodol cadw'r enw hwnnw ac ychwanegu'r rhan honno o Vale of Glamorgan i'r gorllewin o'r sir at yr enw a awgrymir.

21.6 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol etholaeth bresennol **Vale of Glamorgan** ar dudalen 55.

Bridgend and Vale of Glamorgan West (Pen-y-bont a Gorllewin Bro Morgannwg)

22. Ogmored and Port Talbot (Ogwr a Phort Talbot)

22.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Ogmore** CC presennol yn cynnwys:

- i. Wardiau etholiadol Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, sef Abercynffig (1,692), Betws (1,536), Melin Ifan Du (1,870), Blaengarw (1,260), Bryncethin (995), Bryncoch (1,652), Caerau (4,593), Cefn Cribwr (1,088), Felindre (2,046), Hendre (2,985), Llangeinor (846), Llangynwyd (2,330), Dwyrain Maesteg (3,536), Gorllewin Maesteg (4,185), Nant-y-Moel (1,657), Bro Ogwr (2,193), Penprysg (2,337), Pontycymer (1,648), Sarn (1,748) ac Ynysawdre (2,555); a
- ii. wardiau etholiadol Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, sef Brynna (3,264), Gilfach Goch (2,411) Llanharan (2,610) a Llanhari (2,940); a,

2. y wardiau etholiadol yn **Aberavon** CC presennol a Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot, sef Bryn a Chwmafan (5,018), Y Cymer (2,015), Glyncorrwg (792), Gwynfi (895), Margam (2,197), Port Talbot (4,052), a Thai-bach (3,557).

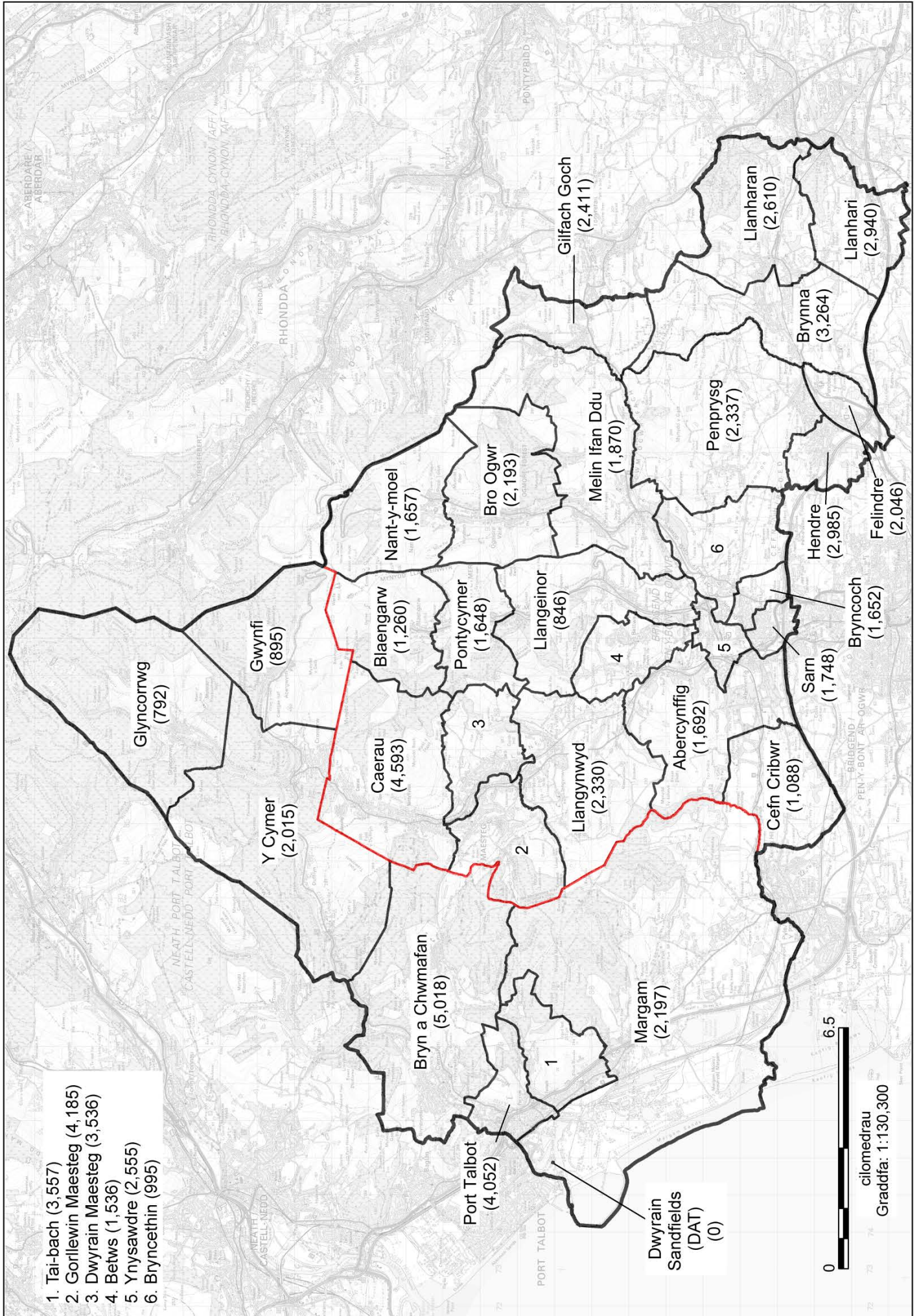
22.2 Byddai gan yr etholaeth hon 72,503 o etholwyr sydd 3% yn is na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Ogmore and Port Talbot**. Yr enw arall a awgrymir yw **Ogwr a Phort Talbot**.

22.3 Byddai angen nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol ar etholaeth bresennol Ogmored i ffurfio etholaeth o fewn yr amrediad statudol. Ystyriodd y Comisiwn sawl opsiwn a phenderfynodd ei bod yn fwyaf briodol i gyfuno etholaeth Ogmored gyda wardiau etholiadol dwyreiniol etholaeth bresennol Aberavon. Roedd hwn i weld yn gyfuniad priodol am y byddai etholaeth bresennol Bridgend yn ffurfio etholaeth synhwyrol yng ngorllewin Bro Morgannwg a wardiau etholiadol eraill Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, gan alluogi'r ddwy ardal i ffurfio etholaethau cydlynol.

22.4 Byddai'r etholaeth arfaethedig yn cadw etholaeth bresennol Ogmored a byddai wedyn yn ymestyn i'r gorllewin i Port Talbot a'i wardiau etholiadol cyfagos. Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai'r enw arfaethedig yn adlewyrchu etholaeth bresennol Ogmored yn ogystal â chynnwys yr ardal sydd wedi'i chyfuno i gyflawni'r amrediad statudol.

22.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol **Aberavon** presennol ar dudalennau 61 a 63.

Ogmore and Port Talbot (Ogwr a Phort Talbot)

23. Neath and Aberavon (Castell-nedd ac Aberafon)

23.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Aberavon CC** presennol a Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot, sef of Aberafan (3,887), Baglan (5,128), Dwyrain Llansawel (2,119), Gorllewin Llansawel (1,977), Dwyrain Sandfields (4,850) Gorllewin Sandfields (4,745); a,
2. y cyfan o **Neath CC** presennol yn cynnwys wardiau etholiadol Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot, sef Aberdulais (1,662), Yr Allt-wen (1,903), Blaen-gwrach (1,458), Gogledd Bryn-côch (1,762), De Bryn-côch (4,409), Llangatwg (1,353), Cimla (3,043), Y Creunant (1,500), Cwmllynfell (894), Dyffryn (2,354), Glyn-nedd (2,578), Godre'r graig (1,452), Gwauncaegurwen (2,171), Brynaman Isaf (1,014), Dwyrain Castell-nedd (4,298), Gogledd Castell-nedd (2,872), De Castell-nedd (3,513), Onllwyn (900), Pelenna (863), Pontardawe (3,936), Resolfen (2,323), Rhos (1,940), Blaendulais (1,527), Tonna (1,885), Trebannws (1,016) ac Ystalyfera (2,065).

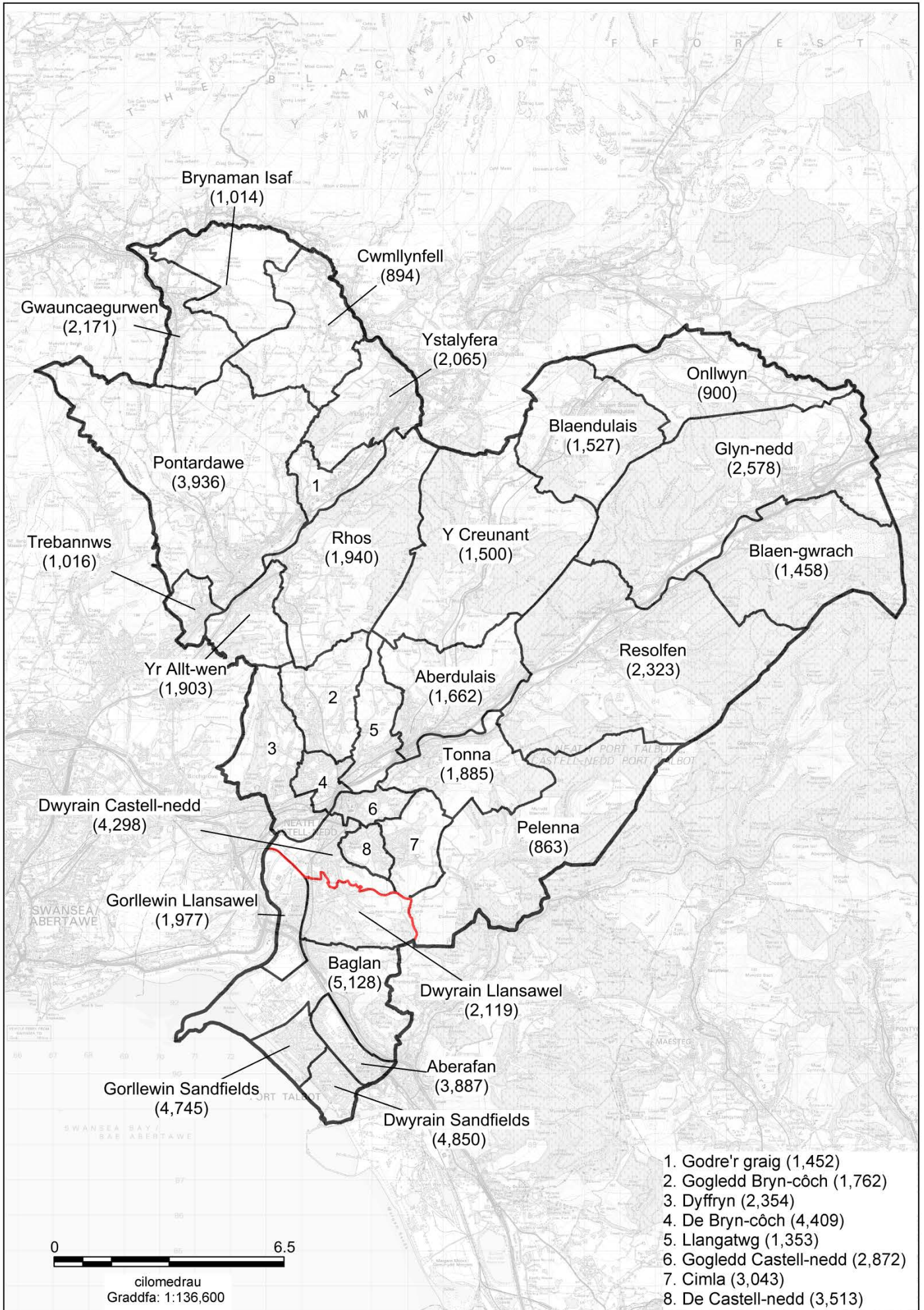
23.2 Byddai gan yr etholaeth hon 77,397 o etholwyr sydd 3.5% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Neath and Aberavon**. Yr enw arall a awgrymir yw **Castell-nedd ac Aberafon**.

23.3 Nid yw etholaeth bresennol Neath yn bodloni'r gofynion statudol o ran nifer yr etholwyr. Felly, mae'n angenrheidiol cynnwys nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol o'r etholaethau cyfagos yn yr etholaeth newydd arfaethedig. Mae'r Comisiwn yn ystyried byddai'r wardiau etholiadol yn etholaeth bresennol Aberavon, yn cynnwys ardaloedd Aberafon, Baglan, Llansawel a Sandfields yn briodol i gyrraedd yr amrediad statudol heb groesi ffin prif gyngor. Mae'r ardaloedd yn debyg o ran cymeriad a demograffeg i'r rheiny sydd wedi'u cynnwys yn barod, ac, fel rhan o ardal drefol Castell-nedd Port Talbot, mae ganddynt gysylltiadau da ac maent yn ffurfio etholaeth gydlynol.

23.4 Mae'r cynnig yn cynnwys y cyfan o etholaeth bresennol Neath ynghyd â thref Aberavon sydd yn enw'r etholaeth ar hyn o bryd. Roedd y Comisiwn o'r farn ei bod yn briodol cynnwys y ddau enw hyn yn yr etholaeth arfaethedig.

23.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol **Aberavon** presennol ar dudalennau 59 a 63.

AROLWG 2018 ADRODDIAD CYNIGION CYCHWYNNOL
Neath and Aberavon (Castell-nedd ac Aberafon)

24. Swansea East (Dwyrain Abertawe)

24.1 Cynigir creu etholaeth fwrdeistrefol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Swansea East BC** presennol a wardiau etholiadol Dinas a Sir Abertawe, sef Bôn-y-maen (4,697), Cwmbwrla (5,337), Glandwr (4,472), Llansamlet (10,408), Treforys (11,532), Mynydd-bach (6,429), Penderi (7,146) St. Thomas (5,020);
2. y wardiau etholiadol yn **Aberavon CC** presennol a Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot, sef Coed-ffranc Ganol (2,733), Gogledd Coed-ffranc (1,752), a Gorllewin Coed-ffranc (2,629);
3. y ward etholiadol yn **Gower CC** presennol a Dinas a Sir Abertawe, sef Clydach (5,525); a,
4. y ward etholiadol yn **Swansea West BC** presennol a Dinas a Sir Abertawe, sef Y Castell (8,834).

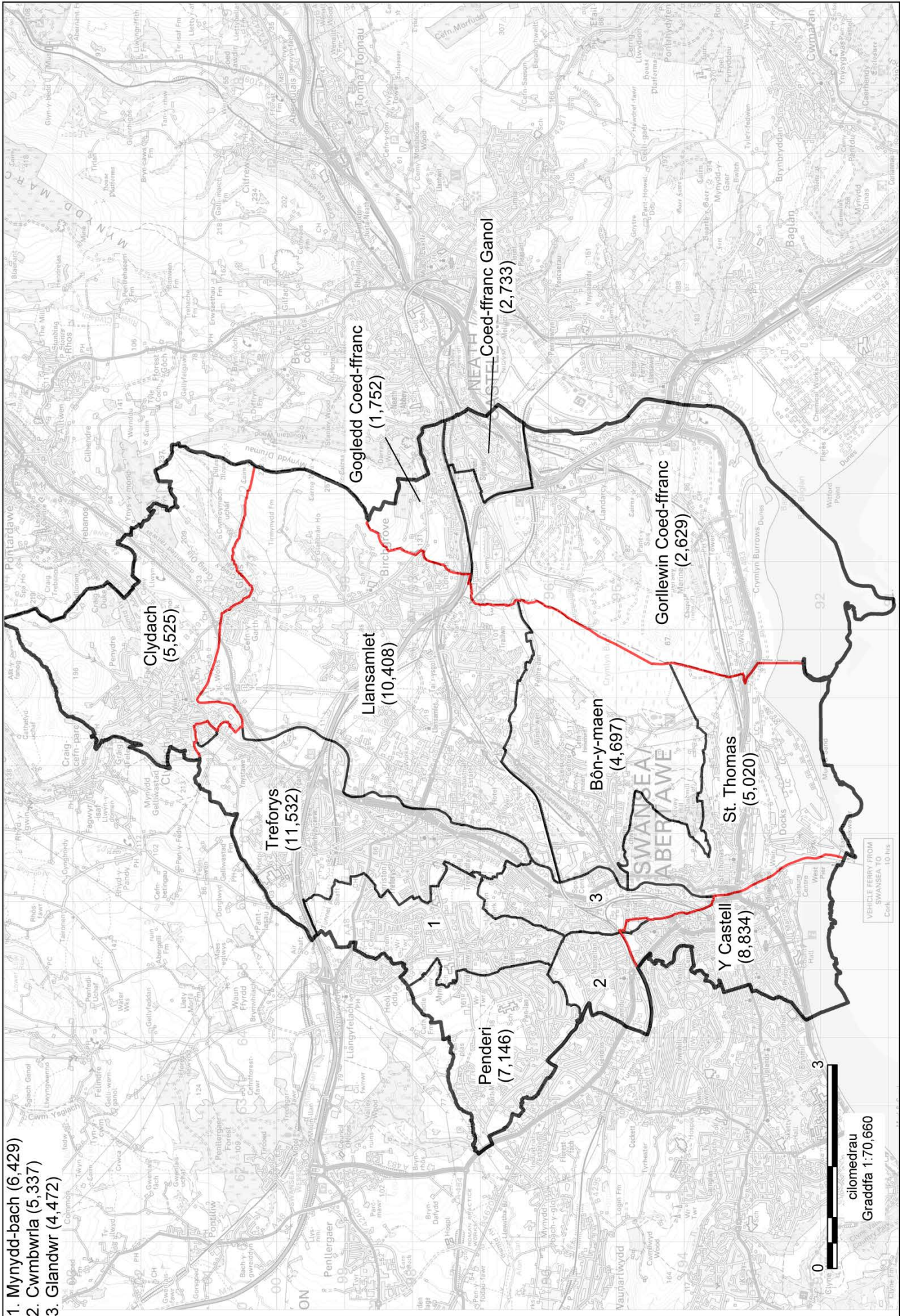
24.2 Byddai gan yr etholaeth hon 76,514 o etholwyr sydd 2.3% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Swansea East**. Yr enw arall a awgrymir yw **Dwyrain Abertawe**.

24.3 Mae etholaeth bresennol Swansea East yn disgyn o dan isafswm yr amrediad statudol. Er mwyn ffurfio etholaeth a fyddai'n bodloni meini prawf eraill, yn yr etholaeth arfaethedig ac mewn ardaloedd cyfagos, mae angen edrych ar wardiau etholiadol o etholaethau cyfagos. Roedd y Comisiwn o'r farn y byddai ychwanegu wardiau Y Castell a Clydach yn Ninas Abertawe yn briodol i ffurfio etholaeth gydlynol mewn ardal drefol â chysylltiadau da, sydd â chysylltiadau cymunedol agos. Yn ogystal, mae'r Comisiwn o'r farn y byddai ychwanegu tair ward Coed-ffranc o Aberavon yn briodol am ei fod yn cynnwys rhannau o'r campws newydd ar gyfer Prifysgol Abertawe a gynhwysir yn Swansea East. Mae'r etholaeth arfaethedig wedi'i chysylltu gan gysylltiadau ffordd a rheilffordd helaeth.

24.4 Mae'r cynnig yn cynnwys y cyfan o etholaeth bresennol Swansea East a bydd yn parhau i adlewyrchu hyn hyd yn oed gydag ychwanegu'r wardiau pellach. Ystyriwyd felly ei bod yn briodol cadw'r enw hwn.

24.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Aberavon** (tudalennau 59 a 61), **Gower** (tudalennau 65 a 67) a **Swansea West** (tudalen 65).

Swansea East (Dwyrain Abertawe)

1. Mynydd-bach (6,429)
2. Cwmbwria (5,337)
3. Glandwr (4,472)

0 3
kilomedrau
Graddfa 1:70,660

VEHICLE FERRY FROM
SWANSEA 10 hrs
Cork

25. Gower and Swansea West (Gŵyr a Gorllewin Abertawe)

25.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Gower CC** presennol a Dinas a Sir Abertawe, sef Llandeilo Ferwallt (2,610), Fairwood (2,218), Gŵyr (2,828), Tre-gŵyr (3,862), Pontybreinin (3,299), Llwchwr Isaf (1,734), Newton (2,687), Ystumllwynarth (3,151), Penclawdd (2,852), Pennard (2,175), Llwchwr Uchaf (2,092), West Cross (5,023); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Swansea West** BC presennol a Dinas a Sir Abertawe, sef Cocyd (10,125) Dynfant (3,353) Gogledd Cilâ (1,892), De Cilâ (1,846), Mayals (2,060), Sgeti (10,294) Townhill (5,617) ac Uplands (8,155).

25.2 Byddai gan yr etholaeth hon 77,873 o etholwyr sydd 4.2% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Gower and Swansea West**. Yr enw arall a awgrymir yw **Gŵyr a Gorllewin Abertawe**.

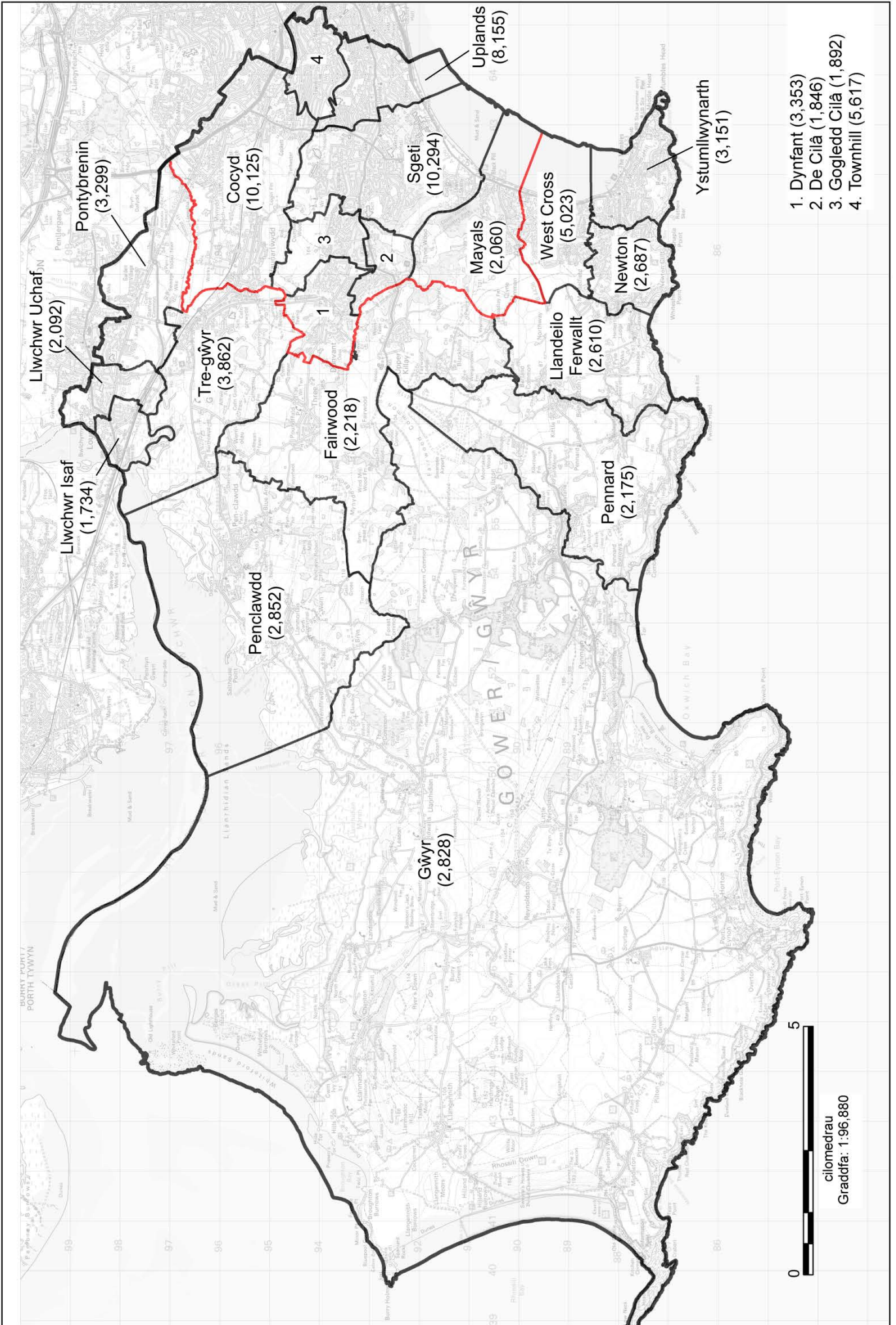
25.3 Nid yw etholaeth bresennol Swansea West yn bodloni'r gofynion statudol o ran nifer yr etholwyr. Mae trosglwyddo ward Y Castell i'r cynnig ar gyfer 'Swansea East' yn gwaethygu'r sefyllfa. Felly, mae'n angenrheidiol cynnwys nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol o'r etholaethau cyfagos yn yr etholaeth newydd arfaethedig. Mae cysylltiadau da rhwng y wardiau etholiadol i'r de o etholaeth bresennol Gower â Swansea West, ac maent yn barhad naturiol o etholaeth yn yr ardal hon.

25.4 Mae gan yr etholaeth newydd hon y fantais ei bod yn cynnwys wardiau etholiadol â chysylltiadau da yn gyfan gwbl, ac mae pob un ohonynt yn rhan o brif gyngor Dinas a Sir Abertawe. Hefyd, mae hyn yn cael gwared â'r anghysondeb yn yr etholaethau presennol, lle'r oedd Cymuned Y Mwmbwls wedi'i rhannu gyda Newtown, Ystumllwynarth a West Cross yn etholaeth Gower a ward etholiadol Mayals yn Swansea West. Daw'r cynnig newydd hwn â Chymuned Y Mwmbwls at ei gilydd mewn un etholaeth gydlynol.

25.5 Mae'r mwyafrif o etholaeth bresennol Swansea West wedi'i chynnwys yn yr etholaeth arfaethedig hon ac mae'n ymestyn allan i benrhyn Gŵyr. Ystyriwyd felly ei bod yn briodol i enwi'r etholaeth gan adlewyrchu'r elfennau hyn.

25.6 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Gower** (tudalennau 63 a 67) a **Swansea West** (tudalen 63).

Gower and Swansea West (Gŵyr a Gorllewin Abertawe)

26. Llanelli and Lliw (Llanelli a Lliw)

26.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y cyfan o etholaeth bresennol **Llanelli** CC yn cynnwys wardiau etholiadol Sir Gaerfyrddin, sef Bigyn (4,439), Porth Tywyn (3,200), Y Bynie (2,985), Dafen (2,368), Elli (2,216), Felinfoel (1,343), Glanymor (3,833), Glyn (1,630), Yr Hendy (2,381), Hengoed (2,798), Cydweli (2,705), Llangennech (3,699), Llannon (3,817), Lliedi (3,625), Llwynhendy (2,974), Pembre (3,232), Pontyberem (2,074), Swiss Valley (2,041), Trimsaran (1,828), Tycroes (1,756) Tyisha (2,258); a,
2. Y wardiau etholiadol yn **Gower** CC presennol a wardiau etholiadol Dinas a Sir Abertawe, sef Gorseinon (3,228), Llangyfelach (3,803), Mawr (1,305), Penlle'r-gaer (2,466), Penyrheol (4,131) a Pontarddulais (4,616).

26.2 Byddai gan yr etholaeth hon 76,751 o etholwyr sydd 2.7% yn uwch na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Llanelli and Lliw**. Yr enw arall a awgrymir yw **Llanelli a Lliw**.

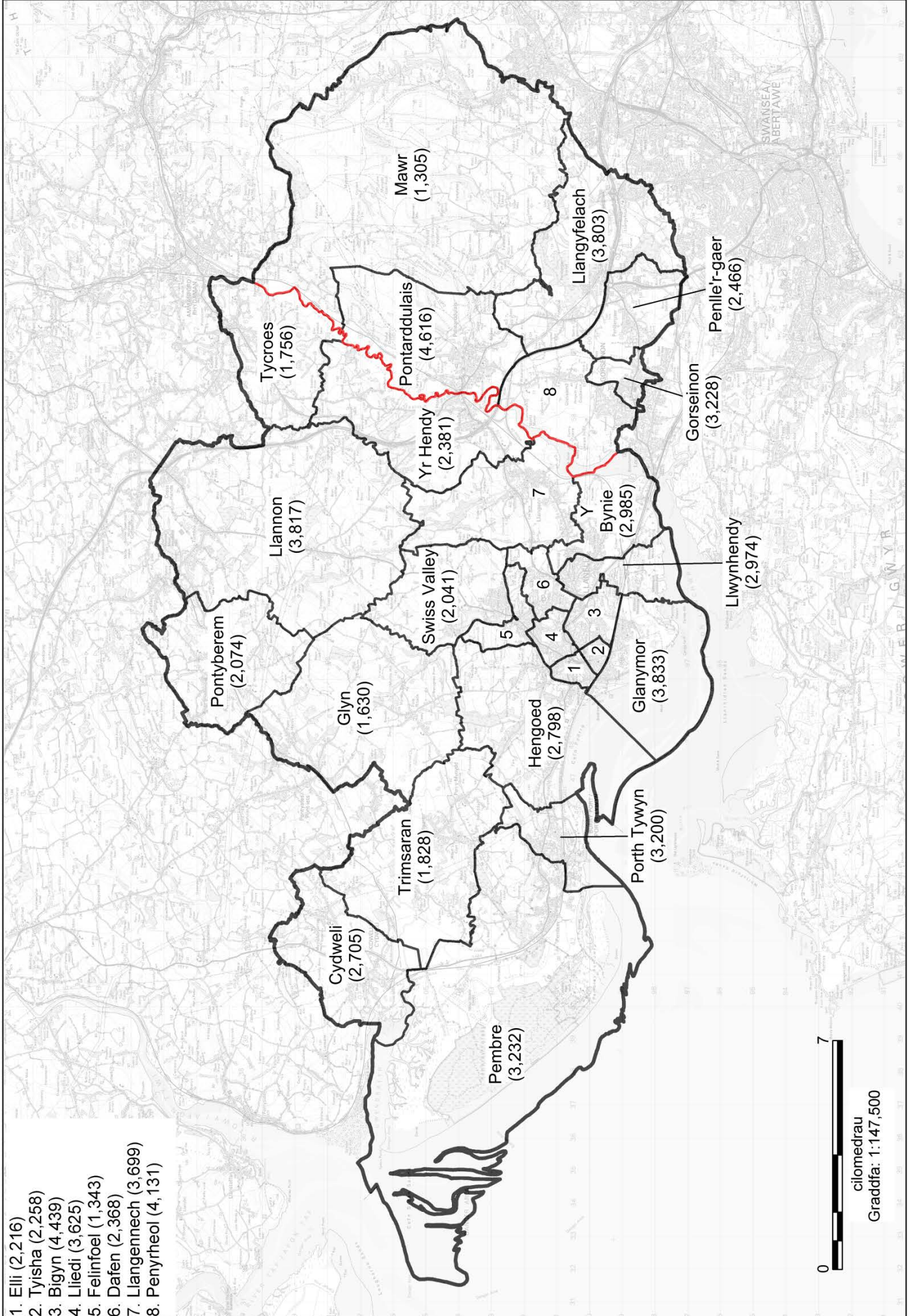
26.3 Nid yw wardiau etholiadol etholaeth bresennol Llanelli yn bodloni'r gofynion statudol o ran nifer yr etholwyr. Felly, mae'n angenrheidiol cynnwys nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol o'r etholaethau cyfagos yn yr etholaeth newydd arfaethedig. Ystyrir bod wardiau etholiadol etholaeth Gower yn ardal Dyffryn Lliw i'r dwyrain yn addas i'w cyfuno gyda Llanelli.

26.4 Mae'r Comisiwn yn cydnabod y bu gwahaniad hanesyddol rhwng Llanelli ac Abertawe. Fodd bynnag, penderfynodd y Comisiwn bod y cynnig 'Llanelli and Lliw' hwn yn fwy dymunol na'r cynlluniau amgen.

26.5 Byddai'r cynnig yn cynnwys y cyfan o etholaeth bresennol Llanelli ac ardal Dyffryn Lliw o etholaeth Gower. Byddai'r Comisiwn felly yn awgrymu enw sy'n adlewyrchu'r cynnig cyfan.

26.6 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol **Gower** presennol ar dudalennau 63 a 65.

Llanelli a Lliw (Llanelli and Lliw)

27. Caerfyrddin (Carmarthenshire)

27.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Carmarthen East and Dinefwr** CC presennol a Sir Gaerfyrddin, sef Abergwili (1,799), Rhydaman (1,861), Betws (1,730), Cilycwm (1,145), Cynwyl Gaeo (1,260), Garnant (1,486), Glanaman (1,720), Gorslas (3,384), Llanddarog (1,570), Llandeilo (2,234), Llanymddyfri (1,980), Llandybie (3,107), Llanegwad (1,887), Llanfihangel Aberbythych (1,417), Llanfihangel-ar-Arth (2,098), Llangadog (1,544), Llangynnwr (2,049), Llangyndeyrn (2,550), Llanybydder (1,922), Manordeilo a Salem (1,709), Penygroes (2,143), Pontaman (2,047), Cwarter Bach (2,108), Llanismel (2,097), Saron (3,028); a
2. y wardiau etholiadol yn **Carmarthen West and South Pembrokeshire** CC presennol a Sir Gaerfyrddin, sef Tref Caerfyrddin Gogledd (3,606), Tref Caerfyrddin De (2,537), Tref Caerfyrddin Gorllewin (3,196), Cynwyl Elfed (2,444), Maestref Talacharn (2,085), Llanboidy (1,582), Llansteffan (1,621), Sancler (2,300), Trelech (1,659), a Hendy-gwyn-ar-daf (1,664).

27.2 Byddai gan yr etholaeth hon 72,569 o etholwyr sydd 2.9% yn is na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Caerfyrddin**. Yr enw arall a awgrymir yw **Carmarthenshire**.

27.3 Nid yw wardiau etholiadol Carmarthen East and Dinefwr presennol yn bodloni'r gofynion statudol o ran nifer yr etholwyr. Mae trosglwyddo wardiau Cenarth a Llangeler i etholaeth arfaethedig 'Ceredigion a Gogledd Sir Benfro' (gweler tudalen 74) yn gwaethygu'r sefyllfa. Felly, mae'n angenrheidiol cynnwys nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol o'r etholaethau cyfagos yn yr etholaeth newydd arfaethedig. Mae'r wardiau etholiadol yn nwyrain etholaeth bresennol Carmarthen West and South Pembrokeshire yn cynnwys wardiau etholiadol â'r un cymeriad â chysylltiadau da, ac maent o fewn Sir Gaerfyrddin, ac â'r nifer briodol o etholwyr i greu etholaeth newydd o fewn yr amrediad statudol.

27.4 Mae'r etholaeth arfaethedig yn cynnwys wardiau etholiadol sydd yn gyfan gwbl o fewn ardal prif gyngor Sir Gaerfyrddin, felly defnyddiodd y Comisiwn yr enw hwnnw fel yr enw arfaethedig. Gan roi ystyriaeth i nodweddion ieithyddol y rhan fwyaf o'r ardal dan sylw, mae'r Comisiwn wedi penderfynu rhoi enw swyddogol Cymraeg i'r cynnig ac enw arall Saesneg.

27.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Carmarthen East and Dinefwr** (tudalen 73) a **Carmarthen West and South Pembrokeshire** (tudalen 71).

28. South Pembrokeshire (De Sir Benfro)

28.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y wardiau etholiadol yn **Carmarthen West and South Pembrokeshire** CC presennol a Sir Benfro, sef Amroth (909), Carew (1,106), East Williamston (1,816), Hundleton (1,346), Cilgeti/Begeli (1,563), Lanbedr Felfre (1,211), Lamphey (1,318), Manorbier (1,568), Martletwy (1,510), Arberth (1,483), Arberth Wledig (1,143), Doc Penfro: Canol (1,007), Doc Penfro: Llanion (1,853), Doc Penfro: Market (1,216), Doc Penfro: Pennar (2,257), Penfro: Monkton (962), Penfro: Gogledd St. Mary (1,380), Penfro: De St. Mary (946), Penfro: St. Michael (1,998), Penalun (1,188), Saundersfoot (1,867), Dinbych-y-Pysgod: Gogledd (1,574) Dinbych-y-Pysgod: De (1,661); a,
2. y wardiau etholiadol yn **Preseli Pembrokeshire** CC presennol a Sir Benfro, sef Burton (1,401), Camrose (1,992), Hwlfordd: Y Castell (1,466), Hwlfordd: Garth (1,539), Hwlfordd: Portfield (1,642), Hwlfordd: Prendergast (1,467), Hwlfordd: Priors (1,731), Johnston (1,867), Treletert (1,706), Llangwm (1,724), Llanrhian (1,155), Maenclochog (2,248), Merlin's Bridge (1,478), Milford: Canol (1,389), Milford: Dwyrain (1,436), Milford: Hakin (1,672), Milford: Hubberston (1,738), Milford: Gogledd (1,854), Milford: Gorllewin (1,441), Neyland: Dwyrain (1,697), Neyland: Gorllewin (1,511), Rudbaxton (816), St. David's (1,413), St. Ishmael's (1,049), Solfach (1,144), The Havens (1,118) a Wiston (1,494).

28.2 Byddai gan yr etholaeth hon 74,070 o etholwyr sydd 0.9% yn is na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **South Pembrokeshire**. Yr enw arall a awgrymir yw **De Sir Benfro**.

28.3 Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai'r wardiau etholiadol yn etholaeth bresennol Carmarthen West and South Pembrokeshire yn briodol i'w cyfuno gyda wardiau etholiadol deheuol etholaeth bresennol Preseli Pembrokeshire. Er y byddai'r cynnig hwn yn rhannu dwy etholaeth bresennol Carmarthen West and South Pembrokeshire a Preseli Pembrokeshire, mae'n galluogi creu dwy etholaeth newydd sy'n cynnwys ardaloedd sydd o fewn ardaloedd prif awdurdod Sir Gaerfyrddin (gweler tudalen 69) a Sir Benfro yn unig.

28.4 Mae'r Comisiwn o'r farn y byddai'r enw a awgrymir, South Pembrokeshire, yn adlewyrchu'r wardiau etholiadol yn yr etholaeth arfaethedig yn gywir, a byddai'n gwahaniaethu oddi wrth wardiau etholiadol gogleddol Sir Benfro a ddisgrifir ar dudalen 73.

28.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol etholaethau presennol **Carmarthen West and South Pembrokeshire** a **Preseli Pembrokeshire** ar dudalennau 69 a 73, yn y drefn honno.

29. Ceredigion a Gogledd Sir Benfro (Ceredigion and North Pembrokeshire)

29.1 Cynigir creu etholaeth sirol yn cynnwys:

1. Y cyfan o **Ceredigion** CC presennol yn cynnwys wardiau etholiadol Sir Ceredigion, sef Aberaeron (1,030), Aberporth (1,685), Aberteifi/Cardigan-Mwldan (1,463), Aberteifi/Cardigan-Rhyd-y-Fuwch (815), Aberteifi/Cardigan-Teifi (688), Aberystwyth Bronglais (894), Aberystwyth Canol/Central (1,106), Aberystwyth Gogledd/North (1,064), Aberystwyth Penparcau (2,067), Aberystwyth Rheidol (1,414), Beulah (1,268), Y Borth (1,513), Capel Dewi (1,003), Ceulan-a-Maesmawr (1,443), Ciliau Aeron (1,468), Faenor (1,332), Llanbedr Pont Steffan (1,555), Llanarth (1,076), Llanbadarn Fawr-Padarn (721), Llanbadarn Fawr-Sulien (790), Llandyfriog (1,319), Llandysilio-gogo (1,430), Tref Llandysul (942), Llanfarian (1,090), Llanfihangel Ystrad (1,504), Llangeitho (1,064), Llanygi (1,104), Llanrhystyd (1,208), Llansanffraid (1,832), Llanwenog (1,336), Lledrod (1,659), Melindwr (1,478), Ceinewydd (782), Penbryn (1,612), Pen-parc (1,773), Tirymynach (1,276), Trefeurig (1,291), Tregaron (847), Troed-yr-aur (1,006) Ystwyth (1,484);
2. y wardiau etholiadol yn **Carmarthen East and Dinefwr** CC presennol a Sir Gaerfyrddin, sef Cenarth (1,570) a Llangeler (2,546);
3. y wardiau etholiadol yn **Montgomeryshire** CC presennol a Sir Powys, sef Blaen Hafren (1,782) a Llanidloes (2,070); a,
4. y wardiau etholiadol yn **Preseli Pembrokeshire** CC presennol a Sir Benfro, sef Cilgerran (1,396), Clydau (1,105), Crymych (1,918), Dinas Cross (1,210), Gogledd Ddwyrain Abergwaun (1,399), Gogledd Orllewin Abergwaun (1,094), Wdig (1,335), Trefdraeth (812), Scleddau (1,076) a Llandudoch (1,647).

29.2 Byddai gan yr etholaeth hon 71,392 o etholwyr sydd 4.5% yn is na chwota etholiadol y DU, sef 74,769 o etholwyr fesul etholaeth. Yr enw a awgrymir ar gyfer yr etholaeth yw **Ceredigion a Gogledd Sir Benfro**. Yr enw arall a awgrymir yw **Ceredigion and North Pembrokeshire**.

29.3 Mae angen nifer sylweddol o etholwyr ychwanegol ar etholaeth bresennol Ceredigion i ffurfio etholaeth o fewn yr amrediad statudol. Ystyriodd y Comisiwn sawl opsiwn a phenderfynodd mai'r drefn fwyaf priodol yw parhau â'r etholaeth ar hyd yr arfordir a'r A487 i mewn i ardal prif gyngor Sir Benfro i gynnwys rhannau o etholaeth bresennol Preseli Pembrokeshire. Yn ogystal, mae ward etholiadol Cenarth yn cynnwys Castellnewydd Emlyn sydd â chysylltiadau agos iawn ag anheddiad Adpar yn y ward etholiadol gyfagos Llandyfriog.

29.4 Mae etholaeth bresennol Ceredigion wedi'i chynnwys yn gyfan gwbl o fewn yr etholaeth arfaethedig, ac mae wedi'i chyfuno â nifer o wardiau etholiadol o ogledd Sir Benfro. Penderfynodd y Comisiwn y dylai'r enw adlewyrchu'r ardaloedd hyn. Gan ystyried y nodweddion ieithyddol o'r mwyafrif o'r ardal dan olygiad, mae'r Comisiwn wedi penderfynu rhoi enw swyddogol yn Gymraeg yn ogystal a'g enw amgen yn Saesneg.

29.5 Gellir gweld gweddill wardiau etholiadol yr etholaethau presennol ar y tudalennau canlynol: **Carmarthen East and Dinefwr** (tudalen 69), **Montgomeryshire** (tudalennau 27 a 31) a **Preseli Pembrokeshire** (tudalen 71).

Pennod 7 Manylion cyhoeddi

Cyhoeddi'r Cynigion Cychwynnol

1. Caiff hysbysiad o gyhoeddiad cynigion cychwynnol y Comisiwn, lle y gellir eu gweld a dyddiadau a lleoliadau gwrandawladau cyhoeddus, eu cyhoeddi'n ffurfiol ar 13 Medi 2016. Bydd copi o'r cynigion yn cael ei anfon at Brif Cynghorau, ASau, ACau, y Pleidiau Gwleidyddol, a rhai eraill.
2. Hefyd, caiff yr hysbysiad, cynigion, mapiau a manylion y gwrandawladau cyhoeddus eu cyhoeddi ar wefan y Comisiwn, sef www.comffin-cymru.gov.uk

Mannau Archwilio

3. Bydd yr hysbysiad hefyd yn rhoi'r cyfeiriadau o fewn yr etholaethau seneddol presennol lle bydd copi o'r cynigion, a map manylach sy'n eu dangos, ar gael i'r cyhoedd ei archwilio. Mae'r cyfeiriadau hynny i'w gweld yn Atodiad 3.

Y Gymraeg

4. Mae'r Comisiwn yn ymroddedig i drin y Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal ac yn croesawu gohebiaeth yn y ddwy iaith.
5. Mae Adran 7 Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus, sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd yng Nghymru, fod â Chynllun Iaith Gymraeg. Mae copi o Gynllun Iaith Gymraeg y Comisiwn i'w weld ar y wefan neu mae copi ohono ar gael ar gais.
6. Caiff cyfleusterau cyfieithu ar y pryd eu darparu mewn gwrandawladau cyhoeddus (Gweler Pennod 8).

Pennod 8 Y cyfnod ymgynghori cychwynnol: 13 Medi 2016 hyd 5 Rhagfyr 2016

1. Mae'n ofynnol i'r Comisiwn ystyried cynrychiolaethau a dderbyniwyd ynghylch ei gynigion cychwynnol ar gyfer yr Arolwg cyn pen 12 wythnos ar ôl eu cyhoeddi ar 13 Medi 2016. Dylid cyfeirio cynrychiolaethau at y Comisiwn Ffiniau i Gymru, Tŷ Hastings, Llys Fitzalan, Caerdydd, CF24 0BL, eu ffacio i 02920 464820, neu eu hanfon mewn neges e-bost at comffin.cymru@cymru.gsi.gov.uk. Mae'r Comisiwn yn gofyn bod pob cynrychiolaeth yn ei gwneud yn amlwg pa ardal neu ardaloedd y mae'n ymwneud â hi/hwy. Bydd pob cynrychiolaeth sy'n cael ei derbyn gan y Comisiwn yn cael ei chydabod. Daw'r cyfnod ar gyfer cyflwyno cynrychiolaethau i ben ar 5 Rhagfyr 2016.
2. Sylwch na fydd y Comisiwn yn ystyried unrhyw gynrychiolaeth sy'n cael ei derbyn cyn neu ar ôl y cyfnod ymgynghori penodedig hwn. Felly, mae'r Comisiwn yn gofyn am i bob cynrychiolaeth gael ei chyflwyno o fewn y cyfnod o 12 wythnos.
3. Gofynnir i'r rheiny sy'n dymuno cyflwyno cynrychiolaethau ddweud a ydynt yn cymeradwyo cynigion y Comisiwn, neu'n eu gwrthwynebu, a rhoi'r rhesymau pam y maent yn eu cymeradwyo neu'n eu gwrthwynebu. Yn benodol, cynghorir gwrthwynebwyr i ddweud beth fyddant yn ei gynnig yn lle cynigion y Comisiwn, a dylent nodi bod gwrthwynebiad gyda gwrthgynnig i gyd-fynd ag ef yn debygol o gael fwy o ystyriaeth na datganiad o wrthwynebiad syml. Yn hyn o beth – ac yn enwedig yng ngolau pwysigrwydd Rheol 2 (amrediad etholwyr statudol) – bydd gwrthgynnig yn amlinellu cyfansoddiad pob etholaeth yn cael ei weld yn gyffredinol fel un sy'n fwy darbwyllog na chynnig ar gyfer cyfansoddiad un etholaeth yn unig nad yw'n mynd i'r afael ag unrhyw effeithiau canlyniadol ar ffigurau etholwyr etholaethau eraill.
4. Hoffai'r Comisiwn bwysleisio bod y cynigion hyn yn ymwneud â'r etholaethau Seneddol yn unig ac nid ydynt yn effeithio ar etholaethau Cynulliad Cenedlaethol Cymru, ffiniau prif gynghorau, wardiau etholiadol na chymunedau, trethi na gwasanaethau. Felly, ni fydd y Comisiwn yn ystyried unrhyw gynrychiolaeth yn ymwneud â'r ystyriaethau hynny. Hefyd, hoffai'r Comisiwn bwysleisio na fydd yn ystyried rhannau o gynrychiolaethau sy'n sôn am nifer y seddi Seneddol a ddyrennir i Gymru na'r amrediad etholwyr statudol. Pennwyd y rhain gan y Senedd ac ni all y Comisiwn eu newid. Yn ogystal, ni fydd cynrychiolaethau a gyflwynwyd yn ystod Arolwg 2013 yn cael eu hailystyried, a bydd angen cyflwyno cynrychiolaethau newydd i'w hystyried yn yr arolwg hwn.

Gwrandawiadau Cyhoeddus

5. Mae'n ofynnol i'r Comisiwn gynnal o leiaf dau ac nid mwy na phump o wrandawiadau cyhoeddus yng Nghymru. Bydd y gwrandawiadau cyhoeddus yng Nghymru yn ymwneud â chynigion ar gyfer Cymru, a rhyngddynt byddant yn cwmpasu Cymru gyfan.
6. Diben gwrandawriad cyhoeddus yw rhoi cyfle i bobl gyflwyno cynrychiolaethau yn ymwneud ag unrhyw un o gynigion cychwynnol y Comisiwn a chyflwyno unrhyw wrthgynnig. Yn wahanol i'r ymchwiliadau lleol yn y gorffennol, nid diben gwrandawriad cyhoeddus o dan y

cynllun statudol yw canolbwyntio'n helaeth ar sylwadau am unrhyw wrthgynigion y gall pobl eraill eu rhoi gerbron, gan y gellir gwneud hyn yn y cyfnod ymgynghori eilaidd (gweler paragraff 15 isod).

7. Mae cynrychiolaethau ym mhob gwrandawriad cyhoeddus yn debygol o ganolbwyntio ar gynigion ar gyfer yr ardal sydd agosaf at leoliad y gwrandawriad, ond nid yw hyn yn golygu na ellir cyflwyno cynrychiolaethau sy'n ymwneud ag unrhyw ran o Gymru neu Gymru gyfan.
8. Caiff pob gwrandawriad ei gadeirio gan Gomisiynydd Cynorthwyol annibynnol wedi'i ddewis gan y Comisiwn, sy'n rheoli'r trefniadau, a gall ofyn cwestiynau – neu ganiatáu i rywun arall ofyn cwestiynau – i unigolyn sy'n cyflwyno cynrychiolaethau. Dylid gofyn cwestiynau trwy'r Cadeirydd a dylai fel arfer ofyn am esboniad yn hytrach na cheisio 'croesholi'r' siaradwr ynglŷn â'i farn.
9. Cyhoeddwyd dyddiadau a lleoliadau'r gwrandawiadau cyhoeddus yn Atodiad 4 ac ar wefan y Comisiwn. Hefyd, caiff hysbysiadau pellach eu cyhoeddi'n fuan cyn y gwrandawiadau.
10. Caiff unigolion sy'n dymuno cyflwyno cynrychiolaeth lafar yn un o'r gwrandawiadau eu hannog i drefnu hynny gyda'r Comisiwn ymlaen llaw. Caiff manylion am sut i neilltuo slot i siarad mewn gwrandawriad cyhoeddus eu cyhoeddi ochr yn ochr â'r cynigion cychwynnol.
11. Dylai'r Comisiwn esbonio y gall hyd y slotiau siarad fod yn gyfyngedig, felly bydd angen i gynrychiolaethau fod yn glir, yn gryno ac yn ganolbwyntiedig. Hefyd, bydd angen i'r rhai sy'n bwriadu siarad mewn gwrandawriad cyhoeddus fod yn weddol hyblyg o ran pryd yn union y bydd gofyn iddynt ddechrau a gorffen eu cynrychiolaeth.
12. Y Comisiynydd Cynorthwyol sy'n cadeirio'r gwrandawriad cyhoeddus fydd yn penderfynu pa bryd i alw ar siaradwyr a faint o amser i'w neilltuo i bob un ohonynt. Er mwyn cynorthwyo'r Comisiynydd Cynorthwyol gyda hyn, byddai'n ddefnyddiol pe gellid darparu crynodeb neu amlinelliad o'r pwyntiau y mae'r siaradwr yn dymuno'u gwneud ymlaen llaw. Caiff arweiniad ar sut a phryd i wneud hyn ei gyhoeddi ochr yn ochr â'r cynigion cychwynnol.
13. Mae'r Comisiwn yn annog defnyddio cymhorthion gweledol wrth gyflwyno cynrychiolaethau llafar mewn gwrandawiadau cyhoeddus. Bydd y Comisiwn yn trefnu bod gliniadur a thafunydd ar gael ym mhob gwrandawriad er mwyn darparu cyflwyniad electronig yn defnyddio meddalwedd Microsoft Office™ (er enghraifft, PowerPoint™). Hefyd, bydd y Comisiwn yn ceisio hwyluso defnyddio cymhorthion gweledol eraill hyd y bo hynny'n ymarferol bosibl, pan roddir digon o rybudd.
14. Bydd trawsgrifiad gair-am-air yn cael ei wneud ym mhob gwrandawriad cyhoeddus o'r holl gynrychiolaethau a gyflwynir, bydd unrhyw gymhorthion gweledol a ddefnyddiwyd mewn cyflwyniad yn cael eu hatodi i'r trawsgrifiad o'r gwrandawriad hwnnw.

Cyfnod ymgynghori eilaidd

15. Cyn gynted ag y bo modd ar ôl yr ymgynghoriad 12 wythnos cyntaf ar gynigion cychwynnol y Comisiwn, bydd y Comisiwn yn cyhoeddi'r holl gynrychiolaethau a dderbyniodd ar ei wefan (gan gynnwys trawsgrifiadau o'r gwrandawiadau cyhoeddus) yn Gymraeg ac yn Saesneg. Bydd y Comisiwn yn golygu gwybodaeth o gynrychiolaethau yn unol â'i Bolisi Preifatrwydd,

sydd i'w weld isod ac ar wefan y Comisiwn. Bydd copi caled yn cael ei roi ar adnau ar yr un pryd mewn o leiaf un lleoliad ym mhob etholaeth arfaethedig.

16. Ar ôl i'r cynrychiolaethau gael eu cyhoeddi, bydd cyfnod statudol pellach o bedair wythnos ac, yn ystod y cyfnod hwnnw, gall pobl gyflwyno sylwadau ysgrifenedig i'r Comisiwn ar y cynrychiolaethau hynny a dderbyniodd yn ystod y cyfnod ymgynghori cychwynnol, er enghraifft, yn herio neu'n cefnogi haeriadau a wnaed mewn cynrychiolaeth. Nid oes unrhyw wrandawiadau cyhoeddus yn ystod y cyfnod hwn.
17. Ar ôl eu cyfieithu a'u golygu, bydd y Comisiwn yn cyhoeddi'r holl gynrychiolaethau ysgrifenedig a dderbyniodd yn ystod y cyfnod ymgynghori eilaidd pedair wythnos.

Golygu a Pholisi Preifatrwydd

18. Mae'r Comisiwn yn dymuno cyhoeddi cymaint â phosibl o'r cynrychiolaethau a'r ohebiaeth arall y mae'n eu derbyn. Fodd bynnag, mae angen cydbwysu'r angen am dryloywder yn erbyn gwarchod hawl unigolyn i breifatrwydd a'r gofyniad statudol i'r Comisiwn warchod data personol unigolyn.
19. Felly, mae'r Comisiwn wedi creu polisi golygu y bydd yn ei gymhwyso i'r holl gynrychiolaethau y bydd yn eu derbyn ac yn eu cyhoeddi. Mae'r rhain fel a ganlyn:

Cynrychiolaethau a gyflwynir mewn Gwrandawiadau Cyhoeddus:-

- Ni chaiff enwau'r rhai sy'n cyflwyno cynrychiolaethau eu golygu.
- Os caiff papur/nodyn siarad ei gyflwyno fel rhan o'u cyflwyniad sy'n cynnwys cyfeiriad yr unigolyn, bydd y Comisiwn yn golygu'r cyfeiriad ond nid y lleoliad daearyddol h.y. y pentref, tref neu ddinas y mae'r unigolyn/unigolion yn byw ynddo/ynddi.

Cynrychiolaethau Ysgrifenedig (gan gynnwys rhai electronig):-

Pobl/Swyddogion Cyhoeddus (h.y. ASau/ACau/Cynghorwyr – yn ysgrifennu mewn rhinwedd swyddogol):

- Mae'r Comisiwn yn bwriadu cyhoeddi enw, cyfeiriad a manylion cyswllt unrhyw unigolyn/swyddog cyhoeddus sy'n ysgrifennu mewn rhinwedd swyddogol.
- Fodd bynnag, caiff llofnodion eu golygu.

Aelodau'r cyhoedd a Phobl/ Swyddogion Cyhoeddus sy'n ysgrifennu'n bersonol:

- Mae'r Comisiwn yn bwriadu cyhoeddi enw pawb sy'n cyflwyno cynrychiolaeth, ond bydd yn golygu cyfeiriadau ac eithrio'r lleoliad daearyddol h.y. y pentref, tref neu ddinas y mae'r unigolyn/unigolion yn byw ynddo/ynddi. Os bydd aelod o'r cyhoedd am i'w (h)enw gael ei olygu, bydd y Comisiwn yn gwneud hynny ar gais.
- Caiff pob cyfeiriad e-bost ei olygu.
- Caiff pob rhif ffôn ei olygu.
- Caiff pob llofnod ei olygu.

Hefyd, bydd y Comisiwn yn golygu unrhyw beth mewn cynrychiolaeth a allai fod yn anghyfreithlon ac/ neu'n enllibus.

Pennod 9 Gwybodaeth Ychwanegol

Hawlfraint y Goron

1. Cynhyrchwyd y mapiau sydd ar adnau yn y manau adneuo gan y Comisiwn Ffiniau i Gymru dan drwydded gan yr Arolwg Ordnans. Mae'r mapiau hyn a'r mapiau sy'n ffurfio rhan o'r ddogfen hon yn destun © Hawlfraint y Goron. Bydd unrhyw atgynhyrchu anawdurdodedig yn torri Hawlfraint y Goron a gall arwain at erlyniad neu achos sifil. Dylai golygydd unrhyw bapur newydd sy'n dymuno defnyddio'r mapiau fel rhan o erthygl am y cynigion cychwynnol gysylltu â'r Swyddfa Hawlfraint yn yr Arolwg Ordnans yn gyntaf.

Ymholiadau

2. Os bydd angen rhagor o wybodaeth arnoch am y cynigion cychwynnol hyn neu unrhyw agwedd arall ar waith y Comisiwn, cysylltwch â:

Comisiwn Ffiniau i Gymru
Tŷ Hastings
Llys Fitzalan
Caerdydd
CF24 0BL

Ffôn: 02920 464819

Ffacs: 02920 464820

E-bost: comffin.cymru@cymru.gsi.gov.uk

Gwefan: www.comffin-cymru.gov.uk

ATODIAD 1

ETHOLAETHAU'R CYNIGION CYCHWYNNOL

Enw'r Etholaeth	Enw Arall	Nifer Etholwyr	Amrywiant o Gwota Etholiadol y DU
Alyn and Deeside	Alyn a Glannau Dyfrdwy	76,678	2.6%
Blaenau Gwent	Blaenau Gwent	75,664	1.2%
Brecon, Radnor and Montgomery	Aberhonddu, Maesyfed a Threfaldwyn	72,115	3.5%
Bridgend and Vale of Glamorgan West	Pen-y-bont a Gorllewin Bro Morgannwg	73,004	-2.4%
Caerfyrddin	Carmarthenshire	72,569	-2.9%
Caerphilly	Caerffili	76,323	2.1%
Cardiff North	Gogledd Caerdydd	78,014	4.3%
Cardiff South and East	De a Dwyrain Caerdydd	77,059	3.1%
Cardiff West	Gorllewin Caerdydd	75,563	1.1%
Ceredigion a Gogledd Sir Benfro	Ceredigion and North Pembrokeshire	71,392	-4.5%
Colwyn and Conwy	Colwyn a Conwy	75,035	0.4%
Cynon Valley and Pontypridd	Cwm Cynon a Phontypridd	78,005	4.3%
De Clwyd a Gogledd Sir Faldwyn	South Clwyd and North Montgomeryshire	71,097	-4.9%
Flint and Rhuddlan	Fflint a Rhuddlan	75,902	1.5%
Gogledd Clwyd a Gwynedd	North Clwyd and Gwynedd	76,147	1.8%
Gower and Swansea West	Gŵyr a Gorllewin Abertawe	77,873	4.2%
Llanelli and Lliw	Llanelli a Lliw	76,751	2.7%
Merthyr Tydfil and Rhymney	Merthyr Tudful a Rhymni	77,770	4%
Monmouthshire	Sir Fynwy	74,532	-0.3%
Neath and Aberavon	Castell-nedd ac Aberafon	77,397	3.5%
Newport	Casnewydd	75,986	1.6%
Ogmore and Port Talbot	Ogwr a Phort Talbot	72,503	-3%
Rhondda and Llantrisant	Rhondda a Llantrisant	74,965	-0.3%
South Pembrokeshire	De Sir Benfro	74,070	-0.9%
Swansea East	Dwyrain Abertawe	76,514	2.3%
Torfaen	Torfaen	72,367	-3.2%
Vale of Glamorgan East	Dwyrain Bro Morgannwg	76,984	3%
Wrexham Maelor	Wrecsam Maelor	72,137	-3.5%
Ynys Môn ac Arfon	Isle of Anglesey and Arfon	77,425	3.6%

ATODIAD 2

MYNEGAI O ETHOLAETHAU PRESENNOL

Etholaeth Bresennol	Rhif Tudalen
Aberavon	59,61,63
Aberconwy	15,19
Alyn and Deeside	23
Arfon	13,15
Blaenau Gwent	39
Brecon and Radnorshire	31
Bridgend	57
Caerphilly	41,43
Cardiff Central	51,53
Cardiff North	51,53
Cardiff South and Penarth	49,53,55
Cardiff West	49
Carmarthen East and Dinefwr	69,73
Carmarthen West and South Pembrokeshire	69,71
Ceredigion	73
Clwyd South	25,27
Clwyd West	15,19,27
Cynon Valley	45
Delyn	21,23
Dwyfor Meirionnydd	15,27
Gower	63,65,67
Islwyn	39,41,43
Llanelli	67
Merthyr Tydfil and Rhymney	41
Monmouth	33,37
Montgomeryshire	27,31,73
Neath	61
Newport East	33,35
Newport West	35,37,43
Ogmore	59
Pontypridd	45,47,51
Preseli Pembrokeshire	71,83
Rhondda	47
Swansea East	63
Swansea West	63,65
Torfaen	37
Vale of Clwyd	15,21,27
Vale of Glamorgan	55,57
Wrexham	25
Ynys Môn	13

ATODIAD 3

MANNAU ADNEUO

Etholaeth Bresennol	Cyfeiriad Man Adneuo
Aberavon	Council Offices, Civic Centre, Port Talbot SA11 2GG
Aberconwy	Council Offices, Bodlondeb, Conwy LL32 8DU
Alyn and Deeside	Public Library, Wepre Drive, Connah's Quay CH5 4HA
Arfon	County Offices, Caernarfon LL55 1SH
Blaenau Gwent	The General Offices, Steelworks Road, Ebbw Vale NP23 6DN
Brecon and Radnorshire	Council Offices, Cambrian Way, Brecon LD3 7HR County Hall, Llandrindod Wells LD1 5LG Library Services Knighton, West Street, Knighton LD7 1EN
Bridgend	Civic Offices, Angel Street, Bridgend CF31 4WB
Caerphilly	Penallta House, Tredomen Park, Ystrad Mynach, Hengoed CF82 7PG
Cardiff Central	County Hall, Cardiff CF10 4UW
Cardiff North	Whitchurch Library, Park Road, Whitchurch CF14 7XA
Cardiff South and Penarth	Grangetown Hub, Havelock Place, Grangetown, CF11 6PA Penarth Library, Stanwell Road, Penarth CF64 2YT
Cardiff West	Canton Library, Library Street, Canton CF5 1QD
Carmarthen East and Dinefwr	Carmarthen Customer Service Centre, 3 Spilman Street, Carmarthen, SA31 1LE
Carmarthen West and South Pembrokeshire	Statutory Services, Block 4, Parc Myrddin, Richmond Terrace, Carmarthen, SA31 1HQ
Ceredigion	Council Offices, Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa, Aberaeron, SA46 0PA
Clwyd South	Llangollen Library, Y Capel, Castle Street, Llangollen LL20 8NY
Clwyd West	County Hall, Wynnstay Road, Ruthin LL15 1YN Civic Offices, Colwyn Bay, LL29 8AR
Cynon Valley	Central Library, High Street, Aberdare CF44 7AG
Delyn	County Hall, Mold CH7 6NB
Dwyfor Meirionnydd	Council Offices, Ffordd y Cob, Pwllheli LL53 5AA Council Offices, Cae Penarlâg, Dolgellau LL40 2YB
Gower	Gorseinon Library, 15 West Street, Gorseinon, Swansea, SA4 4AA Gowerton Library, Mansel Street, Gowerton, Swansea, SA4 3BU
Islwyn	Blackwood Library, 192 High Street, Blackwood, NP12 1AJ
Llanelli	Llanelli Library, Llanelli SA15 3AS

Merthyr Tydfil and Rhymney	Civic Centre, Castle Street, Merthyr Tydfil CF47 8AN
Monmouth	Abergavenny Library, Baker street, Abergavenny, NP7 5BD Monmouth Community Hub, Rolls Hall, Monmouth, NP25 3BY Chepstow Community Hub, Manor Way, Chepstow, NP16 5HZ Gilwern Library, Community Education Centre, Common Road, Gilwern, NP7 0DS Usk Community Hub, 35 Maryport Street, Usk, NP15 1AE
Montgomeryshire	Welshpool Area Office, Severn Road, Welshpool SY21 7AS Library Service Newtown, Park Lane, Newtown, SY16 1EJ
Neath	Council Offices, Civic Centre, Neath SA11 3QZ
Newport East	Ringland Library, 6 Ringland Centre, Newport, NP19 9HG Caldicot Community Hub, Woodstock Way, Caldicot NP26 5DB
Newport West	Civic Centre, Newport NP20 4UR
Ogmore	Maesteg Library, North Lane, Maesteg CF34 9AA Pencoed Library, Pen-y-bont Road, Pencoed CF35 5RA
Pontypridd	Unit 2, Maritime Business Park, Maritime Industrial Estate, Pontypridd CF37 1NY
Preseli Pembrokeshire	Electoral Services, Cherry Grove, Haverfordwest SA61 2NZ County Hall, Haverfordwest, SA61 1TP
Rhondda	Council Offices, The Pavilions, Cambrian Park, Clydach Vale CF40 2XX
Swansea East	Morrison Library, Treharne Road, Swansea SA6 7AA
Swansea West	Civic Centre, Oystermouth Road, Swansea, SA1 3SN
Torfaen	Civic Centre, Pontypool NP4 6YB
Vale of Clwyd	Rhyl Library, Church Street, Rhyl LL18 3AA
Vale of Glamorgan	Civic Offices, Holton Road, Barry CF63 4RU
Wrexham	The Guildhall, Wrexham LL11 1WF
Ynys Môn	Election Services, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni, LL77 7TW

ATODIAD 4

**DYDDIAD, LLEOLIAD A MAN CYFARFOD Y
GWRANDAWIADAU CYHOEDDUS**

Dyddiad	Lleoliad	Man Cyfarfod
12 – 13 Hydref 2016	Caerfyrddin	Ivy Bush Royal Hotel
19 – 20 Hydref 2016	Bangor	Y Ganolfan Rheolaeth, Prifysgol Bangor
26 – 27 Hydref 2016	Caerdydd	Mercure Holland House
02 – 03 Tachwedd 2016	Llandrindod	Metropole Hotel
09 – 10 Tachwedd 2016	Wrecsam	Canolfan Catrin Finch, Prifysgol Glyndwr

(H) Hawlfraint y Goron 2016